ΤΕΥΧ· ΚΕ· ΤΟΜ· Β· 1853.

Ο ΜΟΡΦΕΥΣ.

Ὦ νὺξ, διαφανὴς καὶ περιοδικὴ σκιὰ, λείψανον ἀμυδρὸν τοῦ βαθυτάτου ἐκείνου σκότους, τὸ ὁποῖον ἐσκέπαζε τὴν ἄβυσσον, πρὶν ἡ παντοδύναμος θέλησις τοῦ Θεοῦ διακρίνῃ τὰ στοιχεῖα καὶ δημιουργήσῃ τὸν κόσμον. Σὺ λαμβάνεις τὸ ἥμισυ τοὐλάχιστον ὁλοκλήρου τῆς δυστυχοῦς ἡμῶν ὑπάρξεως, ἐν ᾧ τὸ ἕτερον ἥμισυ καταναλίσκεται εἰς τὴν διεξοδικὴν ἡμῶν νηπιότητα, εἰς τὴν κενόσπουδον παιδαγωγίαν, εἰς τὰς παντοδαπὰς νόσους, εἰς τὰς ἀλλεπαλλήλους συμφορὰς καὶ τὰς ἀδιακόπους θλίψεις τοῦ βίου, ὥστε μόλις πολλοστημόριον μόνον ὑπολείπεται πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἡμετέρου λογικοῦ καὶ ἀληθῆ ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς. Σὺ ἐπιταχύνεις τὴν αὔξησιν τῆς ὀργανικῆς οὐσίας· ἀλλὰ εἰς σὲ ἐδόθη ὁμοίως καὶ νὰ ἀνάπτῃς τὸν πυρετὸν, νὰ διεγείρῃς τοὺς πόνους τοῦ ἀῤῥώστου, νὰ παράγῃς καὶ νὰ καταστρέφῃς τὴν ὀντότητά του. Ὅταν ἐκτείνῃς ἐπὶ τῆς γῆς τὸν μελανόχροον πέπλον σου, διακόπτονται πρὸς καιρὸν οἱ μόχθοι καὶ οἱ περισπασμοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀνακουφίζονται τὰ κεκμηκότα μέλη τοῦ φιλοπόνου γεωργοῦ, τοῦ τεχνίτου καὶ τοῦ ὁδοιπόρου· ὁ ἀγαθὸς ἀναπαύεται γευόμενος ἄρθονον τὸ νέκταρ τῆς γλυκυθυμίας, ὁ φίλος τῆς μελέτης ἀναῤῥιπίζει τὰς ἰδέας του, ὁ ἀστρονόμος ἀνευρίσκει εἰς τὸν οὐρανὸν νέους πλανήτας, ὁ δὲ νουνεχὴς διαβουλευόμενος διευθετεῖ πάσας τὰς ὑποθέσεις του· ἐξ ἐναντίας δὲ οἱ τύραννοι, οἱ λῃσταὶ, οἱ κακοῦργοι, οἱ ἐπίβουλοι τῶν ἄλλων ταράττονται καὶ παραληροῦσιν ἐπὶ τῆς κλίνης των, οἱ δὲ ἐμπαίζοντες τὴν θρησκείαν, οἱ καπηλευόμενοι τὰ ἱερὰ ὑπὲρ τῶν κοσμικῶν, οἱ προδιδόντες καὶ πίστιν καὶ τιμὴν καὶ ἔθνος διὰ πρόσκαιρά τινα ὠφελήματα καὶ οἱ ἐμπορευόμενοι τὰ ναυάγια τῆς πατρίδος ἀγρυπνοῦσιν ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ὡς ὑπὸ Ἐρινύων βασανιζόμενοι.

Ὦ νὺξ, συγχώρησόν μοι νὰ ἐμβατεύσω εἰς τὴν μυστηριώδη χώραν τῆς τεραστίας σου δυνάμεως, καθὼς εὐλαβεῖς τινες ἔλαβον τὴν ἄδειαν νὰ καταβῶσιν εἰς τὸν ᾅδην, ἄλλοι δὲ ἐπλησίαζον ἔντρομοι εἰς τὰ ἱερὰ καὶ κατάπυκνα δάση διὰ νὰ μυσταγωγηθῶσι τῆς θεομούσου σοφίας τὰ ἐλευσίνια, ἢ καὶ νὰ ἐρωτήσωσι τὸ μαντεῖον περὶ τῆς τύχης των. Ἐπιθυμῶ, καὶ συμφέρει ἴσως, νὰ μάθωσιν οἱ ἁπλούστεροι ὅτι σὺ περιλαμβάνεις τὰ σπέρματα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου· ἀλλὰ πρὸ πάντων ὅτι διὰ Σοῦ ὁπωσοῦν ἀναλαλύπτεται τῆς ἀθανασίας τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἀκατανόητον μυστήριον· διότι καθ' ὕπνους ἡ ψυχὴ ἡμῶν περιπολοῦσα ὡς ἄυλος συναναστρέφεται μετὰ τῶν πνευμάτων, τηλεσκοπεῖ ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, εἰς ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἢ ἀχανῆ θάλασσαν τὸ ἄπειρον μέλλον καὶ εὐδοκοῦντος τοῦ Ὑψίστου δύναται νὰ προφητεύσῃ εἰς τοὺς θνητοὺς τὴν εἱμαρμένην των.

Ἀλλὰ πρὶν φθάσῃ τις εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον τῆς ὀνειρομαντείας, πόσα ἀπαντᾷ ἐν τῷ μεταξὺ παρεμπί-

πτοντα περίεργα! Πόσα καὶ ὁ ὕπνος αὐτὸς ἐπιφέρει ἀποτελέσματα ἐπί τε τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων.

Πρᾶγμα παράδοξον εἰς πολλοὺς, ἀλλὰ κατὰ πάντα ἐπιστημονικῶς βέβαιον, τὰ φυτὰ ὑπόκεινται καὶ αὐτὰ μέχρι τινὸς εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ὕπνου. Ἐπικρατούσης τῆς νυκτὸς τὰ φύλλα καὶ οἱ καυλοί των ἀπορρόρῳσι τὸ ὀξυγόνον, ἀποκρίνουσι δὲ τὸ ἀνθρακικὸν πνεῦμα, καθὼς τοῦτο πράττουσι πάντοτε αἱ ῥίζαι. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν γεννῶνται τὰ ἔλαια καὶ τὰ κάλια, τὴν δὲ νύκτα τὰ ὀξέα. Πολλὰ φυτὰ κοκκινίζουσι τὸ βάμμα τοῦ ἡλιοτροπίου τὸ πρωΐ, ἀλλὰ περὶ τὴν μεσημβρίαν δὲν ἐνεργοῦσι πλέον ὁμοίως· οὕτω τὸ Bryophyllum calycinum ὀξὺ τὴν γεῦσιν ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, γίνεται ἄχυμον μεσουρανοῦντος, δύοντος δὲ μεταβάλλεται εἰς πικρόν. (Link. Elementa philosophiae botanicae.)

Πολλῶν φυτῶν φύλλα κλείονται πολὺ, ἢ ὀλίγον περὶ τὸ ἑσπέρας, κεκλεισμένα ἔνια μάλιστα συστρέφονται καὶ σπειροειδῶς. Ἡ λευκὴ νυμφαία κλίνει τότε πρὸς τὸ ὕδωρ ἀνεγείρεται δὲ περὶ τὴν αὐγήν· ἄλλοτε φέρονται οἱ κλάδοι πρὸς τὴν γῆν, οἷον οἱ τοῦ Achynanthes lappaceum. Οἱ σπάδικες πολλῶν γερανίων καὶ βατραχίων, ἀλλὰ καὶ οἱ μίσχοι τινῶν καρπῶν νεύουσιν εἰς τὰ κάτω, ἢ διαφόρως ἄλλως κινοῦνται, καθὼς πάσχουσι τοῦτο ἡ σαρκόχρους ὀξαλίς, τὸ κυανοῦν μελίλωτον, καὶ ὁ ὀξυφοίνιξ.

Αὐτὰ ταῦτα συμβαίνουσι ταχτικῶς καὶ ὅταν τὰ φυτὰ μένωσι κεκρυμμένα εἰς σκοτεινὸν τόπον· διότι στρέφονται πάντοτε πρὸς τὸ τεχνητὸν, ἢ φυσικὸν φῶς.

Ἀλλ' ὁ ὕπνος καταφαίνεται μάλιστα ἐπὶ τῶν ζώων, διαφέρει δὲ μόνον καθότι ὑπάρχει ἀτελὴς ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων βλέφαρα, καὶ ἡ ἀνάπαυσις αὐτῶν γίνεται ἀτάκτως καὶ εἰς ἀπροσδιορίστους ὥρας· ἀλλὰ τὰ πτηνὰ, τὰ ἀναμηρυκίζοντα, τὰ τετράχειρα δηλ. οἱ πίθηκοι κοιμῶνται τακτικῶς ἀφ' ἑσπέρας μέχρι πρωΐας.

Οἱ ἰχθεῖς κρύπτονται ὀπίσω τῶν πετρῶν διὰ νὰ κοιμηθῶσιν, οἱ κροκόδειλοι εἰς τὴν ἰλὺν τῶν ποταμῶν, αἱ χελῶναι εἰς τὰς τρώγλας, ὁ λύκος, ἡ τίγρις εἰς τὰς λόχμας καὶ τὰ σπήλαια· μόνος δὲ σχεδὸν ὁ λέων ὡς πεποιθὼς εἰς τῆς ἀλκῆς του τὴν ὑπεροχὴν κοιμᾶται ἀφόβως ἐν μέσῳ τῆς πεδιάδος.

Τὰ πλεῖστα τῶν πτηνῶν ζητοῦσι τοὺς ὑψηλοὺς τόπους· τινὰ ὅμως, καθὼς ἡ ὑπολαΐς, τὰ ςρουθία, τὰ στεγανόποδα, κοιμῶνται καὶ κατὰ γῆς, ἀλλὰ πάντα συνέρχονται τότε κατὰ ζεύγη, ἢ ἀγέλας.

Ἐν γένει τὰ ζῶα κοιμώμενα περιστέλλονται διὰ νὰ ἐλαττώσωσιν εἰς τὸ περιέχον τὴν ἐπιφάνειάν των, οἱ ἰχθεῖς καὶ ὄφεις συσπειροῦνται, αἱ χελῶναι ἕλκουσιν εἰς τὰ ἔσω τὴν κεφαλὴν, τὰ πτηνὰ συγκαλύπτουσιν αὐτὴν, ἢ τοὐλάχιστον τὸ ῥάμφος ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα. Τὸ σαρθέριον, ὁ κύων, ὁ ἐχῖνος φαίνονται ὡς σφαῖραι, ἡ δὲ ἐκτὶς σκεπάζει τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῆς οὐρᾶς· οἱ πυργῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κοιμῶνται ὄρθιοι· τὰ μακροσκελῆ στηρίζονται ἐπὶ ἑνὸς μόνον σκέλους κτλ. καὶ οἱ ἵπποι προσέτι κοιμῶνται ἱστάμενοι· ἐκτὸς δὲ τῶν κητῶν σπανίως τὰ ἔνυδρα ὑπνώττουσι νηχόμενα, καθὼς ὁ θαλάσσιος κύων. Πάντα ταῦτα κατακλίνονται ἐπὶ τῆς κοιλίας, ὁ δὲ κάστωρ καὶ τὰ ἄλλα θηλαστικὰ ὁτὲ μὲν ἐπ' αὐτῆς, ὁτὲ δὲ ἐπὶ τῶν πλευρῶν.

Ὁ ἄνθρωπος κατακλίνεται ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ τῶν πλευρῶν καὶ τῶν νώτων· καὶ ὕπτιος μὲν διαμένων ἀναπαύεται πλειότερον, ὅταν τύχῃ κατάκοπος· ἀλλ' ὑπαρχούσης μεγάλης καὶ κατεπειγούσης τῆς ἀνάγκης ἐνίοτε, ὁ ὕπνος ἐπέρχεται καὶ κατ' ἄλλας τοῦ σώματος θέσεις, καθὼς συμβαίνει εἰς τὰ παιδία καὶ τοὺς νέους· πολλοὶ μάλιστα στρατιῶται, ἢ ταχυδρόμοι κοιμῶνται καὶ ἔφιπποι.

Οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων αἰσθάνεται τοσούτῳ ἀκάθεκτον τὴν χρείαν τοῦ ὕπνου, ὅσον ὁ ἄνθρωπος, μάλιστα δὲ μετὰ τὰς διανοητικὰς ἐργασίας· ὅθεν ὅταν καθυστερῇ τοῦ φυσικοῦ χρέους τούτου ἡ ἀπόδοσις, προστίθεμεν ἔπειτα καὶ τὸν τόκον εἰς τὸ κεφάλαιον. Αἱ γυναῖκες κοιμῶνται ὀλιγότερον παρὰ τοὺς ἄνδρας, τὰ δὲ παιδία καὶ οἱ γέροντες αἰσθάνονται μεγαλητέραν τὴν χρείαν τοῦ ὕπνου.

Ὅσα ζῶα ἔχουσι ταχεῖαν τοῦ αἵματος τὴν κυκλοφορίαν, αἰσθάνονται, ἢ καὶ κινοῦνται ὀξύτερον, αὐτῶν καὶ ὁ ὕπνος γίνεται ἐλαφρὸς ἐνταυτῷ καὶ βραχύς. Κατὰ τοῦτο τὰ πτηνὰ ὑπερτεροῦσι τῶν θηλαστικῶν· ἀλλὰ τὰ γαμψώνυχα, εἴτε ἁρπακτικὰ καὶ σαρκοβόρα· ἕνεκα δὲ τούτου καὶ τῶν ἄλλων ἀλκιμώτερα ἔχουσι τὸν ὕπνον βαθύτερον παρὰ τὰ ψοφοδεῆ καὶ τὰ ποηφάγα.

Ὁ δὲ ἄνθρωπος κοιμᾶται βαθὺν μὲν ὕπνον ἐπὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, καὶ ὡς ἀνὴρ, ἐλαφρότερον δὲ κατὰ τὸ γῆρας καὶ ὡς γυνή.

Τοιαύτη διαφορὰ ἐκτείνεται καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις. Ὁ ὕπνος ὑπάρχει τῳόντι βαθὺς μὲν κατ' ἀρχὰς, ἐλαφρότερος δὲ μετὰ ταῦτα, ὥστε περὶ τὰ τέλη ἐγειρόμεθα ὑπὸ τοῦ ἐλαχίστου ἤχου, ἢ τῆς τυχούσης ἐνοχλήσεως.

Ὁ ὕπνος ἐπέρχεται κατὰ φύσιν, ἀφ' οὗ τὰ αἰσθητήρια κοπιάσωσι καὶ τὸ σῶμα καταπονηθῇ· ἀλλὰ συνήθως καθίσταται ἀναγκαῖος κατά τινας καιροὺς, ὡς καὶ ἄλλαι περιοδικαὶ χρεῖαι. Ὁ ὀκνηρὸς, ἂν καὶ οὐδόλως ἐκινήθη, οὔτε ἐνήργησε, καταφέρεται ὅμως εἰς ὕπνον· ἀλλ' ὁ ἀδύνατος καὶ ἄῤῥωστος πάσχει ἀγρυπνίαν· ὅθεν ὁ ὕπνος γίνεται κρίσιμος εἰς τὰς νόσους καὶ προαναγγέλλει αἰσίαν τὴν ἀνάῤῥωσιν.

Φεύγει ὁ ὕπνος τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ὁ νοῦς ἐνασχολῆται ἐντόνως εἰς ἔρευνάν τινα, ἢ ἡ καρδία ταράττηται ὑπὸ παθῶν διαφόρων, δεδόσθω καὶ ἱλαρῶν, ὁποῖα ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ χαρά· ἐπειδὴ ὅμως καὶ τῶν ψυχικῶν τούτων κινήσεων ἡ ὁρμὴ ἐξαμβλύνεται βαθμηδὸν, ἂν χρονίζωσι, σπανίως ὁ ὕπνος ἀναστέλλεται. Οὕτως ὁ Κλεγκὸρν παρετήρησεν ὅτι οἱ καταδεδικασμένοι ἤδη εἰς θάνατον μόνον τὴν πρώτην νύκτα μένουσιν ὑπὸ τῆς λύπης ἄγρυπνοι, ἀλλὰ τὴν προηγουμένην ἀμέσως τῆς κεφαλικῆς ποινῆς διάγουσιν ἡσύχως καθεύδοντες. Οὕτω καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐκοιμᾶτο ὕπνον βαθὺν καὶ τὴν πρὸ τῆς ἐν Ἀρβύλλοις, ἢ ἐν Ἰσσῷ μάχης νύκτα· ὁ δὲ μέγας Ναπολέων ἀνεπαύετο καὶ αὐτὸς ἀταράχως τὴν πρὸ τῆς Ἀουστερλιτς.

Ὁ ὕπνος ὑπόκειται εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἕξεως, καθὼς καὶ τόσαι ἄλλαι ἐνέργειαι τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· διότι ὁ ἦχος τοῦ κινουμένου μύλου οὔτε κἂν

διακόπτει τοῦ παρακοιμωμένου μυλωθροῦ τὴν ἀνάπαυσιν.

Ὁ πυρετὸς, αἱ φλεγμοναὶ, ἡ νηστεία, ὁ καφὲς, τὰ ὀξέα, ἡ κατάχρησις τῶν ἀφροδισίων, οἱ σπασμοὶ, ἐμποδίζουσιν, ἢ συντέμνουσι τὸν ὕπνον, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι τοῦ σώματος, ἢ τοῦ πνεύματος ὡς ταράττοντες ἀναλόγως τὴν κυκλοφορίαν, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν ποδῶν τὸ ψύχος ὡς ἐρεθίζον διὰ συμφορήσεως τοῦ αἵματος τὸν ἐγκέφαλον· ἀλλὰ τὸ γενικὸν ψύχος ἀποκοιμίζει, καθὼς τοὐναντίον ἡ ὑπερβολικὴ θερμότης τοῦ περιέχοντος ἐπιφέρει ἀγρυπνίαν.

Τὸ ἀνάπαλιν τὰ ναρκωτικὰ φάρμακα καὶ τὰ μεθυστικὰ ποτὰ εἰς μεγάλην ποσότητα λαμβανόμενα φέρουσιν ὕπνον.

Ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἡ ἀκοὴ, τελευταία τῶν ἄλλων, ἐξαμβλύνεται, πρώτη δὲ ἐξεγείρεται ἐπὶ τοῦ ἐλαχίστου κρότου· ὅθεν ἅμα ἐξ ὀνόματος καλέσωμεν τὸν καθεύδοντα, εὐθὺς ἀνίσταται· Οὕτω καὶ ἡ μήτηρ ἀγρυπνίζεται κλαυθμυρίζοντος, ἢ ὁπωσδήποτε κινουμένου τοῦ βρέφους· παλαιὸς δέ τις σαμβυκιστὴς κοιμώμενος πάντοτε, ἐφ' ὅσον δὲν ἔπαιζεν, ἐξύπνει παρευθὺς, ἅμα ἐθίγοντο τοῦ ὀργάνου, τὸ ὁποῖον ἔκρουεν, αἱ χορδαί. Πολλάκις φιλάργυροι ἐξεγείροντο, ὅτε ἐτίθετο εἰς τὰς χεῖράς των βαλάντιον πλῆρες χρημάτων. Ὁ λέων κοιμᾶται βαθέως ὡς βαρύκοος. Ἰούναντίον δὲ πρῶτον πάντων τῶν αἰσθητηρίων ἀναισθητεῖ ἡ ὅρασις καὶ τελευταία ὁμοίως ἀναλαμβάνει τὴν συνήθη ἐνέργειαν.

Οἱ γέροντες πρὸ πάντων ἀποκοιμίζονται εὐκολώτατα ὡς μὴ ἑλκυομένης τῆς προσοχῆς των ὑπὸ τῶν περὶς πραγμάτων.

Ὁ Ἀδισσὼν ἀναφέρει Ἄγγλον τινα κοιμώμενον ληθαργικῶς κατ' ἔτος ἀπὸ τῆς Ε'. μέχρι τῆς ΙΑ'. Αὐγούστου· ἄλλοι δ' ἐξ ἐναντίας μόλις ὀλίγας μόνον ὥρας ἀναπαύονται.

Δυστυχεῖς οἱ μεταβάλλοντες τὴν ἡμέραν εἰς νύκτα καὶ τὴν νύκτα εἰς ἡμέραν! Βεβυθισμένοι εἰς τὴν μαλθακότητα καὶ διατηροῦντες ἐπέκεινα τοῦ δέοντος ὁριζόντειον θέσιν περιπίπτουσι, χρόνου προϊόντος, εἰς εἶδός τι χλωρώσεως, καὶ ὑποχονδρίαν, πάσχουσι δὲ πάντοτε δυσπεψίαν καὶ ἀνορεξίαν· ὅθεν ἐπιθυμοῦσι περιπαθῶς τὰ ἀρωματικὰ, ἢ δριμέα βρώματα. Συνήθως δὲ γίνονται τρυφηλοὶ καὶ ἀκόλαστοι καὶ ἀνεπιτήδειοι εἰς πᾶσαν διανοητικὴν καὶ σωματικὴν ἐργασίαν, διότι χαυνοῦται κατ' ὀλίγον καὶ ὁ νοῦς αὐτῶν, καθὼς καὶ τὸ σῶμα, τὰ δὲ νεῦρα παθαίνονται καὶ ἐρεθίζονται κατὰ πᾶσαν περίστασιν εὐκολώτερον. Ἂν οἱ τοιοῦτοι ἐκτεθῶσιν εἰς τὰς ἐλαχίστας τῆς ἀτμοσφαίρας μεταβολὰς, κινδυνεύουσι νὰ νοσήσωσι καταῤῥοὰς καὶ ἄλλα ἀῤῥωστήματα ἐκ τῆς παλινδρομήσεως τοῦ ἱδρῶτος προερχόμενα·

Εἰς τὴν ἐκ τῆς μακρᾶς κατακλίσεως χαύνωσιν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ τῆς πέψεως ἀποδίδοται ἡ πληθώρα τοῦ φλέγματος τῶν ἀνθρώπων τούτων· ἐπειδὴ ὡς γαστρίμαργοι ἐπιφορτίζουσι τὸν στόμαχον ποικίλην τροφὴν, ἥτις μένει ἐπὶ πολὺ ἄπεπτος· διὰ τοῦτο πνιγόμενοι ὑπὸ τοῦ σιέλου καὶ τῶν πτυάλων, μεταχειρίζονται ἐξ ἀνάγκης συχνάκις καθάρσια, ἐξ ὧν ἀποκτῶσι κατ' ὀλίγον χρονικὴν γαστρῖτιν. Ἡ νηστεία ἔμελλε νὰ τοὺς ὠφελήσῃ πολὺ μᾶλλον, καθότι συμφέρει νὰ συμμετρῶμεν καὶ τὴν τροφὴν πρὸς τοὺς κόπους, ὥστε εἴτις μένει ἀργὸς καὶ ἀκίνητος ἔπρεπε καὶ νὰ τρώγῃ ὀλίγον· διότι ἀδύνατον νὰ τραφῇ ὁ ἄνθρωπος, ἂν δὲν ἀποβάλλῃ ἀναλόγως διὰ τῶν ἐκκρίσεων μέρος τῶν λαμβανομένων σιτίων.

Τοιαύτη σχεδὸν ὑπάρχει ἡ κατάστασις κυρίως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς ἀνωτέρας τάξεως, οἷον ἀρχιερέων, ἡγουμένων καὶ καθεξῆς. Διάσημός τις ἰατρὸς τῆς Ῥώμης, ὁ Lancisi, εἰς τὴν προκειμένην δίαιταν δηλ. τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν ἀκινησίαν, ἀποδίδει τὸν συχνὸν θάνατον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς αὐλῆς τοῦ Πάπα. Ἕτερος δὲ οὐχ ἧττον καὶ αὐτὸς ἔνδοξος, ὁ Baglivi, λέγει ὅτι ἡ νεωτέρα Ῥώμη ὅλως ἐκκλησιαστικὴ καὶ πυρέσσουσα καὶ χρείαν ἔχουσα ἀλλεπαλλήλων καθαρσεων, διαφέρει πολὺ τῆς ἀρχαίας ὅλως πολεμικῆς καὶ ὀργώσης ὑπὸ δημοκρατικοῦ ζήλου.

Εἰς τὴν αὐτὴν σχεδὸν κατηγορίαν ὑπάγονται καὶ ἀνάλογα σχεδὸν πάσχουσι καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν λογίων διὰ τὸν ἑδραῖον βίον καὶ τὴν συνήθη εἰς αὐτοὺς ἀγρυπνίαν

Ἐκ τῶν εἰρημένων πορίζομεθα ὅτι ἡ πολυϋπνία ἀποβαίνει ἐν γένει βλαβερὰ εἰς πάντας. Ὡς μέτρον δὲ τοῦ ὕπνου ἀρκεῖ καὶ μόνη ἡ ἡλικία· οὕτω τὸ μὲν βρέφος πρέπει νὰ κοιμᾶται ὅσον θέλει, ὁ νέος ὀκτὼ, ἐνίοτε καὶ δέκα ὥρας, ὁ ἀνὴρ ἐξ μέχρι τῶν ὀκτὼ, ὁ δὲ γέρων ὀκτὼ καὶ δέκα, συχνάκις δὲ καὶ ἔτι πλέον.

Τὰ σκληρὰ ςρώματα δὲν ἀναπαύουσιν ἀποχρώντως· ἀλλὰ τὰ καθ' ὑπερβολὴν μαλακὰ, ὡς ἀναλόγως καὶ θερμότατα βλάπτουσι, πολὺ δὲ μᾶλλον τὰ ἐκ πτίλων.

Τὰ σφόδρα παχέα καὶ πυκνὰ ἐγκοίμητρα, ἢ σκεπάσματα ὡς βαρύτατα καὶ θερμὰ ἐνοχλοῦσι· μεταλλάσσονται δὲ ἐν γένει καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους. Διὰ τοῦτο τὸ ἐκ πτίλων ὡς θερμὸν ἐνταυτῷ καὶ ἐλαφρότατον πρέπει νὰ προτιμᾶται ὑπὸ τῶν εὐπορούντων ἐν καιρῷ χειμῶνος.

Ὁ ὕπνος ἀποβαίνει ἐπικίνδυνος εἰς τόπους λίαν περιωρισμένους, ἢ ὅπου ἐπιπολάζουσι καὶ ἀναδίδονται μιάσματα, ἢ κεῖνται ἄνθη καὶ ἄλλα σώματα ὀδμηρὰ, ἢ ἐνδιαιτῶνται πολλοὶ ἄνθρωποι. Ὁ κοιτὼν πρέπει νὰ ἔχῃ ἱκανὸν φῶς καὶ νὰ καταπνέηται, αἱ δὲ θυρίδες του καὶ αἱ θύραι νὰ μένωσιν ἀνοικταὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, εἰ δὲ δυνατὸν οὔτε νὰ χρησιμεύῃ εἰς ἄλλην χρείαν παρὰ τὴν τοῦ ὕπνου. Τὰ παραπετάσματα, τὰ ὁποῖα σκεπάζουσι τὴν κλίνην, ἐμποδίζουσι τὴν κυκλοφορίαν τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ὅθεν συμφέρει νὰ λείπωσι. Κακὴ συνήθεια ὑπάρχει προσέτι καὶ ἡ κατασκευὴ θόλων, ἢ ἐστεγασμένων τόπων πρὸς τοποθέτησιν τῆς κλίνης.

Συχνάκις κινήσεις λαβοῦσαι ἀρχὴν, πρὶν ἀποκοιμηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἐξακολουθοῦσι καὶ μετὰ τὸν ὕπνον· ὅθεν ἐπὶ τῶν δυσχερῶν καὶ διαίων ὁδοιπορίων στρατιῶται ἐκοιμῶντο καὶ περιπατοῦντες, ἀγρυπνίζοντο δὲ ὅτε ὁ λόχος, ἢ τὸ στράτευμα ἐστάθμευεν. Οἱ μηναγύρται μουσικοὶ παίζουσιν ἐνίοτε τὸ τρίχορδον κοιμώμενοι.

Οὕτως ἄρα ἐν μέρει καὶ ἀτελῶς, ὡς φαίνεται, διακόπτεται ἡ αἰσθητικότης, καθὼς καὶ ἡ βούλησις, ὥστε ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ σώματος αἱ μὲν διαλείπουσιν,

αἱ δὲ ἐξακολουθοῦσι συνεχῶς, καθὼς πολλὰ ὄργανα ἐνεργοῦσιν ἀκαταπαύστως, ἄλλα δὲ μόνον πρὸς καιρόν.

Μὴ θαυμάσῃς λοιπὸν ἂν καὶ πλεῖσται νόσοι προέρχωνται ἀπὸ τῆς καρδίας, ἢ τῶν πνευμόνων· διότι ἐκ πάντων τῶν ὀργάνων αὐτὰ ἀδιακόπως ἐργάζονται ἀπὸ τῆς γενέσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ θανάτου.

Πῶς τὰ ἀϋλότερα, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ὀργάνων, οἷον ἡ διάνοια, καταπονοῦνται ταχύτερον καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἔχουσιν ἀνάγκην ἀναπαύσεως ; Πῶς δὲ ὁ νοῦς, τὸν ὁποῖον θεωροῦμεν ὡς ἄϋλον, δὲν δύναται νὰ ἐνεργῇ καὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἐπὶ συνεχεῖς ;

Ἐν γένει ἅμα κατενεχθῶμεν εἰς ὕπνον ἡ βούλησις ἀφανίζεται, ἅπαντες οἱ μύες ἡμῶν πάλλουσι, καθὼς πρὸ τῆς λειποθυμίας καὶ τοῦ θανάτου, μετὰ τῶν ὁποίων συγγενεύει τοσοῦτον ὁ ὕπνος! Ἐκτοτε δὲ κάμπτονται βαθμηδὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀπολύομεν ὅ,τι ἔτυχε νὰ κρατῶμεν εἰς τὰς χεῖρας. Μετὰ ταῦτα αὐξάνει μὲν ἡ διαφόρησις, τελειοῦται δὲ διὰ τῆς θερμότητος καὶ τῆς ἀκινησίας ἡ πέψις, καὶ πλεονάζει ἡ ἀναμυζητικὴ δύναμις· ὅθεν τότε μάλιστα τὰ μιάσματα εἰσχωροῦσιν εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ σώματος, καὶ διὰ τοῦτο κινδυνεύομεν προφανῶς κοιμώμενοι εἰς ἑλώδεις τόπους.

Πολλὰ μαστοφόρα φαίνονται ὀνειρευόμενα, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν ὀνειρεύεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν πρώτων ἑπτὰ ἐτῶν τῆς ἡλικίας του. Τινὲς ὁμιλοῦσι καθ' ὕπνον περὶ πάντων τῶν καθ' ἑαυτούς· ὅθεν ἐρωτῶν αὐτοὺς δύναταί τις νὰ μάθῃ τότε ὅ,τι διαβουλεύονται καὶ φυλάττουσιν ὡς ἀπόρρητον. Γνωρίζομεν δικηγόρον ἐνταῦθα εὐφυέστατον καὶ φαντασίας πλήρη, ὅστις ἔχει τοῦτο τῆς ὑπνολαλίας τὸ παράδοξον πλεονέκτημα· ἄλλοι δὲ ὀνειρεύονται ὅ,τι ἄλλος τις ψιθυρίζει εἰς τὰ ὦτά των.

Ὡς ὄνειρα δὲ ἐννοοῦμεν οὐχὶ τὰς φαντασιώδεις εἰκόνας, τὰς ὁποίας ἐνίοτε βλέπομεν, ἀποθησαύρισμα ἀντιλήψεων τῆς ὁράσεως καὶ ἄλλων αἰσθητηρίων, οἷον νεφέλας, καὶ ἀποστίλβοντα, ἢ καὶ ζωφερὰ στίγματα, χρωματισμένα τηματα, καὶ βροντὰς καὶ ἐδώδιμα καὶ ποτὰ διάφορα κτλ. ἀλλὰ σειρὰν τακτικὴν λόγων καὶ πράξεων, ὡς δρᾶμα παριστανόμενον ἑνός, ἢ δύο, ἢ καὶ πλειοτέρων ἀνθρώπων. Ἡ φαντασία παρασκευάζει συνήθως τὴν σκηνογραφίαν τῶν τοιούτων φαινομένων ἡ δὲ μνήμη προσφέρει τὴν ἀκατέργαστον ὕλην. Τότε δὲν ἔχομεν τὴν συνειδησιν τῆς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς σχέσεως· καὶ ὅμως αἰδούμεθα, ἢ δειλειῶμεν καὶ δυσφοροῦμεν. ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως κατὰ τὰς περιστάσεις διατιθέμεθα. Ὁ νοῦς δὲ ἐξάπτεται τοσοῦτον ὥστε πολλοὶ συνέθεσαν τὰ ἄριστα τῶν πονημάτων ὀνειρευόμενοι· οὕτως ὁ Cardan συνέταξεν ἓν ἐκ τῶν συγγραμμάτων του· ὁ Κονδιλλιὰκ εὗρισκεν ἐπεξειργασμένον ἕωθεν τὸ ἔργον του· ὁ Βολταῖρος ὠνειρεύθη ποτὲ μίαν ἐκ τῶν ᾠδῶν τῆς Ἐρρικάδος ὅλως διάφορον παρ' ὅ,τι ἦτο ἤδη· ὁ Kruger ὁμολογεῖ ὅτι βοηθούμενος ἐκ τῶν ὀνείρων ἔλυσε μαθηματικῶς προβλήματα, καθὼς καὶ ὁ Maignan καὶ ἄλλοι.

Ἐπειδὴ καὶ τὰ ζῶα φαίνονται σπώμενα, ἢ ἐκτελοῦντά τινας κινήσεις, ὅταν ὀνειρεύωνται, ὅθεν ἰχνηλατοῦσι καὶ ὑλακτοῦσι, συμπεραίνομεν ὅτι ἡ βούλησις ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν μυῶν· μέχρι τινός, καθὼς ἐπὶ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων διὰ τῆς ὑπνολαλιᾶς ἀλλ' εὑρίσκει αὐτοὺς δυσπειθεῖς· τοῦτο δὲ συμβαίνει ἐπὶ τοῦ ἐφιάλτου, ὅτε ζητοῦμεν νὰ ἀποφύγωμέν τινα κίνδυνον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μένομεν ἀκίνητοι.

Πολλάκις ἀφυπνισθέντος τοῦ ἀνθρώπου διακόπτεται ἡ σειρὰ τοῦ ὀνείρου· ἔπειτα δὲ ἀποκοιμηθέντος πάλιν ἐπαναλαμβάνεται ἡ συνέχεια αὐτοῦ ὡς θεατρική τις παράστασις.

Τὰ ὄνειρα συμφωνοῦσι πρὸς τοὺς συνήθεις ἡμῶν λογισμοὺς, τὰς κινήσεις, τὰς ἀσχολίας, τὸν χαρακτῆρα, τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας (1). προσέτι δὲ καὶ τὴν κατάστασιν αὐτὴν τοῦ σώματος· ὅθεν πολλάκις ἐξ αὐτῶν ποριζόμεθα οὐχὶ μόνον προφητείας, ἀλλὰ καὶ παραινέσεις.

Ἡ φαντασία τοῦ Σωκράτους ἦτο προσβεβλημένη ἐκ τῶν περιστάσεων τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας. Ἐγνώριζεν ὁ σοφὸς τὴν ἀστασίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν δύναμιν τῆς συκοφαντίας· ἔπειτα ἀνεπόλει κατὰ τύχην καὶ τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ· ὅθεν προεῖδε τὸν θάνατόν του, διότι θεότης τὸν ἀνήγγειλεν εἰς αὐτόν.

Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο

Οὕτω καὶ ἡ Καλπουρνία ἴσως προεῖδε τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος, διότι ἐφαντάζετο συνεχῶς τὴν ἔχθραν τοῦ ἀνδρός της, ἐγνώριζε πόσον ἦτο ῥέκτης καὶ ἀκατάπληκτος ὁ ἀκαδημιακὸς Βροῦτος, πόσον δὲ φθονερὸς καὶ ἐπίμονος ὁ στυγνὸς καὶ φαρμακερὸς Κάσσιος . . . .

Ὁ Καλιγούλας, ἂν καὶ τύραννος παράφορος, εἶχεν ὅμως νοῦν καὶ ἔκρινεν ἄριστα τὴν ἀρχὴν τῶν ὀνείρων· ὅθεν ἐφόνευσεν ἀδυσωπήτως πάντας, ὅσοι ὠνειρεύθησαν ὅτι τὸν ἐδολοφόνησαν.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ὄνειρα περιστρέφονται εἰς ἀπόντας ἀνθρώπους καὶ εἰς πράγματα, τῶν ὁποίων στερούμεθα καὶ εἰς τὰ πιθανὰ μᾶλλον, ἢ τὰ βέβαια.

Τὰ ἀξιομνημόνευτα καὶ σπουδαῖα συμβαίνουσι μετὰ τὴν πέψιν· διὰ τοῦτο ἐνισχύονται ὑπὸ τῆς νηστείας, καὶ τῶν ἐρεθιστικῶν ποτῶν, οἷον τοῦ τὲ καὶ τοῦ καφέ.

Ὁ ἐνυπνιασμὸς μάλιστα ἀποδεικνύει πόσον ἐξέχει ἡ ψυχὴ καὶ ὑπάρχει τῆς ὕλης ἀνεξάρτητος. Διότι ἐν ᾧ τὰ αἰσθητήρια πάντα κοιμῶνται, τὰ δὲ διάφορα μέρη τοῦ σώματος ἀναπαύονται, αὐτὴ ἐξακολουθεῖ ἐνεργοῦσα σχεδὸν ὁμοίως ἕως ὅτου τὸ σῶμα ἀνανῆψαν ἐκ τῶν κόπων ἐπαναλάβῃ τὴν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν καὶ συναναστροφήν, ὥςε κατ' αὐτὸν τὸν λόγον θεωρούμενα τὰ ἐνύπνια φαίνονται ὡς παίγνια, ἢ διατριβαὶ τῆς ψυχῆς μεμονωμένης ἤδη καὶ ἐλευθέρας (Religio medici by sir T. Brown).

. . . . Cum prostrata Sopore
Urget membro quies et mens sine pondere ludit
(Petr.)

---

(1) Ἔοικε καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος εἰσδύσα, καὶ τῶν ἐκτὸς ἀποχωρήσασα αἰσθητῶν τῆς κατὰ σῶμα διαθέσεως αἰσθάνεσθαι, πάντων, ὧν ὀρέγεται, τούτων, ὡς ἤδη παρόντων λαμβάνειν φαντασίαν κτλ. (Γαληνός.)

Ἀλλὰ τότε καὶ ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς πολλαπλασιάζεται διότι τὰ ἔργα της ἐκτελοῦνται καὶ ταχύτερα καὶ ἐναργέστερα· ὁ μογιλάλος γίνεται ῥητορικώτατος, ὁ κατηφὴς εὔθυμος καὶ φαιδρός, ὁ δὲ εὐήθης εὐφυέστατος καὶ ἀγχίνους. Διὰ τοῦτο πλησιάζοντος τοῦ θανάτου, ὡς ἀπολυομένης ἤδη τῆς ψυχῆς, οἱ λόγοι τοῦ ἀνθρώπου ἐξέχουσι κατὰ τὴν ἐμβρίθειαν, τὴν εὐκρίνειαν καὶ τὴν σύνεσιν.

Ἄξιον παρατηρήσεως προσέτι ὑπάρχει ὅτι τὰ πάθη κινοῦσι σφοδρότερον τὴν ψυχὴν, ὅταν κοιμώμεθα· οὕτως ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη προξενοῦσι πολὺ περισσοτέραν ἡδονὴν καὶ θλῖψιν· ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐλάβεια τότε ἀναφλέγεται ἀναλόγως, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα αἰσθήματα.

Τέλος τὶς δύναται νὰ διαγράψῃ τὴν δημιουργικὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς, ὅτε τοιαῦτα παριστάνονται ἀντικείμενα οἷον θάλασσαι καὶ πεδιάδες καὶ ὄρη καὶ κῆποι καὶ πόλεις καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἡ δὲ ψυχὴ φαίνεται καὶ θέατρον καὶ ὑποκριτὴς καὶ θεατὴς συναμα ;

Βεβαίως πάντα τὰ ἐνύπνια δὲν ἀνακαλύπτουσιν εἰς ἡμᾶς τὰ μακρὰν ἤδη ἡμῶν συμβάντα, οὔτε τὸ μέλλον προφητεύουσι· πολλὰ ὅμως ἐξ αὐτῶν ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, ὥστε καθὼς ἐπὶ τοῦ μαγνητικοῦ, εἴτε τεχνητοῦ, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ὕπνου ἡ ψυχὴ ἀπολυομένη ἤδη τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος καὶ ἀπηλλαγμένη τῶν αἰσθητῶν βλέπει εἰς μακρὰν ἀπόστασιν τόν τε χρόνον καὶ τόπον, τουτέστι διακρίνει τὰ μέλλοντα καὶ τὰ παρελθόντα, τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ πόρρω διεστῶτα, καθὼς βλέπομεν ἀπὸ τῆς ἀκροκεραίας ἀχανῆ θάλασσαν, εἴτε εἰς τὰ ἔμπροσθεν εἴτε εἰς τὰ ὀπίσω ἀφορῶντος.

Ὅτι λοιπὸν τινὰ ὄνειρα γίνονται μαντεῖα τοῦ μέλλοντος, καθὼς καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς δοξάζει, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ἂν πιστεύῃ τὰς ἁγίας γραφὰς, καὶ ἔχῃ γνῶσιν τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας. Διαμένει μόνον ἄδηλον καὶ ἀμφισβητούμενον, ἂν ὁ ἀσαφὴς οὗτος οἰωνισμὸς πηγάζῃ ἐκ λαθραίας τινὸς δυνάμεως τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν ἀφῃρημένην αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ὕπνου κατάστασιν, ἢ ἐκ κοινωνίας τινος μετὰ τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, ἢ καὶ ἐξ ἐνεργείας τινὸς τῶν πνευμάτων.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων φιλοτόφων, τοὺς ὁποίους πρέπει ἐν πᾶσι νὰ συμβουλευώμεθα, οἱ περιπατητικοὶ ἔλεγον ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων περιέχουσιν ὡς μαντεῖόν τι, ὥστε προαισθάνονται τὸ μέλλον, ἢ διότι τὸ πνεῦμα καταλαμβάνεται ὑπὸ θείας τινὸς ἐμπνοίας, εἴτε διότι κινεῖται ἐλευθέρως ἀποχωριζόμενον τοῦ σώματος.

Κατ' αὐτοὺς προσέτι ὁ κόσμος ὑπάρχει πλήρης πνευμάτων κοινωνούντων πρὸς ἄλληλα καὶ μετὰ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν.

Ὁ Πλάτων ἐνόμιζεν ὅτι θεῖον πνεῦμα ἀνακαλύπτει τὸ μέλλον κατ' ὄναρ εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ Πυθαγόρας παρεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν προμαντείαν τῶν ἐνυπνίων.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐθεώρει ταῦτα ὡς θείας ἐμπνεύσεις.

Κατὰ τὸν Δημόκριτον καὶ τὸ σύστημα τῶν Γνωστικῶν τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα ἀνταναχλῶσιν εἰς ἡμᾶς τὰς εἰκόνας των κατὰ τὴν νύκτα. Τότε δὲ ἡ ψυχὴ βλέπει καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν, διακρίνει τὰ ἐνεστῶτα, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ κοινωνεῖ μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Στράτων ἐφρόνει ὅτι τὰ ὄνειρα παριστάνουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀλήθειαν· διότι τὴν νύκτα ὁ νοῦς ἡμῶν ὑπάρχει ἐνεργότεροςκαὶ καθαρώτερος παρὰ τὴν ἡμέραν.

Ὁ Ἡράκλειτος ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ὕπνος δίδει νέαν εἰς ἡμᾶς ὕπαρξιν καὶ περιστοιχίζει τὸν ἄνθρωπον διὰ νέου κόσμου.

Διὰ νὰ γνωρίσωμεν καλῶς τὴν ψυχὴν, ἔλεγεν ὁ Ζήνων, ἀνάγκη πᾶσα νὰ σπουδάσωμεν ἐπιμελῶς τὰ ὄνειρα· διότι τότε ἡ ψυχὴ ἀπηλλαγμένη τῶν αἰσθητηρίων φαίνεται καθαρώτερον.

Ἡ Πεντάτευχος πλήθει ὀπτασιῶν· οἱ προφῆται εἶδον πολλὰ τοιαῦτα ὄνειρα. Δὶ αὐτὰ ὁ Ἰωσὴφ ἐδοξάσθη καὶ ἀνηγορεύθη κυβερνήτης τῆς Αἰγύπτου. Διὰ τὴν περὶ αὐτὰ ἐπιστήμην ἐτιμήθη ὁ Δανιὴλ παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων· ἀλλ' ἐνταῦθα περιοριζόμεθα εἰς τὴν συλλογὴν ὀλίγων παραδειγμάτων ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ἱστορίας μόνον.

Ὁ Δικτάτωρ Σύλλας ὀλίγον σεβόμενος τὴν ἀλήθειαν ἐξερχομένην ἐκ τοῦ στόματος τῶν ἀνθρώπων, ἐθεώρει αὐτὴν ἱερὰν, ὁσάκις ἐκοινωνεῖτο διὰ τοῦ Μορφέως. Ὅθεν ἔλεγεν ὅτι ὑπὲρ πάντα ὀφείλομεν μάλιστα τὰ ὄνειρα νὰ πιστεύωμεν.

Ὀλίγῳ πρὶν φονευθῇ ὁ Ἵππαρχος τύραννος τῶν Ἀθηνῶν ὠνειρεύθη ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἐρράντιζε κατὰ τοῦ προσώπου του αἷμα, τὸ ὁποῖον ἐλάμβανεν ἐκ τινος φιάλης.

Ὁ κοιμώμενος, ὡς εἴπαμεν ἤδη, διατηρεῖ τὰς ἕξεις καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἀγρυπνοῦντος· ὅθεν τὰ θλιβερὰ καὶ τρομακτικὰ ὄνειρα ἀνήκουσι μάλιστα εἰς τὰς ἐνόχους συνειδήσεις, τὰ δὲ ἀγαθὰ τοὐναντίον πέμπονται ὡς ἀνταμοιβὴ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐναρέτων ψυχῶν.

Ὁ Σκιπίων, υἱὸς τοῦ Παύλου Αἰμιλίου εἶχεν ἀξίως μεγάλας καὶ εὐγενεῖς ἰδέας διά τε νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ὅθεν ἓν ἐκ τῶν ὀνείρων του διεσώθη μέχρις ἡμῶν.

Εἶδεν ἐν μέσῳ νυκτὸς τὸν ἔνδοξον πάππον του Σκιπίωνα τὸν Ἀφρικανόν. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἀναγκαίως περὶ ἀρετῆς καὶ ἐλευθερίας καὶ δόξης καὶ πατρίδος ἔμελλον νὰ διαλέγωνται. Διὰ τοῦτο ἡ ἀθάνατος ἐκείνη σκιὰ προεῖπεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἔμελλε νὰ καταστρέψῃ τὴν Νουμαντίαν, νὰ κατεδαφίσῃ τὴν Καρχηδόνα καὶ νὰ ἀναδῇ ἐν θριάμβῳ τὸ Καπιτώλιον· ἔπειτα ἐκ δευτέρου γινόμενος δικτάτωρ, ἤθελε στερεώσει τὴν δημοκραίαν, ἀλλ' ἤθελε θανατωθῇ ὑπὸ τῆς μιαιφόνου χειρὸς τῶν ἰδίων αὐτοῦ συγγενῶν.

Εἰς ταῦτα ἀναβοήσαντος τοῦ νέου μαχητοῦ ὁ πάππος εἶπε.

Ἄκουσόν μου, ὦ τέκνον, καὶ διὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇς ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος σου, μάθε ὅτι ὑπάρχει εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἰδιαίτερός τις τόπος ὑπὲρ τῶν ὑπερασπισθέντων καὶ διασωσάντων καὶ μεγαλυνάντων τὴν ἰδίαν αὐτῶν πατρίδα. Ἐκεῖ ἀπολαύουσι τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Διότι ἐκ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲν ἄλλο ἀρέσκει εἰς τὸν ὑπέρτατον Θεὸν τὸν πρυτανεύοντα τὰ τοῦ κόσμου παρὰ τὰς ὁμηγύρεις τῶν ἀνθρώπων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται διὰ κοι-

νῶν καὶ ἰσοτίμων νόμων, λέγονται δὲ κοινῶς δημοκρατίαι.

Αὐτόθεν προῆλθον οἱ διευθύνοντες καὶ διέποντες τὰ βασίλεια· αὐτόθι δὲ καὶ ἐπιστρέφουσι μετὰ τὴν ζωὴν ταύτην,

Ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος Σκιπίων ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ τὴν θεσπεσίαν ἐκείνην σκιάν, ἂν αὐτός τε καὶ ὁ ἴδιος αὐτοῦ πάππος Παῦλος Αἰμίλιος μεταστάντες ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ηὐλίζοντο ἐν τῷ εἰρημένῳ χώρῳ, μάλιστα, εἶπεν ὁ Ἀφρικανός· διότι ζῶσι πάντες ὅσοι ἀπηλλάγησαν ὡς ἐκ δεσμωτηρίου τοῦ σώματος. Τοὐναντίον δὲ ὅ,τι σὺ λέγεις ζωὴν ὑπάρχει ἀληθὴς θάνατος.

Ἄνοιξον δὲ τὰ ὀμμάτιά Σου καὶ ἴδέ.

Τότε ἀναβλέψας εἶδεν ὁ Σκιπίων τὸν πατέρα αὐτοῦ Παῦλον Αἰμίλιον, οὗτος δὲ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ψυχήν, μέρος τοῦ ἀϊδίου κείνου ἐπυρὸς τῶν λεγομένων ἄστρων· ὀρείλεις ἄρα νὰ περιέπῃς τὴν ψυχήν σου, εἶπε, διὰ νὰ καταλάβῃ ἐνδόξως τὸν προωρισμένον εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ τόπον.

Χάριν τούτου ἀκολούθει τὸ παράδειγμα τοῦ Σκιπίωνος καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ, ἀγάπα τὴν δικαιοσύνην, σέβου τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀγάπα τὴν πατρίδα σου. Τοιοῦτος βίος φέρει εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν ὁμήγυριν τῶν περικλεῶν ἀνδρῶν, ὅσοι φθάσαντες ἤδη ἔζησαν. Διότι ἀπηλλαγμένοι τῆς σαρκὸς κατοικοῦσιν εἰς τὸν Γαλαξίαν.

Τότε ὁ νέος Σκιπίων εἶδεν ἀπέραντόν τινα ζώνην ὑπὸ λαμπροτάτων καταπεποικιλμένην ἀστέρων καὶ πλήρη θαυμασίων ἀντικειμένων· ἡ γῆ δὲ αὐτὴ τῷ ἐφάνη ὅτι κατεῖχε τοσοῦτον μικρὸν τόπον ἐν μέσῳ τοῦ ἀπείρου διαστήματος, ὥστε ἠτχύνθη διὰ τὴν μηδαμινότητα τῆς δημοκρατίας μόλις φαινομένης ὡς ἀμυδροῦ σημείου.

Ὁ δὲ πάππος αὐτοῦ ὠρελούμενος ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐκίνησεν εἰς τὸν ἔγγονόν του τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο θέαμα, τῷ παρέβαλε τὴν διάρκειαν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως πρὸς τὴν ἀτελεύτητον αἰωνιότητα τῶν οὐρανίων ἐκείνων ἐνδιαιτημάτων. Ἡ διατριβὴ αὕτη ὑπάρχει τὸ κέντρον πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὅσα ἐπιθυμοῦσι ψυχαὶ ἐνάρετοι· ἀνύψωσον ἄρα τὰ βλέμματά σου αὐτόθι καὶ παρασκευάζου νὰ μεταβῇς εἰς τὴν ἀΐδον ταύτην πατρίδα.

Μὴ περιορίζῃς τὴν ἐλπίδα Σου εἰς τοὺς ματαίους τῶν ἀνθρώπων ἐπαίνους, οὔτε τὴν παροδικὴν ἀνταμοιβὴν, ὅσην ἐπὶ τῆς γῆς λαμβάνουσιν. Μόνον τὸ σῶμα ἔχεις θνητὸν, ἐσωτερικῶς δὲ φέρεις θεότητα, ἥτις κινεῖται, αἰσθάνεται, ἐνθυμεῖται, προορᾷ καὶ διέπει τὸ σῶμα, καθὼς αὐτὸς ὁ Θεὸς διοικεῖ τὸν κόσμον.

Ὅσον μᾶλλον ἡ ψυχή Σου ὑπάρχει ἐνάρετος καὶ ἐνεργὸς, τόσῳ ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον θέλει ἀναβῇ εἰς τὴν κατοικίαν ταύτην ὡς φυσικὴν αὐτῆς διατριβήν.

Τοὐναντίον δὲ αἱ ὑποκείμεναι εἰς τὰ αἰσθητήρια ψυχαὶ, αἱ παραβαίνουσαι τοὺς οὐρανίους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους, γίνονται δοῦλαι τῶν παθῶν, περιπολοῦσιν ἐπὶ πολὺν ἔτι χρόνον εἰς τὴν γῆν, ἀφ' οὗ ἐξέλθωσι τοῦ σώματος, μόλις δὲ μετὰ πολλοὺς αἰῶνας βασάνων καὶ πόνων καταντῶσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

Ταῦτα ἐκφωνήσασα ἡ σκιὰ ἠρανίσθη, ὁ δὲ Σκιπίων ἐξύπνησε.

Τοιοῦτο ὄνειρον βεβαίως ἦτο ἄξιον γέννημα ἢ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἥρωος, ἢ τῆς εὐφυΐας τοῦ Κικέρωνος.

Ἴσως διὰ τὴν ἄμετρον αὐτοῦ φιλοδοξίαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς νίκης ὁ Ἀλέξανδρος πολιορκῶν τὴν Γύρον εἶδεν ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ἐπάλξεων, ὑπὸ δὲ τοῦ φόβου τῆς ἐπαπειλουμένης ἁλώτεως πολλοὶ τῶν Τυρίων ὠνειρεύθησαν καὶ αὐτοὶ ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος ἡτοιμάζετο νὰ καταλίπῃ τὴν πόλεν των. Καταφρονοῦμεν δὲ ὡς μυθῶδες ἴσως καὶ τὸ ἑπόμενον. Ὅτε πολλοὶ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ ἔκειντο τετραυματισμένοι ἐκ τῆς μάχης ὑπὸ ἰοβόλων βελῶν, ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος εἶδε δράκοντα (;) κρατοῦντα εἰς τὸ στόμα βοτάνην τινὰ ἀλεξιφάρμακον, εἰπόντα δὲ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ τὸν τόπον, ὅπου εὑρίσκετο· εὑρεθὲν δὲ τὸ φυτὸν ἰάτρευσε τοὺς πάσχοντας.

Παραλείπομεν καὶ τὸ ὄνειρον τοῦ Ἀγησιλάου, ὅστις διαταχθεὶς καθ' ὕπνους ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος πρὶν ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἀσίας, ἐθυσίασεν εἰς τὴν Αὐλίδα ἔλαφον· ἀλλ' οἱ κάτοικοι παροξυνθέντες ἐκ τούτου ὡς παραβιασθείσης τῆς ἀνεξαρτήτου χώρας των ἥρπασαν τὸ θῦμα ἐκ τοῦ βωμοῦ, ὅθεν ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκστρατείας καὶ μετὰ πολλὰς μάλιστα νίκας κατὰ τῶν Περσῶν.

Ἂν ὁ Σύλλας, πρὶν ὁρμήσῃ κατὰ τῆς Ῥώμης, ἐνεθαῤῥύνθη παρὰ τῆς Ἥρας ἐπιφανείσης κατ' ὄναρ καὶ παραδούσης τὸν κεραυνὸν κτλ. οὐδὲν παράδοξον· διότι οἱ τύραννοι ὀνειρεύονται τὸν νύκτα τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον χύνουσι τὴν ἡμέραν.

Ὁ Βασιλεὺς τῶν Βανδήλων ἦρχεν εἰρηνικῶς τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐδόξαζε τὴν ἀρχαίαν ἀντίζηλον τῆς Ῥώμης Καρχηδόνα. Ὁ ἀδύνατος Ἰουστιανὸς ἐφοβεῖτο νὰ κινηθῇ κατ' αὐτοῦ, ὁ ὅτι συγκλητικοὶ καὶ στρατηγοὶ ἐκνευριζομένοι ἤδη ὑπὸ τῆς τρυφῆς καὶ τῆς δουλείας ἔτρεμον, ὅτε ἀνελογίζοντο τὸν Καρχηδονικὸν πόλεμον, μόνον δὲ ὁ Βελισάριος καὶ ὀλίγοι τινὲς ἀνδρεῖοι μαχηταὶ ἐνθύμιζον εἰς τὸ συμβούλιον τὴν ἀρχαίαν δοξαν τῆς Ῥώμης καὶ ἐγνωμοδότουν τὴν ἐκδίκησιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτου τοῦ φόβου ἐμφανίζεται ἱερεύς τις καὶ λαβὼν τὸν λόγον διηγήθη ὅτι εἶδεν ἄγγελον Θεοῦ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα διατάττοντα νὰ προτρέψῃ τὸν αὐτοκράτορα νὰ διώξῃ τὸν Ἀρειανισμὸν καὶ τοὺς Βανδήλους ἐκ τῆς Ῥώμης, ὑποσχόμενος νίκην βεβαίαν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

Τὸ ἐνύπνιον τοῦτο ἐνεψύχωσεν ἅπαντας· ἡ ἐλπὶς ἀνεπλήρωσε τὴν δειλίαν, ἡ δὲ τόλμη τὸν δισταγμόν· ὅθεν ἐκδοθεισῶν διαταγῶν, ἀνεχώρησεν ὁ Βελισάριος, ἡ Καρχηδὼν ἐκυριεύθη, ὁ Γελιμῆρος ἐξεθρονίσθη, ἡ δὲ Ἀφρικὴ ὑπετάγη πάλιν ἅπασα εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος.

Τοιαῦται ὀπτασίαι ἀληθεῖς, ἢ προσποιηταὶ, γέννημα διαίων παθῶν, ὀργῆς, ζηλοτυπίας, μάλιστα δὲ

πατριωτισμοῦ καὶ ζήλου θρησκευτικοῦ ἔφερον πολλάκις ἀνάλογα ἀποτελέσματα.

Ἐκ τοιούτων αἰσθημάτων κινηθεῖσα ἡ Ἰωάννη d' Arc ἐνθουσίασε τοὺς ἀπηλπισμένους Γάλλους καὶ ὁρμήσασα κατὰ τῶν Ἄγγλων ἠλευθέρωσε τὴν πατρίδα της ἐκ τῆς δουλείας.

Αἱ ἱέρειαι τῶν ἀρχαίων καὶ οἱ ποιηταὶ ἐτιμῶντο ἐξαιρέτως διὰ τὴν μαντικήν των σοφίαν. Χρυσῆ κύλιξ ἐκλάπη ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡρακλέους· ὁ ἥρως ἐπιφανεὶς καθ' ὕπνους εἰς τὸν Σοφοκλέα ἐδήλωσε τὸν ἱερόσυλον· ὁ δὲ ποιητὴς κατεμήνυσεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον· ὅθεν συλληφθεὶς ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι αὐτὸς ἦτο πραγματικῶς ὁ κλέπτης.

Πολλαὶ μητέρες ἐλέγετο ὅτι ὠνειρεύθησαν τὰς παραφορὰς καὶ κακουργίας τῶν υἱῶν.

Οὕτως ἡ Ἑκάβη εἶδεν ὅτι ἐγέννησε δαλὸν διάπυρον.

Ὁ γεννηθεὶς υἱὸς αὐτῆς Πάρις διήγειρε τὴν Ἑλλάδα κατὰ τῆς Τρῳάδος καὶ ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός.

Ἡ Ὀλυμπιὰς ἐνυπνιάσθη ὅτι ἔτεκε δράκοντα.

Ὁ γεννηθεὶς αὐτῆς υἱὸς Ἀλέξανδρος κατέραγε τῷ ὄντι ἅπασαν τὴν Ἀσίαν.

Ἡ μήτηρ Διονυσίου τοῦ τυράννου ἐφαντάσθη κατ' ὄναρ ὅτι ἐγέννησε μικρὸν Σάτυρον.

Ὁ υἱὸς αὐτῆς εἶχε πᾶν εἶδος κακίας,

Ἡ μήτηρ τοῦ τυράννου Φαλάριδος εἶδε τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ κρατοῦν εἰς τὰς χεῖρας ποτήριον, ὅθεν ἔῤῥεε κρουνηδὸν τὸ αἷμα.

Καθὼς ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ὁ ἄνθρωπος κατὰ δυστυχίαν παρέστησεν ἔκπαλαι τὸν Θεὸν κατὰ τὴν ἰδίαν του φύσιν, ἀποδιδοὺς εἰς ἐκεῖνον ὅσα αὐτὸς πάσχει πάθη τὸν ἔρωτα, τὸ μῖσος, τὸν θυμὸν κτλ.

Διὰ τοῦτο, καθὼς ὁ Ὅμηρος ἔλεγεν ὅτι τὰ ὄνειρα ἦσαν θεῖα καὶ παρὰ τοῦ Διὸς ἐπέμποντο, πολλοὶ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀπέδωκαν αὐτὰ εἰς τὴν θείαν εὔνοιαν.

Ἀλλ' ἴσως δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ καταβιβάζωμεν τὸν Θεὸν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς οὐρανίου αὐτοῦ μεγαλειότητος εἰς τὰ χαμαίζηλα καὶ ταπεινὰ ἡμῶν πράγματα Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς πολλάκις εἴπομεν αἰσθάνεται καὶ προνοεῖ δηλ. βλέπει μακρὰν ὅταν δὲν ἐπιπροσθῆται ὑπὸ τῶν παθῶν, καθὼς τὸ τηλεσκόπιον ἢ καὶ γυμνὸς ὁ ὀφθαλμὸς ὑπὸ τῆς ὁμίχλης καὶ τῶν νεφῶν.

Ἐπίσκοπος τῆς Νεαπόλεως πρὸ πολλῶν ἐτῶν τελευτήσας καὶ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ὡς ἅγιος τιμώμενος ἐνεφανίσθη καθ' ὕπνους εἰς ἱερέα τινὰ διατάττων νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Φερδινάνδον τὸν ἐξ Ἀραγωνίας νὰ ἀνασκάψῃ τινὰ τόπον, τούτου δὲ γενομένου εὑρέθη βιβλίον περιέχον προῤῥήσεις περὶ τῆς μετ' ὀλίγον μελλούσης εἰσβολῆς τῶν τε Ἱσπανῶν καὶ τῶν Γάλλων εἰς τὸ Βασίλειον.

Ὁ Σουλτὰν Ὀσμάνης εἶδεν ὅτι ἐπορεύετο εἰς τὴν Μέκαν, καθ' ὁδὸν δὲ ἡ κάμηλος αὐτοῦ ἀπέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἔμειναν δὲ μόνον αἱ ἡνίαι αὐτῆς εἰς τὰς χεῖράς του.

Οἱ μάντεις προεῖπον ὅτι ἔμελλε νὰ ἀπωλέσῃ τὸ βασίλειον· καὶ τῷ ὄντι μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Ὀσμὰν ἔπνιγη!

Ἀλλὰ πολλὰ τῶν ἀκολούθων φαίνονται πιθανότερα διότι τὰ τοιαῦτα ὑπάρχουσι καὶ κοινότερα ὡς ἐκ τῆς ἀναλογίας τῶν περιστάσεων.

Ὁ Γράκχος μελετῶν τὴν ἀνατροπὴν τῆς Γερουσίας εἶδε τὸν ἀδελφόν του κατ' ὄναρ προλέγοντα εἰς αὐτὸν ἐπικείμενον τὸν θάνατον.

Ὁ Ἀννίβας φοβούμενος μὴ ἐμποδισθῇ ἐπὶ πολὺ ἐμπροσθεν τῆς πολιορκουμένης ὑπ' αὐτοῦ πόλεως τῶν Συρακουσῶν, ὠνειρεύθη ποτὲ ὅτι ἐδείπνει εἴς τινα ἐκ τῶν μεγάλων οἰκιῶν τῆς πόλεως ἐκείνης· τῇ δὲ ἐπαύριον ἡ πόλις ἐκυριεύθη.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐνυπνιάσθη ὅτι ἦτο ἐνδεδυμένος τὰ ἱμάτια τῆς ἑταίρας του· ὀλίγαις δὲ ἡμέραις ὕστερον οἱ στρατιῶται τοῦ Σατράπου φονεύσαντες καὶ σκυλεύσαντες αὐτὸν ἀφῆκαν γυμνὸν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Τότε ἡ παλλακὶς αὐτοῦ ἀφυπνισθεῖσα ἐκ τοῦ θορύβου ἐξῆλθε βιαίως τῆς οἰκίας· ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, τὸν κατέβρεξε διὰ τῶν δακρύων της, καὶ τὸν ἐκάλυψε διὰ τοῦ ἰδίου της μανδύου.

Δὶς τὸ αὐτὸ φᾶσμα ἐπεράνη εἰς τὸν ἀτρόμητον Βροῦτον ἐπαπειλοῦν ὡς ταχὺν τὸν θάνατόν του ὅστις καὶ πραγματικῶς μετ' ὀλίγον ἐπῆλθεν.

Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος διετάχθη καθ' ὕπνους νὰ λάβῃ ὡς σημεῖον τὸν σταυρὸν, τὸν ὁποῖον εἶδε τὴν ἡμέραν εἰς τὰ νέφη κατηστερισμένον. Ἔκτοτε τὸ λάβαρον ἀνεπλήρωσε τοὺς νικηφόρους τῆς Ῥώμης ἀετοὺς, ὁ στρατὸς ὥρμησεν ἔνδους εἰς τὴν μάχην, ὁ Μαξέντιος ἐφονεύθη, ἡ Ῥώμη ἐνικήθη, οἱ Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου ἐδιώχθησαν ἐκ τοῦ Πανθέου, τὸ δὲ κράτος ὅλον ἐκηρύχθη χριστιανικόν.

Τὴν προτεραίαν τοῦ θανάτου τοῦ Δευτέρου Ἐῤῥίκου ἡ σύζυγος αὐτοῦ Αἰκατερίνα τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ καταβῇ εἰς τὴν μονομαχίαν· διότι τὸν εἶδε κατ' ὄναρ ὠχρὸν καὶ ὑπὸ λόθρου κεκαλυμμένον.

Ἕνα μῆνα μῆνα πρὶν ὁ Ῥαμβαλιὰν δολοφονήσῃ τὸν ἀγαθὸν Ἐῤῥίκον Δ'. ἡ ἐκ Μεδίκων Μαρία ἐξύπνησε, καθὼς ἡ σύζυγος τοῦ Καίσαρος, πνιγμένη εἰς τὰ δάκρυα καὶ ὀλολύζουσα! ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἐῤῥίκος ἐζήτει νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τοῦ τοιούτου φόβου, εἶπεν ὅτι τὸν εἶδε δολοφονημένον. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως ὁ Ἐῤῥίκος κατεφρόνησε τὴν ὀπτασίαν ταύτην λέγων « Les souges ne sout que des mensonges ! »

Γειτόνισσά μου ἡ Κ. Μ. λέγει ὁ κόμης Σεγκιοὺρ, ἀγχινουστάτη καὶ ἀξιέραστος, τὴν ὁποίαν δὲν δύναταί τις νὰ μὴ πιστεύσῃ, ὅταν τὴν ἀκούσῃ, οὔτε νὰ μὴ τὴν ἀγαπήσῃ ὅταν τὴν ἴδῃ, μοὶ διηγήθη ἐσχάτως ὅτι ἦτο βυθισμένη εἰς μεγίστην λύπην διὰ τὴν νόσον τοῦ παιδίου της. Διῆλθε ἡμέρας καὶ νύκτας πολλὰς ἄυπνος καὶ ἀνήσυχος ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν θλίψιν, ἀλλὰ τέλος τὸ παιδίον διεσώθη ἐκ τοῦ προφανοῦς κινδύνου, τὰ συμπτώματα ἐξέλιπον κτλ. ὅθεν ὑποχωροῦσα καὶ ἡ ἰδία μήτηρ εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν συγγενῶν ἀπεχώρησεν εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ ἀπεκοιμήθη ἥσυχος. Ἐξαίφνης ὅμως κατὰ τὰ μέσα τῆς νυκτὸς ἐφαντάσθη ὅτι εἶδε πλησίον τῆς κλίνης τὸν ἰατρόν της καλοῦντα

αὐτὴν σπουδαίως «Τί πράττεις δυστυχὴς μήτηρ! καθεύδεις, καὶ ὅμως τὸ τέκνον σου ἀποθνήσκει.»

Μόλις ἀκούσατα ταῦτα, ἀνεβόησεν ἡ ἀθλία μήτηρ, ἐξύπνησεν, ἠγέρθη, ἔδραμεν εἰς τὸ δωμάτιον, ὅθεν πρὸ ὀλίγων ὡρῶν ἀνεχώρησεν ἄφοβος, ἐκάλεσε στενάζουσα τὴν τροφὸν, αὐτὴ δὲ ἐξυπνήσασα ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τοῦ τοιούτου φόβου· τὸ παιδίον σου, εἶπε, ὑγιαίνει καὶ κοιμᾶται ἥσυχον εἰς τὰς ἀγκάλας μου

Ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι οὐδαμῶς ἐνεθάρρυναν τὴν μητέρα, τοσοῦτον ἐκ τοῦ ἐνυπνίου τεταραγμένην· λαμβάνει λοιπὸν λύχνον εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἔρχεται πλησίον τοῦπαιδίου· ὦ δυστυχία! ἡ ὠχρότης καὶ συστολὴ τοῦ προσώπου, ἡ ἀναστροφὴ καὶ ἐνατένισις τῶν ὀμμάτων αὐξάνουσι τὴν φρίκην της· ἁρπάζει τότε τὸ βρέφος ἐκ τῶν κόλπων τῆς τιτθῆς, κάθηται καὶ σπουδάζει παντοιοτρόπως νὰ ἀναζωπυρήσῃ τὴν ζωὴν, θερμαίνουσα τὸ παιδίον· ἀλλὰ τὸ δυστυχὲς αὐτὸ ἐψυχορράγει ἤδη καὶ ἐξέπνευσεν εἰς τὰ γόνατά της.

Ὁμολογῶ ὅτι ἡ μητρικὴ φιλοστοργία βλέπει τὴν νύκτα τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἐφοδεῖτο τὴν ἡμέραν· ἀλλ' ἡ μήτηρ αὕτη ἦτο ἤδη ἀποχρώντως ἄφοβος . . . Καὶ ἂν δοθῇ δὲ ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ νυκτερινοῦ τούτου χρησμοῦ ἦτο σύμπτωσις τυχαία, κινεῖ ὅμως τὴν καρδίαν, ἐξιστᾷ τὸν νοῦν, καὶ ταράττει τὸ λογικόν.

Φίλος τοῦ συγγραφέως τῆς παρούσης διατριβῆς ὑπώπτευε μὲν ἀορίστως ὅτι ἀπευκαῖόν τι συνέβη εἰς λεχῶ συγγενῆ του μακρὰν ἀποῦσαν· ἀλλ' οὐδαμῶς ἐφοβεῖτο οὔτε κἂν ἦτο πολὺ ὑπὸ τῆς ἰδέας προκατειλημμένος. Αἰφνιδίως δὲ εἶδε κατ' ὄναρ τὴν γυναῖκα ταύτην ὠχρὰν καὶ ὅλως κατὰ πάντα ἠλοιωμένην, ὥστε οὐδεὶς ἐδύνατο νὰ τὴν γνωρίσῃ καὶ ὅμως αὐτὸς τὴν περιποιήθη ὡς ἂν μὴ ἀμφιβάλλε παντελῶς περὶ τῆς ταυτότητος. Ἔπειτα λαβὼν αὐτὴν μετέφερεν ἐκ τῆς κλίνης εἰς σκίμποδα· ἐπειδὴ δὲ κατ αὐτὴν τὴν περίστασιν ἀνεσύρθη εἰς τὰ ἄνω τοῦ ἱματίου της τὸ κράσπεδον εἶδεν ὅτι ἦτο λελυμένον καὶ πεπτωκὸς τῶν περισκελίδων της τὸ δέμα, ὅθεν ἔσπευσε νὰ τὸ λάβῃ ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐγχειρίσῃ εἰς αὐτὴν. ἀλλὰ τότε παρετήρησεν ὅτι ἦτο τοσοῦτον πρησμένον τὸ μέλος ὥστε ἐφοβήθη.

Μετά τινας δ' ἡμέρας ἔμαθεν ὅτι ἡ γυνὴ ἔπαθε δεινοτάτην φλεβῖτιν κατόπιν τοῦ τοκετοῦ, κατ' ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ μέλος τοῦ ὁποίου ἦτο λελυμένη ἡ περισκελὶς καὶ μόλις διὰ πολλῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων τοπικῶν ἀφαιμάξεων διεσώθη.

Ὁ φόβος, καὶ ἡ ὑποψία ἐδύναντο κάλλιστα νὰ παραστήσωσι πάσχουσαν τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ὁ προσδιορισμὸς καὶ τοῦ τόπου τῆς νόσου ὑπερβαίνει πᾶσαν ἐξήγησιν.

Διὰ τοῦτο οἱ διαλογιζόμενοι πόσον ὀλίγον γνωρίζομεν καὶ τὸν κόσμον καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἡμῶν φύσιν, δὲν διστάζουσι νὰ παραδεχθῶσι πολλὰς τοιαύτας τῆς ψυχῆς ὀπτασίας αἱ ὁποῖαι συμβαίνουσι μάλιστα συχνάκις πλησιαζοντος τοῦ θανάτου.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γενικὸς τῶν ἀνθρωπίνων δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων σατυριστὴς καὶ κωμῳδὸς Βολταῖρος ἐπίστευε καὶ αὐτὸς ἀποχρώντως εἰς τὴν ἀληθειαν τινῶν ὀνείρων καὶ ἔλεγε· τὰ θεωρῶ ὡς κυρίαν καὶ φυσικὴν ἀρχὴν τῶν πρώτων προφητειῶν.

Ἀλλ' ὅσα βλέπομεν γινόμενα καὶ ὅσα πράττομεν ἡμεῖς αὐτοὶ, ὅταν ἐγρηγορῶμεν, διαφέρουσιν ἆρά γε πολὺ τῶν ὀνείρων;

Τὸ κατ' ἐμὲ ἀγαπῶ μᾶλλον τὰ ὄνειρα τῆς νυκτὸς παρὰ τὰ τῆς ἡμέρας· πρῶτον ὡς σύντομα, δεύτερον δὲ ὡς ἀβλαβῆ σχεδὸν, ἢ τοὐλάχιστον ταράττοντα πολὺ ὀλιγότερον παρὰ τὰ ἄλλα· διότι τὴν μὲν νύκτα ὀνειρευόμεθα μόνοι, τὴν δὲ ἡμέραν πολλοὶ ὁμοῦ συνερχόμενοι.

Ἀνάγνως, λέγει ὁ Σεγκιοὺρ, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων βιβλίων τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Κικέρωνος πρὸς Ἀττικὸν, καὶ τὰς τῆς Κυρίας Σεβινιέ.

Διὰ τῶν ζωηροτάτων ἐκείνων εἰκονογραφιῶν μεταφερόμεθα εἰς ἀπωτάτας χώρας καὶ παρελθόντας αἰῶνας. Εὑρισκόμεθα ἐν μέσῳ τῆς Ῥώμης, παριστάμεθα εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ, εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Γερουσίας, εἰς τοὺς θριάμβους, εἰς τὰς ἐκστρατείας, εἰς τὰς δημοτελεῖς ἐκείνας ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις καὶ δημοθοινίας· ἔπειτα δὲ εἰς τὴν λαμπροτάτην αὐλὴν τοῦ μεγάλου τῆς Γαλλίας μονάρχου θαυμάζομεν τὴν εὐναμιν τῆς Βασιλείας, τὴν ἐπιμονὴν τῶν ἀποφάσεων, τὰς ῥαδιουργίας ἐπὶ τῆς εἰρήνης, τὴν ἀναξίαν ἐπὶ τῶν πολέμων, τὴν διαφθορὰν τῶν ἠθῶν, τὴν ὑποδούλωσιν τῶν πνευμάτων, καὶ τὸ ὑποφῶσκον λυκαυγὲς τῶν ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων.

Ἐν γένει τότε ζῶμεν μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Γάλλων, μεταλαμβάνομεν τῆς γνώμης των, φοβούμεθα, ἐλπίζομεν, χαίρομεν, καὶ θλιβόμεθα ὡς αὐτοὶ κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις αἱ ὁποῖαι ἦγον καὶ ἔφερον τοὺς λαοὺς ἐκείνων τῶν ἐποχῶν.

Ἡ κοινωνία τῶν Ῥωμαίων, καθὼς καὶ τῶν Γάλλων φαίνεται ἔμπροσθεν ἡμῶν δραστηρία καὶ ἐνεργητικωτάτη, διότι ἡ δύναμίς των συγκινεῖ καὶ τόσα ἄλλα ἔθνη!

Ἀλλὰ κλείομεν τὸ βιβλίον καὶ ἀμέσως τὸ πᾶν ἐξέλιπεν ὡς καπνὸς, τὸ πᾶν ἠφανίσθη, τὸ πᾶν ἀπώλετο.

Οὐδὲν ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἐκείνων, ἀνδρῶν, ἢ γυναικῶν, τῶν ὁποίων ἐθαυμάζομεν τὴν εὐφυΐαν, τὴν δόξαν, τὰ πλεονεκτήματα, τὰς ἀρετὰς, τὸ κάλλος, τῶν ὄντων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ὠνειδίζομεν τὰ ἐλαττώματα οὐδὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὴν σκηνήν.

Τοσαύτη ταραχὴ παθῶν, τοσοῦτος ὅμιλος χαρακτήρων παντοίων, τοσαύτη συμπλοκὴ διαφόρων συμφερόντων διὰ μιᾶς ἔπαυσε καὶ σιωπὴ πένθιμος τὸ πᾶν διαδέχεται.

Τί ἀπέγεινεν ἡ δόξα; ποῦ ἀπέβη ὁ φθόνος καὶ τὸ μῖσος; τίνα καρπὸν ἀπέφερον τοσοῦτοι πόλεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔβαψαν τὴν γῆν διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος;

Ποσάκις τὰ πράγματα μετεβλήθησαν ἔκτοτε! Αἱ σκηνογραφίαι τοῦ θεάτρου μετηλλάγησαν· ἄλλαι δραματικαὶ παραστάσεις ἐκτελοῦνται, νέοι ὑποκριταὶ ἀναφαίνονται τουτέστι νέα ἀπάτη, ἥτις δὲν θέλει διαρκέσει πλειότερον.

Ὅταν τὰ ὄνειρα τῆς ἡμέρας ὑπάρχωσι τοσοῦτον ἄστατα καὶ ἀβέβαια, διατί νὰ καταφρονῶμεν τὰ τῆς νυκτός; μήπως δὲν ἀκούσι καὶ ταῦτα εἰς τὸν ἄνθρωπον; δὲν προέρχονται ἀπὸ μυστικὰς δυνάμεις

του; ἢ δὲν ἀποδεικνύουσι πλειότερον τῶν ἄλλων μάλιστα ὅτι φαινόμενος φθαρτὸς καὶ πρόσκαιρος ἐνταῦθα περιλαμβάνει ὅμως ἐν ἑαυτῷ αἰωνιότητος δικαιώματα καὶ προωρίσθη εἰς ζωὴν ἄλλην καὶ ἄλλον κόσμον;

Ὦ νὺξ παράτεινε ἔτι, εἰ δυνατὸν, τὰς σιωπηλὰς ὥρας Σου· βοήθει τὰ εἰρηνικά μου ἔργα καὶ ἐμπνεέ μοι διὰ παντὸς ἰδέας μὲν ὠφελίμους καὶ εὐσεβεῖς, αἰσθήματα δὲ ἄξια γενναιόφρονος καὶ ἀγαθοῦ πολίτου.

Ι. Ν. Λεβαδεύς.

Ο ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ.

Ἐκ Ῥώμης.

Πῶς οἱ Ῥωμαῖοι διάγουσιν εὐτυχεῖς, τοὐλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τόσον ἀπολύτου ἐξουσίας, ὑπηρετοῦντες τόσας ὑπαλλήλους δυνάμεις, ταλαιπωρούμενοι ὑπὸ τῆς πενίας καὶ ὑποφέροντες ἀπὸ τοσαῦτα ἐλαττώματα πονηρᾶς καὶ διεστραμμένης κυβερνήσεως;

Καταλαμβάνω ὅτι δυστυχὴς καὶ βάναυσος λαὸς πολλάκις ὑποτάσσεται ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ διαφθορὰ τῆς ἐξουσίας. Ἔπειτα, ἡ ἕξις τῆς δουλείας, ἡ ἐλπὶς τῆς μεταβολῆς, ἡ ἐπιῤῥοὴ τῆς θρησκείας καθιστῶσιν ὁπωσοῦν εὔκολον τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ τῆς Ῥώμης· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω πῶς ὁ λαὸς αὐτὸς πείθεται εὐχαρίστως.

Ἰδοὺ ἡ πιθανοτάτη ἐξήγησις τοῦ φαινομένου. Ἡ ἀπόλυτος ἀρχὴ τοῦ Πάπα δὲν βαρύνει πολὺ ἐπὶ τοῦ λαοῦ, ἔτι δὲ ὀλιγώτερον τὸν καταθλίβει ἡ δύναμις τῶν μεγάλων.

Καθ' ὅλας τὰς σχέσεις τῶν μεγάλων πρὸς τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικροὺς ἐπικρατεῖ ἀμοιβαία τις ἡμερότης καὶ πεποίθησις γενικὴ· διότι ἡ τύχη ἐξασκεῖ ἐνταῦθα πάσας τὰς ἐνδεχομένας ἰδιοτροπίας καὶ μάλιστα μεταχειρίζεται τόσα μέσα κρυφίως καὶ σιωπηλῶς διὰ τῶν ὑπηρετῶν, τῶν καλογήρων, τῶν γραμματέων, ἢ καὶ τῶν γυναικῶν αὐτῶν, ὥστε συχνάκις δὲν γνωρίζει τις ἀκριβῶς μετά τίνος πραγματεύεται, οὔτε συμπεραίνει εὐκόλως τὴν τάξιν, ἢ ἐπιῤῥοὴν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοῦ προστυχόντος μάλιστα· ἐπειδὴ ἴσως ὡς αὔριον ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος ἱερεὺς γείνῃ ἀρχιερεὺς, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀναγορευθῇ καρδινάλης. Ἴσως τριοβολιαῖός τις καὶ ὡς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχήματος περιφρονητὸς ἄνθρωπος φθάσῃ νὰ γείνῃ γραμματεὺς δυνατοῦ τινος τῆς ἡμέρας. Διὰ τὴν ἀμφιβολίαν ταύτην καὶ τὰ ἐνδεχόμενα, πάντες θεραπεύονται ἀμοιβαίως, οἱ γλυκεῖς λόγοι ἐκφέρονται ἀφθόνως πρὸς πάντας, πάντες ὑπομειδιῶσι πρὸς ἀλλήλους καὶ τείνουσιν ὡς παλαιοὶ φίλοι τὴν δεξιάν.

Οἱ Ῥωμαῖοι ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἀλλάσσουσιν εὐκόλως τὴν φυσιογνωμίαν των, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν δὲν ἔχουσιν παντελῶς φυσιογνωμίαν ἰδίαν, μεταχειρίζονται δὲ καὶ τὴν μεταβολὴν ταύτην καταχρηστικῶς, καθὼς καὶ τὰς φιλικὰς χειρονομίας καὶ φράσεις. Διὰ τοῦτο μεταξὺ των οὐδέποτε ἀπατῶνται δηλ. οὐδεὶς πιστεύει εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ ἐνδεχόμενον μέλλον.

Θέλεις νὰ μάθῃς πῶς φέρονται π. χ. καρδινάλης πρὸς καρδινάλην, ὅταν μάλιστα ὁ δεύτερος οὗτος κατέχῃ θέσιν τινὰ πολιτικήν; Εἰσερχόμενος εἰς τὸν πρῶτον πρόδομον, ὅπου μένουσιν οἱ ἁπλοῖ ὑπηρέται χαιρετᾷ, εἰς τὸν δεύτερον δὲ, ὅπου εὑρίσκονται οἱ θαλαμηπόλοι ὑπομειδιᾷ, εἰς δὲ τὸν τρίτον, ὅπου διατρίβουσι συνήθως οἱ εὐγενεῖς, προσφέρει καὶ λαμβάνει τὴν χεῖρα, εἰς δὲ τὸν τέταρτον, ὅπου κάθηται ὁ εἰσαγωγὸς χαιρετᾷ, ὑπομειδιᾷ, λαμβάνει πὴν χεῖρα καὶ συνομιλεῖ ἐνταῦτῷ· τέλος ἀφ' οὗ ἔμβῃ εἰς τὸν θάλαμον τοῦ συναδέλφου του, φαίνονται καὶ οἱ δύο ὅτι περιπτύσσονται ἀλλήλους ὡς στενότατοι φίλοι, ἐν ᾧ πραγματικῶς ὡς ἀντίζηλοι ἐπιθυμοῦσιν ἴσως νὰ πνίξωσιν ὁ εἷς τὸν ἄλλον.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους πάντες οἰκονομοῦσι τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἄλλων καὶ οἱ μικροὶ δὲν καταδυναστεύονται ὑπὸ τῶν μεγάλων.

Τέλος καθὼς παντοῦ, ὅπου ἐπικρατεῖ μόνον ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐξουσίας, οἱ δὲ νόμοι ἐμπαίζονται, ἢ χρησιμεύουσι μόνον πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν του, ἡ μικρὰ περιουσία συσχετίζει καὶ παραλληλίζει πάντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ πάσας τὰς τάξεις· οὐδεὶς ὑπερέχει τοῦ ἑτέρου· ἀλλ' ὁμοιάζουσι πάντες πρὸς τοὺς στάχεις, τοὺς ὁποίους ὁ περίφημος Περίανδρος τῆς Κορίνθου, ἢ ὁ Ταρκύνιος τῆς Ῥώμης ἐκούρευε διὰ νὰ τοὺς φέρῃ πάντας εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος· ὅθεν πάντες ὁμοίως καὶ ὁμαλῶς δέχονται καὶ βαστάζουσι τὰ βάρος τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας.

Ἐκτὸς τούτων οὐδεὶς Ῥωμαῖος ἔχει περιττὰ πράγματα, πάντες ὅμως εὐποροῦσι τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων. ἀλλὰ τὰ ἀναγκαῖα ταῦτα περιορίζουσιν εἰς ὀλίγα πράγματα.

Ἡ πεῖνα τῳόντι δὲν βασανίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν Ῥώμην, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἄλλα θερμὰ κλίματα· ἀρκεῖ νὰ φάγῃ τις ἅπαξ τῆς ἡμέρας ὀπώρας, ὄσπρια, καὶ ὀλίγους ἐκ τῶν μικρῶν ἰχθύων, πολὺ δὲ ὀλιγότερον κρέας.

Ἡ δίψα δὲν καταναλίσκει οἶνον, ἀλλ' ἀπαιτεῖ δροσιστικὰ ποτὰ, λειμώνια, πάγον κτλ·

Τὴν δὲ ἐνδυμασίαν ἡ θερμότης τοῦ κλίματος περιορίζει εἰς τὸ ἱμάτιον· ὅστις δὲν περιφέρεται γυμνος θεωρεῖται ἐνδεδυμένος.

Ἡ δὲ ἀνάγκη σαρκικῆς τινος ἡδονῆς ἄλλης εὑρίσκει εὐκολίαν μὲν ἄκραν εἰς τὰ ἤθη, συγκατάβασιν δὲ μεγάλην ὡς ἐκ τῆς θρησκείας.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν ὁ ἄνθρωπος ἔχει καὶ ἠθικήν τινα ἄλλην πολὺ ἐνίοτε σφοδροτέραν, διὰ τὴν ὁποίαν καταναλίσκει τὰς δυνάμεις του εἰς τὰ ἔξω, καὶ οὕτω διασκεδάζει, ἢ προλαμβάνει τὴν ἀνίαν· ὅθεν κινεῖται ἄνω καὶ κάτω, ἐφευρίσκει, ἐπιμελεῖται τὰς τέχνας, καὶ ἐπιστήμας, γράφει, ὁμιλεῖ καὶ ζητεῖ ἐκ παντὸς τρόπου τὴν βελτίωσιν τῶν πραγμάτων.

Ἡ ἀνάγκη αὕτη ὑπάρχει μεγαλητέρα, ἢ μικροτέρα κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν θερμοκρασίαν τῶν κλιμάτων.

Εἰς τὴν Ῥώμην ὅμως εὑρίσκεται καὶ αὐτὴ περιωρισμένη, καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι χρεῖαι, διὰ τὴν στάσιμον πολιτικὴν τῆς χώρας. Τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος τῳόντι ἐμπεριλαμβάνεται μὲν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἐξαιρεῖται τῶν κοινωνιῶν της, οὔτε κινεῖται μετ' αὐτῆς, οὔτε ἐμπορικῶς συμπεριφέρεται, οὔτε κλονεῖται εὐκόλως ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς ἠλεκτρισμοὺς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι διατηροῦσι, παροξύνουσι καὶ ἀναπτύσσουσι τὴν αἰσθητικότητα τῶν ἐθνῶν.

Ὅ,τι περισσεύει μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρώτων χρειῶν, οἱ Ῥωμαῖοι τὸ δαπανῶσιν εἰς ὕπνον, εἰς ἔρωτας, εἰς ματαιότητας, εἰς ἔριδας θεολογικὰς καὶ εἰς λιτανείας.

Ἀπὸ τὸ ἄριστον μεταβαίνουσιν ἐνταῦθα ἀμέσως εἰς τὸν ὕπνον, κοιμῶνται δὲ μέχρις ἕκτης ὥρας τῆς ἑσπέρας· ἀλλ' ἐγερθέντες τί πράττουσιν ἄρά γε; οὐδέν, ἢ οὐδαμινά· ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς παύουσι μὲν πάντα τὰ ἔργα καὶ κλείονται τὰ ἐργαστήρια· ἄνδρες δὲ καὶ γυναῖκες καὶ νεάνιδες ἐξέρχονται μέχρι τρίτης πρωϊνῆς ὥρας· τότε περιπατοῦσι εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Corso (δρόμου) ἢ συναναστρέφονται εἰς τοὺς κατὰ μέρος συλλόγους, ἢ τρώγουσιν εἰς τα ξενοδοχεῖα.

Ἑκάστη νὺξ θεωρεῖται ὡς δημόσιος ἑορτή, τὴν ὁποίαν διευθύνει καὶ διεξάγει ὁ ἔρως, ὅστις ὅμως ὑπάρχει ὑλικὸς καὶ χαμαίζηλος, διότι αἱ αἰσθήσεις μόνον ὁμιλοῦσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις, καὶ εὐκόλως συναινοῦνται, ἢ ἡ ματαιότης εἰς τὴν ματαιότητα· σπανίως δὲ ἡ καρδία καὶ ἡ φαντασία εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὴν φαντασίαν.

Λείπει ἐκ τῆς Ῥώμης ἡ ἠθικὴ ἐκείνη σεμνότης, ἥτις εὑρίσκεται ἀλλαχοῦ.

Δύο περιστάσεις αὐξάνουσι θαυμασίως τῶν Ῥωμαίων τὴν εὐτυχίαν· ἡ θρησκεία διὰ τῶν ἀρέσεών της συγκαλύπτει τὸ παρελθόν, διὰ δὲ τῶν ὑποσχέσεών της παριστάνει τερπνὸν τὸ μέλλον· ἀρκεῖ ὁ λαὸς νὰ παρευρίσκηται τακτικῶς εἰς πάσας τὰς ἱεροτελεστίας δηλ. εἰς τὰ θεάματα, καὶ νὰ ψιθυρίζῃ τινὰς λέξεις, ὁ οὐρανὸς τότε ἀνήκει εἰς αὐτόν.

Ἡ ἀρχαία Ῥώμη ἦτο τεχνητή, εἴτε ἔργον μόνον φιλοδόξου καὶ μεγαλεπηβόλου κυβερνήσεως, ἥτις ὅμως δὲν ἐδύνατο νὰ διαιωνίσῃ. Ἡ ἀληθὴς καὶ φυσικὴ Ῥώμη ὑπάρχει ὁποίαν σήμερον τὴν βλέπομεν. Οὐδέποτε οἱ Ῥωμαῖοι θέλουσιν ἔχει μεγαλοφυεῖς ἄνδρας εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, τοὐλάχιστον ἂν θέλωμεν νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν παρόντων· ἀλλ' ὅ,τι ἀρέσκει καὶ κινεῖ τοὺς ἄλλους δὲν ἀποτελεῖ καὶ τὴν εὐτυχίαν τινὸς λαοῦ.

Καθὼς οἱ ἰδιῶται, ὁμοίως καὶ οἱ λαοὶ ὅσον ὑπάρχουσιν ἐξωτερικῶς ἐπίφθονοι διὰ τῶν πλεονεκτημάτων, τόσον ἀποβαίνουσι καὶ δυστυχέστεροι καθ' ἑαυτούς.

Ἐκ Ῥώμης.

Εἶπα διὰ μιᾶς τῶν προηγηθεισῶν ἐπιστολῶν μου ὅτι οἱ ἐφημέριοι χρησιμεύουσιν ἐνταῦθα ὡς ὄργανα τῆς πολιτικῆς κυβερνήσεως.

Ἐφημέριοι τοιοῦτοι ὑπάρχουσι συνήθως ἐννενήκοντα εἰς τὴν Ῥώμην, ἀποβαίνουσι δὲ ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας των ὑπάλληλοι σχεδὸν τῆς ἀστυνομίας.

Ἅμα τῳόντι ὁ ἐφημέριος καταμηνύσῃ πολίτην δηλ. ἄνθρωπον τοῦ κοινοῦ λαοῦ, οὗτος συλλαμβάνεται καὶ φυλακίζεται· διότι οἱ τῆς ἀνωτέρας τάξεως καὶ ἐνταῦθα, καθὼς ἀλλοῦ, γνωρίζουσι νὰ ὑπερασπίζωνται ἑαυτούς.

Ἀλλ' ὁ λαὸς ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ ἐγχειρίδιον, δὲ αὐτοῦ δύναται τῳόντι καὶ τοὺς αὐτογνώμονας ἐφημερίους νὰ φοβίσῃ. Εἶδον ἐφημέριον, ὅστις τρέμων τὴν μάχαιραν δὲν ἐτόλμα οὔτε τῆς οἰκίας του νὰ ἐξέλθῃ.

Πάντες οἱ καθολικοὶ ὀφείλουσι νὰ μεταλαμβάνωσι κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, ἐπὶ τίνι ἆρά γε ποινῇ; ἀφορισμοῦ, ὅστις δηλ. τοὺς ἐμποδίζει νὰ μεταλαμβάνωσιν!

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα οἱ ἐφημέριοι ἀπαριθμοῦσι τοὺς παραβάτας τοῦ κανόνος τούτου, καὶ ἀπειθεῖς ἐνορίτας, τὸν δὲ κατάλογον παραδίδουσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν· τὴν δὲ ἡμέραν τοῦ ἁγίου Βαρθολεμαίου δημοσιεύονται πάντες οἱ κατάλογοι οὗτοι μετὰ τοῦ γενικοῦ ἀφορισμοῦ.

Ἐφημέριός τις ὅμως κατέκρινεν ἐμπροσθέν μου ὡς σκανδαλῶδες τὸ τοιοῦτον ἔθιμον· ἐγὼ, ἔλεγε, δὲν συντάττω καταλόγους· ἂν δέ τις τῶν ἐνοριτῶν μου παρημέλησε τὸ χρέος του, ἀφ' οὗ τὸν ἐλέγξω μετακαλῶν εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας, τὸν πέμπω εἰς τὴν φυλακὴν, τότε δὲ μεταλαμβάνει καὶ ἀκουσίως. Διετήρησα ἕνα τοιοῦτον ἐξ ἑβδομάδας φυλακισμένον, ἕως οὗ τέλος ἠναγκάσθη νὰ μεταλάβῃ.

Ἐκ Ῥώμης.

Ὁ Γκίδης (Guide) παρέστησεν ἀλληγορικῶς τὴν ἀνατολὴν τῆς Ἠοῦς ἐπὶ τοῦ φατνώματος τῶν μεγάρων τοῦ Ῥοσπιλιόσῃ.

Ὡραῖαι γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε ἐξυπνήσατε ἐνωρεὶς ὥστε νὰ ἴδητε τὴν αὐγὴν, προσέχετε.

Ἐν ᾧ εἰσέτι ἡ νὺξ κατασκιάζει τὴν ἀχανῆ θάλασσαν, ἥτις ὅμως φωτίζεται ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ τῶν φωσφοριζόντων κυμάτων της, ἀναφαίνεται αἰφνιδίως ἐκ τοῦ ἀφροῦ αὐτῶν εἰς τὸν ἀέρα ἡ Ἠὼς, νέα περικαλλὴς, περιβεβλημένη πολύχροα καλλύμματα κοκκινίζοντα κατ' ὀλίγον τῶν παρακολουθούντων αὐτὴν νεφῶν καὶ κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας ἄνθη, προβαίνει δὲ βλέπουσα εἰς τὰ ὀπίσω συμπαθητικῶς τὸν ἥλιον, ὅστις καὶ αὐτὸς οὐχ ἧττον ἐρωτικῶς τὴν προσβλέπει ἀκολουθῶν.

Ἡ Ἠὼς καὶ ὁ ἥλιος τῳόντι οὐδέποτε φθάνονται, μόλις δὲ βλέπονται πρὸς ὀλίγον κατὰ τὰς λαμπρὰς ἡμέρας. Ἐν τούτοις τέσσαρες ὑπερήφανοι ἵπποι ὑπερβαίνουσι ἁλίμενοι τὰ κυανᾶ κύματα, τὰ ὁποῖα φλογιζόμενα φέρουσι τὸ χρυσοῦν ἅρμα.

Αἱ νεώταται θυγατέρες τῆς Ἠοῦς, αἱ πρῶται ὧραι, αἱ ὁποῖαι τοσοῦτον ὁμοιάζουσι πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν μητέρα των κρατούμεναι διὰ τῶν χειρῶν μεθ-

διῶσι πέριξ τῆς ἁμάξης, ὁ δὲ ἐρωτοπιστάμενος μεταξὺ τῆς θεᾶς καὶ τῶν ἵππων κρατεῖ τὸν πυρσὸν τοῦ ἡλίου, μόλις δὲ τὸν τινάσσει ἐπὶ τοῦκόσμου καὶ παρευθὺς λάμπει ἡ ἡμέρα.

Ὁποία δυστυχία ὅτι ὁ χρόνος ἀποσβένει ἀκαταπαύστως τὴν ὡραίαν ταύτην εἰκόνα!

Ἡ Ἠὼς ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν γίνεται ὠχροτέρα, δὲν ἔχει πλέον τοὺς δακτύλους ῥοδοδαφεῖς, θέλει δὲ καταντήσει ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἀναγγείλῃ τὰς ἡμέρας τοῦ χειμῶνος.

Ἂν καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη θαυμάζηται ἀξίως, φέρει ὅμως τινὰ ἐλαττώματα· διότι ἡ Ἠὼς φαίνεται ὑπερβαλλόντως κατηφὴς, οὐχὶ δὲ ἀποχρώντως εὐκίνητος· τὰ τρέμοντα εἰς τὰ ἄκρα τῶν βλεφάρων της δάκρυα δὲν φαίνονται πολὺ ἐρωτικά· ἔπρεπε νὰ σύρηται, οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τοῦ ἀέρος, αὐτὴ δὲ κινεῖται· ἔπειτα τίνος ἕνεκα ἐδόθησαν εἰς τὰς χεῖράς της τόσα δεμένα ἄνθη εἰς φάκελλον; διατί οὔτε ἓν πίπτει ἐκ τῶν χειρῶν της;

Ἐκ Ῥώμης.

Δὲν ὡμίλησα μέχρι τοῦδε περὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Πέτρου· διότι ἀδύνατον νὰ εὕρῃ τις εἰς οὐδεμίαν γλῶσσαν φράσεις ἀξίας τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ μεγαλείου της.

Ἡ πλατεῖα, ὅπου κεῖται ὁ ναὸς οὗτος, ἐξέχει ἴσως τῶν ἄλλων πασῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐν μέσῳ λίαν ἐκτεταμένου περιβόλου, περικυκλωμένου δὲ στεφανοειδῶς ὑπὸ εὐρυχωροτάτης στοᾶς ὅπου τετρακόσιοι κίονες βαστάζουσι διακόσια ἀγάλματα κολοσσαῖα, ὑψοῦται πομπωδῶς εἰς τὸν ἀέρα μεγαλοπρεπέστατος ὀβελίσκος ἔχων ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο μεγάλας δεξαμενάς, ἐξ ὧν ἀναπηδῶσιν, ἀκτινοβολοῦντα καὶ πίπτουσι ψιθυρίζοντα νυκτὸς καὶ ἡμέρας διαυγέστατα καὶ ἀέναα ὕδατα.

Ὁ ὀβελίσκος ἐκ συενίτου λίθου ἐλαξεύθη εἰς Αἴγυπτον, ἀνηγέρθη δὲ παρὰ τοῦ Ε'. Σίξτου.

Οὐδὲν παράδοξον ἂν ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Πέτρου ἀπέβη θαυμασιώτατον οἰκοδόμημα· διότι ὁ κενόδοξος Ἰούλιος Β'. ὅστις ἤθελε ναὸν τὸν τάφον του, ἐμελέτησε νὰ τὴν οἰκοδομήσῃ· ὁ μεγαλοφυὴς Λέων δέκατος τὴν ἐπεχείρησεν, ἐπιθυμῶν ἐκ πάντων τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης νὰ ἀποτελέσῃ ἓν ἔξοχον ἀριστούργημα· τέλος μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ἀπεπερατώθη ὑπὸ τοῦ Ε'. Σίξτου, ὅστις ἤθελε τὰ πάντα νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον τέλος.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη θεωρεῖται ὡς ἓν ἐκ τῶν μεγίστων κτιρίων· διαιρεῖ εἰς δύο τὸ βουνὸν Βατικάνον, καλύπτει τὸ ἱπποδρόμιον τοῦ Νέρωνος καὶ τὴν περίφημον ὁδὸν τῶν θριάμβων, ἥτις ἀρχομένη ἐκ τῆς Ῥώμης ἐτελεύτα εἰς τὸν λοιπὸν κόσμον.

Οὐδεὶς λόγος ἐξικνεῖται νὰ ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅταν εἰσέρχηται κατὰ πρῶτον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην καὶ ἵσταται ἔκπληκτος ἐπὶ τοῦ μακροτάτου ἐκείνου ἐδάφους μεταξὺ ὀγκωδεστάτων στύλων, ἐμπροσθεν κιόνων ὀρειχαλκίνων καὶ διαφόρων ἄλλων θεαμάτων καὶ μουσωλείων καὶ θυσιαστηρίων καὶ ὑποκάτω τεραστίου θόλου, ἐνὶ λόγῳ ἐντὸς τοῦ περιβόλου, ὅπου ἡ ἀλαζονία τῶν διασημοτάτων ποντιφίκων καὶ ἡ φιλοτιμία πασῶν τῶν τεχνῶν δὲν παύουσιν ἀπ' αἰώνων νὰ αὐξάνωσι τὸν ὑπάρχοντα συενίτην λίθον, τὸν χρυσὸν τὸ μάρμαρον, καὶ νὰ προσθέτωσι μεγαλοπρέπειαν καὶ διάρκειαν πλειοτέραν. Δύναται ἴσως τις νὰ ἀνεγείρῃ ὑψηλότερον, ἢ καὶ πλατύτερον οἰκοδόμημα· ἐκ τοσούτου ὅμως πλήθους κολοσσαίων λίθων νὰ ἀποτελέσῃ ὅλον τοιοῦτον μεγαλοπρεπὲς, τοῦτο μόνον ὁ μεγαλοφυὴς Μιχαὴλ Ἄγγλος ἦτο ἄξιος νὰ κατορθώσῃ.

Δέκα ὀκτὼ ὁλόκληρα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην.

Ἐκ Ῥώμης.

Ἐξέρχομαι ἤδη ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου.

Καὶ τί ὑπῆγες νὰ κάμῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου;

Νὰ ἴδω τὴν δόξαν καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ματαιότητα, τὴν τύχην, καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἰδιοτροπίας, τὸ ἔξοχον πνεῦμα καθ' ὅλην του τὴν δυστυχίαν.

Ὑπῆγον δηλ. νὰ ἴδω τὴν κόνιν τοῦ ἀθανάτου ἐκείνου ποιητοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ φύσις ἠνάγκασε νὰ στιχουργήσῃ περὶ τὸ ἕβδομον τῆς ἡλικίας του ἔτος, νὰ τελειώσῃ τὴν ἐλευθερωμένην Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὸ τριακοστὸν καὶ νὰ διαμείνῃ ἐρωτόληπτος μέχρι θανάτου· ἐπειδὴ ἀφ' οὗ κατηνάλωσε τὸ πλεῖστον τοῦ βίου ὁτὲ μὲν εἰς τὴν αὐλὴν, ὁτὲ δὲ εἰς τὴν ἐξορίαν, ἢ εἰς τὰ δεσμὰ, τιμώμενος ἐναλλὰξ ὡς δαιμόνιος, ἢ τιμωρούμενος ὡς φρενήρης, ἐξαίφνης περὶ τὸ τέρμα αὐτὸ τοῦ σταδίου προσεκλήθη νὰ στεφθῇ ἤδη λευκοπόλιος εἰς τὸ Καπιτώλιον· ἀλλὰ δι' ἄλλην τῆς τύχης ἰδιοτροπίαν ἀπέθανε τὴν προτεραίαν αὐτὴν τῆς προκειμένης στέψεως εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου. (τῇ 25 Ἀπριλ. 1595).

Ἰδοὺ ἀξία τοῦ Τάσσου ἐπιγραφή.

Torquati Tassi
Ossa hic jacent·
Hic, ne nescius esses, hospes
Fratres hujus Ecclesiae
Poserunt (1)

Τὸ τέλος τιμᾷ τοὺς ἀνεγείραντας τὸ μνημεῖον τοῦτο μοναχούς.

Διϊσχυρίζονται ὅτι ὁ Τάσσος περιέπεσεν εἰς φρενοβλάβειαν, ἀλλ' αὐτὴ ἦτο ὑπερβολικὴ μόνον εὐαισθησία καὶ ἔξοχος μεγαλοφυία.

Δυσκόλως φανταζόμεθα εἰς ποῖον βαθμὸν ἀθλιότητος ἡ τύχη κατεβίβασε τὸν Τάσσον· ἡ χεὶρ ἐκείνη ἥτις εἰκονογράφησε τὴν Ἀρμίδην, τὴν Ἑρμινίαν, τὴν

---

(1) *Ἐνταῦθα κεῖται τὰ ὀστᾶ τοῦ Τάσσου. Διὰ νὰ μέκῃ γνωστὸν ποῦ ἦτο ὁ Τάσσος, ἐπέγραψαν ταῦτα οἱ μοναχοὶ τοῦ μονηδρίου τούτου.*

Χλωρίνδην, τὸν Ταγκρέδον ἐσημείωσε λαθραίως ἐκ τοῦ βάθους τῆς εἱρκτῆς σιδηροδέσμιος ἤδη τὰς λέξεις ταύτας, «Ὡς ἂν μὴ ἤρκει ἡ ἐξορία καὶ ἡ φυλακὴ καὶ ἡ νόσος καὶ ἡ σιωπὴ τῆς ἐρημίας, μοὶ ἀπηγόρευσαν προσέτι καὶ τὸ νὰ γράφω.»

Πόσον κινεῖ συμπάθειαν ἡ θρηνῳδία αὕτη τοῦ Τάσσου· ὁποία βαρβαρότης! ἐμπόδισαν τὸν Τάσσον νὰ γράφῃ!!!

Ἐκ Ῥώμης.

Πρὶν ἀναχωρήσω αὔριον εἰς Νεάπολιν ἀπεφάσισα νὰ σοὶ γράψω τὴν τύχην τῶν Ἑβραίων τῆς Ῥώμης· διότι τὴν θεωρῶ ἀθλιωτέραν παρ' ὅσον ἀλλοῦ ὁπουδήποτε· ἔπειτα δὲ περὶ τῶν ἐνταῦθα τελετῶν· διότι καὶ αὐταὶ μοὶ ἐφάνησαν περίεργοι.

Οἱ Ἑβραῖοι οὗτοι μόλις ὑπερβαίνουσι τὰς 8—9 χιλ. τοῖς ἀπαγορεύεται νὰ κατοικήσωσι χωριστά· ἀλλ' εἰς μίαν κοινὴν συνοικίαν, ὅπου κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν κατακλείονται ὡς ἐντὸς φυλακῆς.

Κατὰ πᾶσαν δὲ ἑβδομάδα καταδικάζονται νὰ ἀκούωσι κατηχητικὴν διδασκαλίαν, ὅτε ὁ κατηχητὴς ἱεραπόστολος τοὺς ὑβρίζει διαφόρως, ἂν δὲ φαίνωνται ὀπωσοῦν ἀπροσεκτοῦντες, καὶ ῥαβδίζονται. (1)

Ὅστις Ἑβραῖος δὲν παρευρίσκεται εἰς τὴν τοιαύτην διδαχὴν ὑποβάλλεται εἰς πρόστιμον.

Ἂν δέ ποτε τύχῃ νὰ ἐκφέρῃ τις Ἑβραῖος τὰς λέξεις ταύτας «Θέλω νὰ γείνω χριστιανός» εὐθὺς πέμπεται εἰς τοὺς κατηχουμένους ἐπὶ δύω ἔτη· ἂν δὲ μετανοήσῃ ἔπειτα, ἀδιάφορον, πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ποινήν.

Αἱ δὲ γινόμεναι τελεταὶ ὑπάρχουσι πάμπολλαι, ἀλλ' ὀλίγον κινοῦσι· διότι οὔτε σεμνότητα, οὔτε ἀξιοπρεπῆ τινα πομπὴν φέρουσι μεγάλην.

Ἡ λεγομένη τῆς ἁγίας δωρεᾶς, ἔχει μόνον τὸν πάπαν καὶ τὸν λαὸν ὡς καλλωπισμόν.

Πάντες οἱ μοναχοί, οἱ ἐφημέριοι, οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ καρδινάλιοι καὶ τὰ λοιπὰ μοναστικὰ τάγματα προετοιμάζονται ἤδη εἰς τὴν παράταξιν.

Ὁποῖος ὅμιλος καὶ ψιθυρισμός, ὁποία σύγχυσις! ὁ λαὸς ἐμβαίνει καὶ ἐκβαίνει ἀκαταπαύστως, ἡ παλίβροια αὕτη τῶν κυμάτων τοῦ πλήθους διαρκεῖ πολὺν καιρόν. Εὐλαβεῖς διαφιλονεικοῦσι τίς πρῶτος νὰ καταφιλήσῃ τοὺς πόδας τοῦ πάπα. Διαφόρου δὲ γένους καὶ ἡλικίας ἄνθρωποι γονυκλιτοῦντες ἔμπροσθεν τοῦ πλήθους τῶν μοναχῶν ἐξαγορεύονται καὶ δέχονται τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν παρ' αὐτοῦ· στίφη νέων καὶ νεανίδων περιπλανωμένων ἀπὸ τάφων εἰς τάφους ἀστεΐζονται καὶ παίζουσιν ἐρωτικῶς. Οἱ Ἄγγλοι μετροῦσι τὸ ὕψος καὶ τὸ πλάτος τῶν κιόνων, οἱ Γάλλοι περιφερόμενοι ὡς κέφοι γελῶσιν, οἱ Γερμανοὶ θαυμάζουσιν εὑρίσκοντες εἰς τὰς πύλας τῆς πρωτίστης τῶν ἐκκλησιῶν τῆς οἰκουμένης ἀντικείμενα ἀσελγείας, σειραὶ καλογήρων κλίνουσι τὰς κεφαλὰς καὶ θεραπεύουσι τοὺς καρδιναλίους διαβαίνοντας· τέλος οἱ ἐπαῖται ἀνοίγουσι πάσας αὐτῶν τὰς πληγὰς καὶ τὰς πηρώσεις.

Δοθέντος τοῦ συμβόλου τῆς κινήσεως ἐξέρχονται ἑκατοντάδες ῥυπαρὰ ἐνδεδυμένων καλογήρων, ὅθεν κινοῦσι πανταχοῦ πολλάκις τὸν γέλωτα· ἀκολουθοῦσι κατόπιν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ καρδινάλιοι καὶ ὁπάπας αὐτὸς ὅστις εὑρίσκει μετ' ὀλίγον τὸ στρατιωτικόν του τάγμα καὶ τὸ ἐπιτελεῖον, τὸ ὁποῖον τὸν περιμένει. Εὐθὺς ἠχοῦσιν οἱ σάλπιγγες, ὁ μέγας ἀρχιερεὺς καὶ ὁ βασιλεὺς συγχέονται, καθὼς ἡ τιάρα καὶ τὸ στέμμα· αὐτὸς δὲ ἀναβὰς ἐπί τινος σανιδώματος κάθηται ἐνώπιον τῶν ἀχράντων μυστηρίων· ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ τοῦ σχήματος καὶ τῆς τάξεως τῶν εὐτρεπισμάτων φαίνεται ὡς γονυκλιτῶν. Τὸ σανίδωμα τοῦτο κινεῖται βασταζόμενον ὑπὸ δώδεκα ῥωμαλαίων ἀνδρῶν, οὕτω δὲ ὁ πάπας προβαίνει κρατῶν τὸ ἅγιον δισκοπότηρον εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἀτενίζων πρὸς τοὺς οὐρανοὺς δακρύει ἐκ διαλειμμάτων κατανυκτικὰ τῷ ὄντι δάκρυα.

Ἐν τούτοις ὁ λαὸς ψιθυρίζει πανταχόθεν· ἰδοὺ πῶς ὁ πάπας ἔχει καλὴν ὄψιν.

Ἀφ' οὗ δὲ εἰσέλθῃ ἡ παράταξις, αἱ χιλιάδες λαμπάδων παρισάνουσι δύο σειρὰς καθ' ὅλον τὸν νάρθηκα καὶ περὶξ τοῦ μεγάλου θυσιαστηρίου· ὁ πάπας τότε καταβαίνει, ἀποθέτει τὰ ἅγια μυστήρια, γονυκλιτεῖ, ἐγείρεται, εὐλογεῖ τοὺς παρεστῶτας, καὶ τὸπᾶνἐνταῦθα ἔλαβε τέλος.

Ὁποία ἀντιπαράθεσις τῶν ἑορτῶν τούτων πρὸς τὰς ἑορτὰς τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, ὅτε οἱ ἱερεῖς στεφανωμένοι διὰ δάφνης, αἱ δὲ ἱέρειαι διὰ μύρτων καὶ νεάνιδες καλλωπισμέναι διὰ πολυχρόων ἀνθῶν, καὶ ἑστιάδες, καὶ οἰωνοσκόποι, καὶ φλαμένται, οἱ λογάδες τῶν γεροντῶν καὶ νέων, φέροντες μακροὺς καὶ ποδήρεις μανδύας, ὅπου ἔλαμπεν ἡ πορφύρα καὶ ὁ χρυσός, συνῴδευον ἐν ἤχῳ σαλπίγγων καὶ κυμβάλων· ἀγάλματα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος τῆς Ἥρας, τῆς Κυβέλης, τῆς Δήμητρος, τοῦ Διός, τὰ ὁποῖα περικυκλωμένα ὑπὸ τῶν τροπαίων καὶ τῶν λαφύρων τῆς Ἀσίας ἐφέροντο ἐπὶ ἁμαξῶν, αὐτὰς δὲ ἔσυρον λέοντες καὶ λεοπαρδάλεις καὶ κατέβαινον μεγαλοπρεπῶς ἀπὸ τὸ Καπιτώλιον. Παρακολουθούμενα δὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν συγχέοντο, διήρχοντο διὰ μέσου τῶν ὁδῶν τῆς πρωτευούσης τοῦ κόσμου ὑπὸ τὰς θριαμβευτικὰς ἀψίδας, ἔμπροσθεν τῶν ἀνδριάντων τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ τῶν οἴκων τῶν Καισάρων ἢ εἰς τὸ Ἄρειον πεδίον, ἢ εἰς τὴν ἀγοράν, ἢ εἰς τὸ πάνθεον. . . .

Ἐκ Νεαπόλεως

Νὰ ἰδῇ τις πρῶτον τὴν Νεάπολιν καὶ ἔπειτα ν' ἀποθάνῃ, λέγουσι παροιμιαζόμενοι οἱ Ἰταλοί· ἐγὼ δὲ τοὐναντίον λέγω νὰ ἰδῇ τις τὴν Νεάπολιν καὶ ἔπειτα νὰ ζήσῃ.

Ἔμπροσθεν τῆς Νεαπόλεως καὶ δεκαοκτὼ μίλια μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν βλέπει ὁ περιηγητὴς τὴν Καπραίαν ἐνθυμίζουσαν τὸν θηριώδη Τιβέριον.

Δύο σειραὶ λόφων, ἡ βουνῶν διαλαμβάνουσι τὴν θάλασσαν ταύτην καὶ φαίνονται ὅτι συνάπτονται εἰς τὴν Καπρέαν διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὸν διάπλουν τῶν πλοίων.

(1) *Τοῦτο συνέβη καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, δηλ.* τὸ 1823.

Ἕκαστον τῶν βουνῶν τούτων διαπρέπει κατὰ τὰ κάλλη τῆς φύσεως καὶ τῶν τεχνῶν. Ἐνταῦθα βλέπομεν τὸ Portici, τὴν Ἡράκλειαν, τὴν Πομπηΐαν, ἐκεῖ τὸν ὡραῖον περίπατον καὶ τὴν ἀξιοθέατον χρηπίδα de Chiaja καὶ πλῆθος παλατίων.

Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῶν βουνῶν τούτων ὑψοῦται καὶ καπνίζει τὸ Οὐεσσούιον ὄρος· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Βιργιλίου ἡ δάφνη θάλλει ἀμάραντος εἰς τὸ ἕτερον

Τὸ ἐξέχον εἰς τὴν θάλασσαν φρούριον, τὰ παρ' αὐτῷ παλάτια καὶ οἱ ὑπερκείμενοι λόφοι καὶ τὸ Οὐεσούϊον, καὶ τὰ διατρέχοντα ἐπ' αὐτῆς ἀκάτια, καὶ οἱ κινοῦντες αὐτὴν ἄνεμοι καὶ ἡ κατὰ τὰ ἄκρα αὐτοῦ νῆσος Καπρέα, τέλος δὲ ὁ ἥλιος, ὅστις πᾶσαν ἡμέραν μεταβαίνει ἀπὸ ταύτης τῆς ἀκτῆς εἰς ἐκείνην, πάντα ταῦτα μαγεύουσι τὸν θεατὴν καὶ ἀδύνατον νὰ ἐκφράσῃ τὰ θέλγητρά των.

Μόλις ἔρθασα εἰς τὴν Νεάπολιν, ἐνόησα ὅτι ὁ Βιργίλιος αὐτόθι ἐποίησε τὰ γεωργικά του, καὶ ὅτι δικαίως ὑπὸ τῶν εὐπαθῶν καὶ εὐαισθήτων ἀνθρώπων συγκριθεῖσα πρὸς ὡραίαν νεάνιδα ὠνομάσθη παρθενώπη.

Ἐκ Νεαπόλεως.

Τὸ Capo di monte συχνάζεται ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἀποτεθησαυρισμένα ἔργα τῆς τέχνης.

Τούτων πάντων ἴσως ἐξέχει ἡ Δανάη τοῦ Τιτιανοῦ.

Ἡ Δανάη αὕτη φαίνεται ὡραία τῷ ὄντι· ἀλλὰ πάντοτε ἡ αὐτὴ γυνή, τὴν ὁποίαν πολλάκις ὁ Τιτιανὸς παριστάνει ὁτὲ μὲν ὡς Δανάην, ὁτὲ δὲ ὡς Ἀφροδίτην, ἄλλοτε δὲ δι' ἄλλου ὀνόματος.

Ἀλλ' ὁ Τιτιανὸς ἆρά γε δὲν εἶδεν ἄλλην γυναῖκα, οὔτε ἠγάπησεν εἰμὴ μίαν μόνον;

Ὁπωσδήποτε ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὁ Τιτιανὸς κατ' ἐμὲ κριτὴν μόνος ἐζωγράφησεν ἀληθῶς τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν, οἱ δὲ ἄλλοι ἁπλῶς σχεδάζουσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν χρωματίζουν.

Ἄρά γε ἡ φαντασία μόνον εὑρίσκει τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ Τιτιανοῦ; οὐχὶ βεβαίως ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ γυμνὸς ὀφθαλμός, διότι ἡ μίμησις ὑπάρχει ἐντελής.

Ἂν ὁ μέγας αὐτὸς ζωγράφος εἶχε πλειοτέραν φαντασίαν, ὁποῖα ἀριστουργήματα ἤθελε κληροδοτήσει εἰς ἡμᾶς, ὡς εὐδοκιμῶν ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὴν εἰκονογραφίαν τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς ἄλλοι εἰς τὴν τοῦ οὐρανοῦ, τῶν ὑδάτων τῶν ἀνθέων καὶ καθεξῆς.

Ἀλλ' ὁ Τιτιανὸς εὐστόχει μᾶλλον εἰς τὰ τοῦ σώματος παρὰ τὰ τῆς ψυχῆς, ὀλίγον ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν παθῶν καὶ πολὺ ὀλιγότερον τὴν ὡμίλει.

Τὸ δῶρον τοῦτο ἐπεφύλαττεν ἡ φύσις εἰς τὸν ἀπαράμιλλον Κορρήγιον. Πόσον αὐτὸς κατελάμβανεν ἰδιαιτέρως τὰ τρυφερὰ αἰσθήματα· αὐτὰ ἐγένοντο ὡς τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς του· ὡς τὸ ἔδαφος, οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσετίθεντο τὰ λοιπὰ πάντα. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὅσα πρόσωπα εἰσῆξεν εἰς τὰς εἰκόνας του, ἢ ἠγάπων ἤδη, ἢ ἠγάπησάν ποτε.

Πόσον ἀφελῶς γελᾷ τὸ παιδίον! πόσον ἀληθῶς ὑπομειδιᾷ ἡ νεάνις αὕτη.

Δὲν γνωρίζω διὰ τίνος μαγικῆς δυνάμεως ἕλκει τὸν θεατὴν ὁ Κορρήγιος εἰς τὰς εἰκόνας του, καὶ τὸν γεμίζει γλυκείας τινος συμπαθείας· διότι καὶ ἀφ' οὗ παύσῃ ἤδη νὰ βλέπῃ τὰ εἰκονιζόμενα, ἐξακολουθεῖ νὰ τὰ ἐνθυμῆται, φανταζόμενος μάλιστα καὶ ἀκουσίως τὰ προσφιλέστατα ἀντικείμενα.

Ὥστε νομίζω ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι ζωγράφοι εἰργάζοντο διὰ τῆς φαντασίας, τοῦ λογικοῦ, τῆς μνήμης, ἢ ἁπλῶς διὰ τῆς κεφαλῆς, μόνος δὲ ὁ Κορρήγιος εἰργάζετο διὰ τῆς καρδίας.

Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὴν ὡρραίαν εἰκόνα τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, τῆς παρθένου Μαρίας καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ τίς δύναται νὰ λησμονήσῃ τὴν συμπαθεστάτην ταύτην νεάνιδα. Δι' ὁποίας εὐλαβείας ἐπικαλεῖται τὸν υἱόν της! γονυκλιτεῖ, τὸ πάθος βεβαίως συνάπτει τὰς χεῖρας της· τὸ δὲ παιδίον βλέπον τὴν μητέρα ὑπομειδιᾷ, ὑπομειδιᾷ δὲ καὶ καὶ αὐτὴ οὐχ' ἧττον ἐνατενίζουσα εἰς αὐτό!

Ὁ θεατὴς παρατρέχει εὐχαρίστως τὰς μάχας, καὶ τοὺς ἐμπρησμοὺς καὶ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων ζωγράφων, ἵσταται δὲ μόνον ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Μαγδαληνῆς τοῦ Γκίδη, καὶ τῆς Ῥαχήλ, τοῦ Ἀλβάνη.

Ὁποῖον ὡραῖον ταὶ οὐράνιον πρόσωπον, ὁποία παρθενία εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰ χείλη καὶ τὸ μέτωπον τῆς νέας Ῥαχήλ! Κινδυνεύει καὶ ἡ ἀθωότης προσβλέπουσα εἰς πολλὴν ὥραν τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς ἀθωότητος.

Πλησίον εἶδον ἕνα ἔρωτα τοῦ Γκίδη, γυμνὸν κοιμώμενον, χαριέστατον· ἔπειτα δὲ ὁμοίως κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἀρχαίων κεφαλὴν νεκροῦ καὶ ῥόδα κείμενα.

Εἶδον ἔτι ἠδέως πολλὰς εἰκόνας τοῦ Schridour, μαθητοῦ τοῦ Κορρηγίου. Ὁ ζωγράφος οὗτος ἔδειξε πολλαχοῦ τὸ πνεῦμα τοῦ διδασκάλου, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτήν.

Δὲν ἀγαπῶ παντελῶς τὴν Ἀφροδίτην τοῦ Καῤῥάχου, οὔτε τὸν θάνατον τοῦ Ταγκρέδου, ἢ τῆς Ἀρμίδης καὶ τοῦ Ῥενάρδου· ὁ Καῤῥάχος πραγματεύεται τὰ ὑποκείμενα ὡς ἱστορικὸς ἀντὶ ποιητοῦ.

Εἰς τὸ αὐτὸ παλάτιον εἶδον μέγαν ὄγκον κρυστάλλου φυσικοῦ ἀποστίλβοντα ἀφθόνως τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Παρετήρησα προσέτι καὶ πολλὰ ἐργαλεῖα τῶν τεχνῶν συνήθη εἰς τὴν Ὀταϊτὴν, μάλιστα δὲ αὐλὸν ἐμφυσώμενον διὰ τῆς ῥινός,

Ἡ συλλογὴ τῶν νομισμάτων ὑπάρχει πλουσιωτάτη καὶ ἀξία τοῦ μουσείου τῆς Φλωρεντίας, ὡς λέγεται. Βεβαιοῖ τὴν φαντασίαν, ἢ καὶ αὐτὸ τὸ λογικὸν τὸ ὁποῖον βαθμηδὸν καταντᾷ ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων.

Ἐξέτασα πάντα τὰ νομίσματα ἐκεῖνα, διῆλθον ταχέως τὰ μεγάλα τοῦ χρόνου διαστήματα, ἐκ τῶν ὁποίων διαχωρίζονται. Τὰ νομίσματα μοὶ φαίνονται ὡς σημεῖα εἰς τὸν χρόνον τεθειμένα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπαύεται ἡ μνήμη.

Ο ΑΛΙΥΣ ΤΩΝ ΚΑΡΙΔΩΝ.

Καρὶς εἶναι ὀστρακόδερμόν τι εἰς μὲν τοὺς Παρισίους ἐγνωσμένον ὑπὸ τὸ ὄνομα Crevette, ἀλλαχοῦ δὲ ὑπὸ τὸ Salicot ἢ Salicoque. Εἰς τὰ δυτικὰ ὅμως τῆς Γαλλίας μέρη ὀνομάζουσιν αὐτὸ συνειθέστερον Chevrette. Αὕτη δὲ ἡ λέξις παριστᾷ ζῷόν τι ὁμοιάζον μὲν πολὺ τὰς Καρίδας, στερούμενον ὅμως τῶν πλατειῶν καὶ στερεῶν χηλῶν, ἃς ἐκεῖναι ἔχουσι. Τὸ ὀστρακόδερμον περικάλυμμα του εἶνε ὑποπράσινον μὲ λευκοφαίους σπίλους. Ἡ οὐρά του σύγκειται ἐκ τεσσάρων μερῶν, ἃ δύναται νὰ συστρέφῃ καὶ ν' ἀνοίγῃ ὅταν θέλῃ. Ἕκαστον ἐξ αὐτῶν εἶνε πτιλωτὸν εἰς τὰ εἶνε οἱ μακρύτεροι· ἐπειδὴ ἔχουσιν εἰς τὰ ἄκρα ὁπλήν τινα, δι' ἧς τὸ ζῶον ἁρπάζει τὰς τροφάς του. Ἐξ ἕτεροι ἰσομεγέθεις (ἄνευ ὁπλῶν) ἕπονται τῶν δύο βραχιόνων περατουμένων ὑπὸ χειρῶν, καὶ προηγοῦνται δέκα ἑτέρων αὐξανόντων κατὰ τὸ μῆκος ἐν ὅσῳ προχωροῦσι καὶ διαφερόντων τῶν προηγηθέντων κατὰ τὰς ὁποίας ἔχουσι βραχείας τρίχας. Αἱ θήλεαι ὠοτοκοῦσιν ὡς αἱ καραβίδες. ἡ δ' ἐποχὴ τῆς ὠοτοκίας προαγγέλλεται διά τινος μεταβολῆς χρώματος ἣν λαμβάνουσι τότε, καὶ εἰς ἣν οὐδόλως ὑπόκεινται οἱ ἄρρενες,

Αἱ γνώσεις, ἃς ἔχομεν ἐπὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν καρίδων, εἶνε βεβαίως ὀλίγαι. Οὐχ ἧττον ὅμως ὁμο-

Παῖς ἁλιεύων Καρίδας.

ἄκρα, καὶ μάλιστα τὰ δύο ἐξωτερικὰ εἶνε ἐρωδιασμένα δι' ἄκρων λαμπρῶν εἰς τὰ ἔξω. Ἀπ' ἐναντίας τὸ προσῳαῦον τὸ ἐσωτερικὸν μέρος στερεῖται αὐτῶν τῶν ἀμυντικῶν ὀργάνων. Ταῦτα δὲ τὰ λίαν θαυμασίως διατεθειμένα πρὸς ταχεῖαν νῆξιν ὄργανα τελευτῶσιν εἰς ὀξείας ἄκρας. Σημειωτέα ἐκτὸς τούτου δύο ἰσομήκεις μὲ τὸ σῶμα κεραῖαι· ἐξέχοντες ἐν σχήματι βραχέως σίφων, λαμπροὶ ὀφθαλμοί· ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τῆς κεφαλῆς ἑτέρα τις σκευὴ πρὸς κίνησιν, ὁμοιάζουσα μὲ ῥίπίδα, εἰς τὰ ἄκρα, ὡς ἡ οὐρά, πτιλωτή, διαφανής. εὔκαμπτος, λεπτοτάτη καὶ πλέγματος στερεώτατου. Οἱ δύο ἐμπροσθινοὶ πόδες αὐτῶν λογητέων ὅτι ἁλιεύομεν τὰς θαλασσίους εὐκολώτερον τὸν ἐν ταῖς ποταμοῖς καὶ ῥύαξ. Κακῶς δὲ προσάπτουσί τινες εἰς τοὺς ἁλιεῖς παχυλήν τινα ἄγνειαν ἣν οὐδόλως δύνανται, ὡς καὶ οἱ φυσιογράφοι, οἵτινες τὰ μέγιστα φροντίζουσι νὰ πραγματοποιῶσιν πᾶν ὅ,τι φαντάζονται, ν' ἀποκραύσωσι. Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ βλέπωμεν τὰ ὑπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ, ἢ μάλιστα τὰ ἐν τῇ Μεσογείῳ πράγματα, εἰμὴ σπανιώτατα, καθ' ὅσα ὀλίγοι τινὲς κατώρθωσαν κατὰ καιροὺς νὰ διακρίνωσι ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς χωρὶς, φυσικῷ τῷ λόγῳ, νὰ δυνηθῶσι νὰ τὰ θεωρήσωσιν ὑπὸ διαφόρους ὄψεις, ἐπειδὴ εἶναι ὀλίγον γνωστὰ, οὐδεμίαν, διὰ τοῦ·

το παρέχουσιν ὠφέλειαν εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ἡ φυσικὴ ἱστορία τῶν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ζώων, δυνατὸν νὰ τελειοποιηθῇ μὲ τὸν καιρόν· ἀπ' ἐναντίας δὲ δύσκολον τὸ ν' αὐξήσωμεν ἐπιμελῶς τὰς ὀλίγας, ὡς εἴπομεν, γνώσεις. ἃς ἔχομεν ἐπὶ τῶν πολυαρίθμων ἰχθύων.

Ἡ ἁλιεία τῶν καρίδων εἶνε εὐκωλοτάτη, εἰς τοιοῦτον μάλιστα βαθμόν, ὥστε παῖδες μὴ δυνάμενοι νὰ πιάσωσι κώπην τοῦ πορθμέως, δύνανται νὰ τὰς ἁλιεύωσιν. Φθάνει μόνον νὰ ἔμβῃ τις ἐντὸς τοῦ ὕδατος ὑπεράνω τῶν γονάτων, ἔχων μίαν ὑποχήν, παγίδα ἐκτεινομένην ἐν σχήματι σάκκου, καὶ ὑποτεινομένην κατὰ τὴν ἄκραν δι' ἡμικυκλίου ξυλίνου καὶ χορδῆς τινος ἀποτελούσης τὴν διάμετρον. Εἰς δὲ τὸ μέσον αὐτῆς εἶναι προσκεκολλημένη κατὰ τὴν μίαν ἄκραν ῥάβδος, ἣ λαβή τις· ἐπίσης εἰς τὸ αὐτὸ μέρος καὶ τὸ μέσαν τοῦ ξυλίνου ἡμικυκλίου· οἱ δὲ ἁλιεῖς τὴν μεταχειρίζονται ὅπως ξύωσι τὸν πυρμένα μὲ τὴν χορδὴν τῆς ὑποχῆς, κρατοῦντες συνάμα τὴν ἑτέραν ἄκραν τῆς λαβῆς παρὰ τὸ στῆθός του ἐστηριγμένην. Οὕτω λοιπὸν ἐν καιρῷ γαλήνης ἁλιεύουσιν αὐτὰς ἀκολουθοῦντες τὰς κινήσεις τῶν ὑδάτων εἰς ἀβαθεῖς μόνον παραλίας. Διὰ ν' ἀποκαταστήσωσι δὲ τὴν ἁλιείαν των ἐπικερδεστέραν καὶ ἁλιεύωσιν εἰς μεγαλειτέραν ἐπιφάνειαν θαλάσσης, δύο ἁλιεῖς λαμβάνουσι ἀκατίον τι καὶ τρεῖς, ἢ τέσσαρας παγίδας οὕτω πως κατεσκευασμένας ὥστε νὰ περιτρέχωσι τὸν βυθὸν ὡς ἄρκε τὰ μεγάλαι ὑποχαί· ῥίπτοντες λοιπὸν καὶ ἀνασύρροντες αὐτὰς ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἁλιεύουσιν ἄφθονα ὀστρακόδερμα. Τινὰ δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀκατίων εἶνε ἐνίοτε χωρητικότητος πολλῶν τόνων.

Αἱ καρίδες, ὡς ὅλα τὰ ὀστρακόδερμα, τρώγονται μόνον ὀπταί. Ὅταν δὲ πρόκηται νὰ στείλλωσιν αὐτὰς εἰς πλησίον τόπους, τὰς βράζουσιν ἐπὶ δέκα μόνον στιγμὰς, ἐπειδὴ ἡ ἐπὶ πλειότερον χρόνον βράσις τὰς σκληρύνει καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν γεῦσίν των πολὺ ὀλιγώτερον νόστιμον· καὶ ὅμως ὅπως στείλλωσιν αὐτὰς ἀσφαλῶς εἰς τόπους ἀπέχοντας πολὺ τῆς θαλάσσης ἀναγκάζονται νὰ παρατείνωσιν αὐτήν. Ἡ ἐν Γαλλίᾳ κατανάλωσις αὐτῶν εἶνε πολὺ ὀλιγωτέρα τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ, ἧς ἐπιμελείᾳ τῶν ἁλιέων, ὅλαι αἱ ἀγοραὶ γέμουσιν ἐξ αὐτῶν. Εἰς τὰς πολυτελεῖς τραπέζας μεταχειρίζονται αὐτὰς ἀφ' οὗ πρότερον τὰς προπαρασκευάσωσιν, ὅ βεβαιοῦσι τὰ περιέχοντα αὐτὰς ἀγγεῖα. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν, κατὰ τὸ λέγειν τῶν πολιτῶν τῶν καρίδων, ὑπάρχουσι μόνον ἀπὸ τὰς τοῦ λιμένος τῆς Pagwell, εἰς τὸν ὁποῖον ἁλιεύονται αἱ περιφημότεραι ἐξ αὐτῶν, ὡς φρονοῦσιν ὅλοι ὅσοι τὰς γνωρίζουσι. Οἱ ὀλιγότερον εὔποροι ἀγορασταὶ αὐτῶν δὲν ἀπαιτοῦσι νὰ τρώγωσιν πάντοτε ἀπὸ τοιοῦτος τοῦτο· αὐτοὶ εὐχαριστοῦνται καὶ μὲ βραστὰς ἃς ἀγοράζουσι μὲ τὸ gallon, μέτρον οὐδόλως μὴ ὁμοιάζων μὲ τὸ διὰ τὰ ὑγρὰ ὁμώνυμόν του, συγκείμενον δὲ ἐκ τεσσάρων Γαλλικῶν χοινίκων.

Αἱ καρίδες κοκκινίζουσι ψηνόμεναι ὡς αἱ καραβίδες, οἱ καρκῖνοι κλ. Ἐξαιροῦνται ὅμως ἐκεῖναι ἃς ἁλιεύσιν εἰς τὸν Γαρούναν ποταμὸν ἀπ' ἐναντίας ἐξ αὐτῶν αἱ μὲν ζήσασαι εἰς γλυκὰ ὕδατα λευκαίνουσιν, αἱ δὲ μείνασαι ἑβδομάδες τινες μόνον εἰς τὰ θαλάσσια ὡς οἱ λοιπαὶ κοκκινίζουσιν. Παράδοξος, τῷ ὄντι, φαίνεται ἡ ἰδιότης αὕτη.

ΒΑΤΡΑΧΟΣ ΤΑΥΡΟΕΙΔΗΣ.

Οἱ Ἀγγλαμερικανοὶ τῶν Ἡνωμένων ἐπικρατειῶν ἔδωσαν τὸ ὄνομα *βάτραχος ταυροειδὴς* εἰς τὸν κάτοικον τῶν ἑλῶν τοῦ τόπου των, οὗτινος ἡ φωνὴ ἡ ἠχήεσσα, ὁμοία μὲ τὸν μυκηθμὸν τοῦ βοὸς, εἶναι ἀνυπόφορος κατὰ τὴν νύκτα. Τὸ εἶδος τοῦτο διεσπαρμένον εἰς ἅπασαν τὴν ἀρκτῴαν Ἀμερικὴν, δὲν εἶναι γνωστὸν εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς ἰδίας ἐπικρατείας. ἀλλὰ καὶ οἱ λοιμώδεις βάλτοι τῆς Κολομβίας, Γουϊάνης κτλ. πλήρης τῶν ἀσχήμων τούτων ζωαρίων εἶναι ὡσαύτως θορυβώδεις ὡς οἱ πρὸς ἄρκτον.

Ὁ *βάτραχος ὁ ταυροειδὴς* ὑπερβαίνει πολὺ κατὰ τὸ μέγεθος ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ εἴδη. Τὸ σῶμα του (ἐξαιρουμένων τῶν ποδῶν του) εἶναι πλεῖον ἢ ἓξ δακτύλων κατὰ μάκρος καὶ τεσσάρων κατὰ πλάτος· εὑρίσκονται πολλάκις τοιαῦτα ἄτομα ζυγίζοντα δύω λίτρας· τὸ κύριον χρῶμα του εἶναι πράσινον ἀνοικτὸν, φαιαὶ κηλίδες, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βαθύχροες, εἶναι διεσπαρμέναι ἐπὶ τῶν πλευρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς, ἐνῷ τὸ κάτω τοῦ σώματος εἶναι γενικῶς λευκόφαιον. Ἅπαντα τὰ ἀβαθῆ στάσιμα ὕδατα εἶναι τὸ ἁρμόζον αὐτοῖς κατοικητήριον, ἔνθα ἐντρυφῶσι ὑψοῦντες τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ μέσῳ τῶν νυμφαίων καὶ ἄλλων φυτῶν ὅσα ἐκτείνουσι τὰ φύλλα των ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὑγροῦ. Οἱ πλωτοὶ οὖτι τάπητες δύνανται νὰ ἦναι περορτισμένοι κεφαλῶν βατράχων χωρὶς ὁ παρατηρητὴς ὁ ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ὕδατος νὰ δύναται νὰ διακρίνῃ ἓν τοὐλάχιστον τῶν ζώων τούτων, διότι τὸ πράσινον τοῦ δέρματός των συγχέεται μὲ τὰ τῶν φύλλων. Πάντοτε ὑρηγοροῦντας καὶ ἑτοίμους νὰ βυθισθῶσιν εἰς τὸ ἐλάχιστον φαινόμενον κινδύνου, οἱ περίεργοι δυσκολώτατα τοὺς πλησιάζουσι. ἂν δέ ποτε τύχῃ νὰ συλλάβωσί τινας εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ τοῖς ἐκφύγῃ ἂν οὗτοι δὲν τὸν κτηπήσωσι δυνατὰ ὥστε νὰ ζαλισθῇ. Καὶ ἐν τούτοις τὸ δειλὸν τοῦτο ζῶον ὑπόκειται εἰς διάφορον ἠθικὴν μεταμόρφωσιν καὶ μάθησιν· δύναται δηλαδὴ νὰ ἐξοικειωθῇ, νὰ ἐξημερωθῇ, νὰ προσέλθῃ εἰς πρόσκλησιν οἱονδήποτε καὶ εἰς μυρία ὅσα. Τὸ τοιοῦτον πείραμα ἔγινε μετ' ἐπιτυχίας.

Ἄποικός τις ἀμεριχανὸς ἔυη πλησίον τοῦ Βουφφάλου, πρὸς τὴν ἐσχατιὰν τῆς λίμνης Ἐριέ· τὰ κτήματά του ἔκειντο εἰς μέρος διακοπτόμενον ἀπὸ δάσῃ καὶ μικρὰς λίμνας ἰχθυώδεις, εἰς ἃς ὁ ἄποικος διασκέδαζε ἀγρεύων ἀμέας. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ὁ ἁλιεύς μας κατεγίνετο εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, εἶδε μέγαν βάτραχον ταυροειδῆ διατετρυπημένον ἀπὸ ἄκανθαν ξύλου, σύντριμα δένδρου καταπεσόντος ἐν τῇ λίμνῃ· ἠθέλησε λοιπὸν νὰ συλλάβῃ διπλῆν ἄγραν· καὶ κατόρθωσε θαυμασίως, μετά τινας λεπτῶν προφυλάξεις, νὰ κάμῃ τὸν βάτραχον νὰ δεχθῇ τὴν τροφὴν ἣν κατὰ τὰ φαινόμενα εὗρεν εὐάρεστον. Ὁ παρατηρητὴς, μετὰ τὴν πρώτην ταύτην συνδιάλεξιν, διεσκέδαζε καθ' ἑκά-

στην πρωΐαν μὲ τὴν νέαν ταύτην γνωριμίαν, καὶ ἔβλεπεν ὅτι ἡ ἐμπιστοσύνη ἀδιακόπως ηὔξανεν. Τὸ ἔνυδρον ζῶον δὲν ἐφοβεῖτο πλέον νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν συνήθη του κατοικίαν ὅπως εὕρῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὸν ἐλευθέριον ὀψώνην του· ἀλλὰ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ χάσῃ τὸ ζῶον οὐδ' ἐλάχιστον τῆς ἀνεξαρτησίας του μέρος, καὶ ἐπρόκειτο νὰ τὸ συνειθίσῃ εἰς τὴν ἐχμαλωσίαν. Διὰ νὰ φθάσῃ δὲ τὸ σκοπούμενον, ὁ ἄποικος ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν βάτραχόν του, διὰ τοῦ ἄκρου καλάμου τεμάχιον εὐμέγεθες δέλητος, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ τὸ καταβροχθίσῃ εὐκόλως, καὶ τὸ ἀδδηφάγον ζῶον μετὰ ἀσθενῆ ἀντίστασιν ἀρέθη ἐξ ὁλοκλήρου. Ἰδοὺ λοιπὸν αὐτὸ ἀναπαυόμενον ἐπὶ πλοιαρίου, μεταξὺ τῶν χειρῶν ἀνθρώπου, οὕτινος ἡ πρώτη φροντὶς ἦτο νὰ ἀπαλλάξῃ τοῦ δέλητος τοῦ μὴ καταβροχθιζομένου. Αἱ ἀπόπειραι αὗται ὑπῆρξαν δυσχερεῖς, διότι καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ ζώου ἦτον ὑπερβολική· ὁ παρατηρητὴς τὸ ἐλυπήθη, καὶ

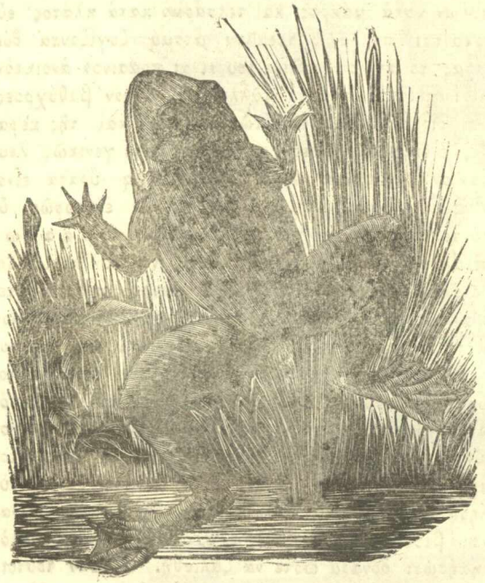

μετὰ μίαν ὥραν σκληρῶν προσπαθειῶν, ἐπανέθεσε τὸν βάτραχον εἰς τὰ γενέθλια ὕδατά του. Ἐπερίμενε λοιπὸν νὰ μὴ τὸν ἐπανίδῃ πλέον . . . τὴν ἐπαύριον ἐπανέλαβε τὴν συνήθη του στάσιν, καὶ τῶν καθημερινῶν ἐπισκέψεων ἐξακολουθουσῶν, ὁ βάτραχος πάραυτα αὐθορμήτως ἀνερρήχθη ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου τοῦ ἀποίκου, ἐδέχθη τὸ σιτηρέσιον του ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ ὀψώνου του, ἄφησε νὰ τὸν ψιλαρήσῃ καὶ νὰ τὸν θωπεύσῃ· δὲν ἔλειπε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ τρέχῃ εἰς τὸ ὄνομα Ρ ά λ φ, ὅπερ τῷ ἐδόθη. Ἡ ἠθική του ἀνάπτυξις ἐφαίνετο ἀρκετὰ προχωρημένη ὥστε νὰ προσπαθήσωσι πλέον νὰ πιέσωσι πλειότερον τὰ δεσμὰ τῆς ἀνεξαρτησίας· ὁ παιδαγωγὸς ἔλαβε τὸν μαθητήν του καὶ τὸν ἀντικατέστησε πλησίον τῆς κατοικίας του, εἰς μικρὸν ἀβαθῆ ῥύακα, ἔχοντα ἐν τῷ μέσῳ μέγαν λίθον ὑψούμενον ἄνω τοῦ ὕδατος, ἐνῶ τὰ τείχη τῆς φυλακῆς του ἦταν κιγκλίδες ξύλινοι. Πρέπει ὅμως νὰ τ' ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ κατοικία αὕτη νέα τοῦ ἐρημίτου δὲν ἦτο χειροτέρα τῆς προτέρας. Ἐν τούτοις ὡραίαν τινὰ ἡμέραν ἠγέρθη κενή· ὁ ἄποικος ἐσυλλογίσθη ὅτι ὁ βάτραχος ἔγινε λεία ἰχθύος τινος ἢ ἄλλου τινὸς σαρκοβόρου ζώου· ἀλλὰ δὲν εἶχεν οὕτως ἠθέλησε μόνον νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον περισσότερον. Ὑπερβὰς τὸν περίβολον τῆς στενοχώρου φυλακῆς του, ὁ βάτραχος, ἐλεύθερος ἤδη ὤν. δὲν ἐτόλμησε νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς ἐλευθερίας, καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε ἐφωράθη εἰς τὰ χείλη τοῦ ῥύακος ὑπήκουσεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ πάτρονος του, ἣν εὐθὺς ἀνεγνώρισε. Ἀλλὰ πῶς κατώρθωσεν ὁ ἐρημίτης νὰ διαφεύγῃ τῆς φυλακῆς του ὅπως ἀνετώτερον πλεύσῃ; Ὁ παρατηρητὴς ἐξέλεξε σκοπιὰν πρὸς τοῦτο ἁρμοδίαν, ἔνθα ἠδύνατο νὰ θεωρῇ ἀπαρατήρητος, καὶ τῳόντι ἔγινε μάρτυς ὅλως ἀνελπίστου θεάματος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πρώτων τῆς αἰχμαλωσίας του ἡμερῶν, ὁ φυλακισμένος βάτραχος ἐγυμνάσθη πηδῶν μέχρι τῆς κατὰ κάθετον ἐπιφανείας τῶν δρυῤῥάκτων περισσότερον δηλ. τῶν τριῶν ποδῶν ἄνωθεν τοῦ λίθου ἔνθα ἔστεκε κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναπαύσεως; ἐπιδεξείως δὲ πάλιν πρὸς τὸ ὕδωρ πηδῶν, ἐγένετο λίαν ἐλεύθερος. Ἡ παρατήρησις αὕτη ἀπέβη ἔτι ὀλέθριος εἰς τὸ δυστυχὲς ζῶον· διότι ἀντὶ τοῦ λίθου ὅστις τῷ ἐχορησίμευεν ὡς προσδιωρισμένον τοῦ ἅλματος σημεῖον, δὲν τῷ ἄφησαν νὰ ἀναπαύεται ἔξω τοῦ ὕδατος ἢ ἐπιπλέον τι τεμάχιον ξύλου, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἀγῶνες του ἀπέβαινον ἄκαρποι. Ἡ δοκιμασία δ' αὕτη δὲν προέβη περαιτέρω. Ἡ ἱστορία τοῦ Ῥάλφ τελευτᾷ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπὶ μᾶλλον τὸν περίεργον ἐνδιαφέρει. Ὁ πρῶτος του παιδαγωγὸς ἔκαμε ὄῶρον τὸν μαθητήν του εἰς ἀδελφὴν φίλου τινός, ἡ νέα δ' αὕτη δέσποινα ὑπέσχετο νὰ παρατηρήσῃ μὲ ἄκραν προσοχὴν πᾶν τὸ ἐνδιαφέρον τὸν ἔνυδρον ὑπότροφόν της· ἀλλὰ τρομερὰ κατοιγὶς συμπαρέσυρε πολὺ μακρὰν τὴν κιγκλιδωτὴν φυλακήν, καὶ τὴν σήμερον ἀγνοεῖται τί ἀπέγεινεν ὁ κατάδικος.

Ἠδυνήθημεν ἤδη νὰ ἴδωμεν ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ βατράχου εἶναι λίαν σαρκοβόρον. Ἡ ἑξῆς δὲ ἀποδειξις μᾶς καταδεικνύει ὅτι αἱ διαρπαγαὶ αὗται γίνονται ἐνίοτε πρόξενοι πολλῶν βλαβῶν. Ἄποικός τις γείτων τοῦ θεάτρου τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ῥάλφ ἔσχε τὸ σχέδιον νὰ ἀναθρέψῃ νησσάρια καὶ πρὸς τοῦτο ἐπρομηθεύθη μὲ καλὰς ὀρνίθας. Τὸ πᾶν ἐδάδιζε κατ' εὐχὴν μέχρι τῆς στιγμῆς. καθ' ἣν τὰ νεογνὰ πτηνὰ ἄρχονται τῆς εἰς τὰ ὕδατα προσκλήσεως. Ἔκτοτε δὲ παρετήρουν ὅτι καθημερινῶς ὀλιγόστευεν ὁ ἀριθμός των. Ἐζήτησαν λοιπὸν τὴν αἰτίαν τῆς ἀπωλείας τούτων, καὶ ἀνεκάλυψαν ὅτι βάτραχοι ταυροειδεῖς, ἐνεδρεύοντες ἐντὸς τῶν ὑδάτων τῶν συχναζομένων ὑπὸ τῶν νησσαρίων, ἥξευρον θαυμασίως νὰ τὰ πιάσωσι ἐκ τῶν ποδῶν, νὰ τὰ σύρωσι πρὸς τὸ ὕδωρ, καὶ νὰ πνίγωσι ὅπως ἐσθίσωσιν ἔπειτα τὴν σάρκα των.

Ὁ νυκτερινὸς θόρυβος τῶν βατράχων τούτων ἀκούεται ὡς λεύγης ἀπόστασιν. Τοὺς τοιούτους τρώγουσιν ἐν τῇ Ἀμερικῇ ἀφοῦ τοὺς προετοιμάσωσιν ὡς τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Καὶ οἱ μὲν εὑρίσκουσιν ὅτι ἡ τροφὴ αὕτη εἶναι πάντοτε δυσιμάσσητος· οἱ δὲ τὴν κρίνουσιν ἀξίαν νὰ προστεθῇ ὄχι εἰς εὐτελῆ τράπεζαν. Ο. Α. Λ.

Ο ΛΕΠΡΟΣ ΤΗΣ ΑΟΣΤΗΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος ἰδὲ Τεῦχος ΚΔ'.)

— Ἡ λεπτομερὴς ἔκθεσις τῶν ἐνασχολήσεων ἑνὸς ἐρημίτου καθὼς ἐγὼ θὰ εἶναι πολὺ μονότονος δὶ ἄνθρωπον τοῦ κόσμου, ὅστις εὑρίσκει τὴν εὐτυχίαν του εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

— Ἀχ! ὀλίγον γνωρίζεις αὐτὸν τὸν κόσμον ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν μοῦ ἔδωκε τὴν εὐτυχίαν. Συχνάκις μονάζω κατ' ἐκλογὴν καὶ μεταξὺ τῶν ἰδεῶν μας; ἴσως ὑπάρχει περισσοτέρα ἀναλογία παρ' ὅπως στοχάζεσαι· ἐν τούτοις ὁμολογῶ ὅτι ἡ παντοτινὴ ἐρημία μὲ τρομάζει καὶ δυσκολεύομαι νὰ τὴν ἐννοήσω.

— Ὅστις ἀγαπᾷ τὸ κελλίον του θὰ εὕρει ἐκεῖ τὴν εἰρήνην. Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μᾶς τὸ διδάσκει. Ἀρχίζω νὰ δοκιμάζω τὴν ἀλήθειαν τῶν παρηγορητικῶν τούτων λόγων. Ὁποιος ἐργάζεται ποτὲ δὲν εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν δυστυχής, καὶ τῆς ἰδέας ταύτης ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀπόδειξις. Τὴν καλοκαιρίαν ἡ καλλιέργεια τοῦ κήπου καὶ τῆς πρασιᾶς μου μὲ ἐνασχολεῖ ἀρκούντως· τὸν χειμῶνα κατασκευάζω κάνιστρα καὶ ψιάθους, ῥάπτω ἐπίσης τὰ ἐνδύματά μου· καθ' ἡμέραν δὲ μαγειρεύω μόνος τὴν τροφήν μου, ὁποίαν μοῦ τὴν φέρουν ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖον, ἡ δὲ προσευχὴ πληρόνει τὰς ὥρας ὅσας μοῦ ἀφίνει ἡ ἐργασία. Τέλος πάντων ὁ χρόνος παρέρχεται καὶ, μετὰ τὴν πάροδόν του, ἐξακολουθεῖ νὰ μοῦ φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε πολὺ βραχύς.

— Αἰὼν ἔπρεπε νὰ σοῦ φαίνεται.

— Τὰ δεινὰ καὶ αἱ λύπαι κάμνουν τὰς ὥρας νὰ φαίνωνται μακραί, πλὴν τὰ ἔτη πετοῦν πάντοτε μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα. Ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχει πρὸς τούτοις εἰς τὸ τελευταῖον ὅριον τῆς ἀτυχίας ἀπόλαυσίς τις χαρᾶς, τὴν ὁποίαν οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων δὲν δύνανται νὰ γνωρίσωσι καὶ ἥτις θὰ σᾶς φανῇ πολὺ μοναδική· ἡ εὐχαρίστησις τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀναπνοῆς. Περνῶ ὁλοκλήρους ἡμέρας τῆς καλοκαιρίας ἀκίνητος εἰς αὐτὸ τὸ περιτείχισμα, ἀπολαμβάνων τὸν ἀέρα καὶ τὴν καλλονὴν τῆς φύσεως. Ὅλαι αἱ ἰδέαι μου εἶναι τότε ἄτακτοι, ἀόριστοι Ἡ θλίψις ἀναπαύεται εἰς τὴν καρδίαν μου χωρὶς νὰ τὴν βαρύνῃ· τὰ βλέμματά μου πλανῶνται εἰς ταύτην τὴν πεδιάδα καὶ εἰς τοὺς βράχους οἱ ὁποῖοι μᾶς περικυκλόνουν· Τὰ διάφορα ταῦτα θεάματα εἶναι τοιουτοτρόπως ἐντετυπωμένα εἰς τὴν μνήμην μου ὥστε ἀποτελοῦν, οὕτως εἰπεῖν, μέρος ἐμοῦ τοῦ ἰδίου, καὶ πᾶσα θέσις εἶναι φίλος τὸν ὁποῖον βλέπω μετ' εὐχαριστήσεως καθ' ἑκάστην

— Τοιοῦτόν τι ἐδοκίμασα συχνάκις καὶ ἐγώ. Ὁ σάκις ἡ λύπη μὲ καταπλακόνει καὶ δὲν εὑρίσκω εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ὅ,τι ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία μου, ἡ θέα τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀψύχων πραγμάτων μὲ παρηγορεῖ. Ἐνασχολοῦμαι μὲ τοὺς βράχους καὶ μὲ τὰ δένδρα, καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι ὅλα τὰ πλάσματα εἶναι φίλοι τοὺς ὁποίους μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός.

— Μοῦ δίδεις θάῤῥος νὰ σοῦ ἐξηγήσω τὸ ἐπ' ἐμοὶ τί γίνεται εἰς ἐμέ. Ἀγαπῶ μὲ τὰ σωστά μου τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα εἶναι. οὕτως εἰπεῖν, οἱ σύντροφοι τοῦ βίου μου καὶ τὰ ὁποῖα βλέπω καθ' ἑκάστην. Δὶ αὐτὸ καθ' ἑσπέραν, πρὶν τραβιχθῶ εἰς τὸν πύργον, ὑπάγω καὶ ἀποχαιρετῶ τοὺς βράχους τοῦ Ρουττόρ, τὰ σκοτεινὰ δάση τοῦ ὄρους; τοῦ ἁγίου Βερνάρδου καὶ τὸ ποικιλόχρουν ἐκλεῖπον φῶς τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ῥέμ. Μολονότι ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐπ σης καταφανὴς εἰς τὴν πλάσιν τοῦ μύρμηκος καὶ τοῦ σύμπαντος, τὸ μέγα θέαμα τῶν ὀρέων καταπλήττει ἐν τούτοις περισσότερον τὰς αἰσθήσεις μου. Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἴδω τοὺς ὑπερμεγέθεις ἐκείνους ὄγκους; κεκαλυμμένους μὲ παντοτινοὺς πάγους χωρὶς νὰ μὴ δοκιμάσω θρησκευτικὸν θαυμασμόν. Πλὴν εἰς τὴν ἐκτεταμένην ταύτην εἰκόνα ἡ ὁποία μὲ περικυκλόνει ἔχω θέσεις τὰς ὁποίας ἀγαπῶ κατὰ προτίμησιν· ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τούτων εἶναι ἡ ἐρημικὴ κατοικία τὴν ὁποίαν βλέπεις ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Σαρβαντόδ. Ἔρημος ἐν μέσῳ τῶν δασῶν, πλησίον ἐρήμου πεδιάδος, δέχεται τὰς τελευταίας ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου. Μολονότι ποτὲ ἐκεῖ δὲν ὑπῆγα, αἰσθάνομαι ὅμως ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν νὰ τὴν βλέπω. Ὅταν ἀρχίζῃ νὰ βραδυάζῃ, καθήμενος εἰς τὸν κῆπόν μου, προσηλόνω τὰ βλέμματά μου εἰς τὴν μεμονωμένην ἐκείνην κατοικίαν καὶ ἡ φαντασία μου ἐπ' αὐτῆς ἀναπαύεται. Ἔγεινε τρόπον τινὰ δὶ ἐμὲ ἰδιοκτησία· μοῦ φαίνεται ὅτι συγκεχυμένη τις ἐνθύμησις μοῦ λέγει ὅτι ἔζησα ἐκεῖ ἄλλοτε, εἰς καιροὺς εὐτυχεστέρους τῶν ὁποίων ἡ μνήμη ἐξηλείφθη εἰς ἐμέ. Ἀγαπῶ πρὸ πάντων νὰ παρατηρῶ τὰ μεμακρυσμένα ὄρη τὰ ὁποῖα συγχέονται εἰς τὸν ὁρίζοντα μὲ τὸν οὐρανόν. Καθὼς τὸ μέλλον, οὕτω καὶ ἡ ἀπόστασις κάμνει νὰ γεννᾶται ἐντὸς ἐμαυτοῦ τὸ αἴσθημα τῆς ἐλπίδος. Ἡ κατατεθλιμμένη καρδία μου πιστεύει ὅτι ἴσως ὑπάρχει γῆ πολὺ μεμακρυσμένη, εἰς τὴν ὁποίαν, ἐν μελλούσῃ ἐποχῇ, θέλω δυνηθῇ νὰ γευθῶ τελευταῖον ἐκείνην τὴν εὐτυχίαν διὰ τὴν ὁποίαν στενάζω, καὶ τὴν ὁποίαν κρύφιον ἔνστιγμα μοῦ παρουσιάζει ἀδιακόπως ὡς δυνατήν.

— Ἐπειδὴ ἔχεις ψυχὴν τοσοῦτον θερμὴν, καθ' ὑπερβολὴν βέβαια θὰ ἠγωνίσθης διὰ νὰ ὑποφέρῃς τὴν μοῖράν σου καὶ νὰ μὴν ἐγκαταλειφθῇς εἰς τὴν ἀπελπισίαν.

— Ἤθελα σὲ ἀπατήσει ἂν σ' ἄφινα νὰ νομίσῃς ὅτι πάντοτε ὑπέφερα τὴν τύχην μου. Ποτὲ δὲν κατώρθωσα νὰ αἰσθανθῶ τὴν αὐταπάρνησιν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἄλλοι ἀναχωρηταὶ ἐπιτυχῶς ἠσθάνθησαν. Ἡ πλήρης θυσία ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων διαθέσεων ἀκόμη δὲν ἐξετελέσθη. Ζῶ εἰς ἀένναον πάλην, καὶ τῆς θρησκείας αὐτῆς ἡ ἰσχυρὰ ἀντίληψις δὲν εἶναι πάντοτε ἱκανὴ νὰ καταστείλῃ τὰς ὁρμὰς τῆς φαντασίας μου. Αὕτη μὲ σύρει συχνάκις, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, εἰς ὠκεανὸν χιμερικῶν ἐπιθυμιῶν, αἱ ὁποῖαι μ' ἐπαναφέρουν

ὅλαι πρὸς τὸν κόσμον ἐκεῖνον περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἔχω τὴν παραμικρὰν ἰδέαν καὶ τοῦ ὁποίου ἡ φαντασικὴ εἰκὼν εἶναι παροῦσα πάντοτε διὰ νὰ μὲ βασανίζῃ.

— Ἂν ἠμποροῦσα νὰ σὲ κάμω ν' ἀναγνώσῃς εἰς τὴν ψυχήν μου, καὶ νὰ σοῦ δώσω περὶ τοῦ κόσμου ὁποίαν ἰδέαν περὶ αὐτοῦ ἔχω, ὅλαι αἱ ἐπιθυμίαι καὶ αἱ λύπαι σου ἤθελον ἀμέσως ἐξελειφθῆ.

— Μάτην μ' ἐδίδαξαν μερικὰ βιβλία περὶ τῆς κακοηθείας τῶν ἀνθρώπων καὶ περὶ τῶν ἀχωρίστων ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα δυστυχημάτων· ἡ καρδία μου δὲν θέλει νὰ τὰ πιστεύσῃ. Φαντάζομαι πάντοτε κοινωνίας εἰλικρινῶν καὶ ἐναρέτων φίλων νυμφίους ἁρμόζοντας, τοὺς ὁποίους ἡ ὑγεία, ἡ νεότης καὶ ἡ τύχη, συνηνωμέναι, πληροῦν εὐδαιμονίας. Τοὺς φανταζόμαι περιδιαβάζοντας μαζὶ ἐντὸς δενδρώνων εὐθαλεστέρων καὶ δροσερωτέρων ἐκείνων οἵτινες μοῦ δανείζουν τὴν σκιάν των, λαμπρυνομένων δὶ ἡλίου λαμπροτέρου ἐκείνου ὅστις μὲ φωτίζει, ἡ δὲ τύχη των μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι μᾶλλον ἐπίφθονος ἀφ' ὅ,τι ἡ ἐδική μου εἶναι ἐλεεινή. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος, ὅταν φυσᾷ εἰς τὴν κοιλάδα μας ὁ ἀὴρ τοῦ Πιεδεμοντίου, αἰσθάνομαι εἰσδύουσαν ἐν ἐμαυτῷ τὴν ζωογόνον του θερμότητα καὶ σκιρτῶ ἀπὸ χαρὰν χωρὶς νὰ τὸ θέλω. Αἰσθάνομαι ἐπιθυμίαν ἀνέκφραστον καὶ τὸ συγκεχυμένον αἴσθημα ἀτελευτήτου εὐδαιμονίας τὴν ὁποίαν ἠμποροῦσα ν' ἀπολαύσω καὶ τὴν ὁποίαν μοῦ ἠρνήθησαν. Τότε φεύγω ἀπὸ τὸ κελλίον μου καὶ πλανῶμαι εἰς τὴν πεδιάδα διὰ ν' ἀναπνεύσω μὲ περισσοτέραν ἐλευθερίαν. Ἀποφεύγω νὰ μὲ ἴδωσιν ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους φλέγεται ἡ καρδία μου ν' ἀπαντήσῃ, καὶ τὰ βλέμματά μου, κεκρυμμένου μεταξὺ τῶν βάτων ὡς ἔλαφος, φέρονται ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου πρὸς τὴν πόλιν τῆς Ἀόστης. Βλέπω μακρόθεν, μὲ ὄμματα φθόνου, τοὺς εὐτυχεῖς κατοίκους της οἵτινες μόλις μὲ γνωρίζουν· γογγύζων δὲ, τείνω πρὸς αὐτοὺς τὰς χεῖρας, καὶ ζητῶ παρ' αὐτῶν τῆς εὐδαιμονίας μου τὸ μερίδιον. Εἰς τὴν παραφοράν μου, νὰ σοῦ τὸ ὁμολογήσω; ἔσφιγξα ἐνίοτε εἰς τὰς ἀγκάλας μου τὰ δένδρα τοῦ δάσους, παρακαλῶν τὸν Θεὸν νὰ τοὺς δώσῃ ψυχὴν δὶ ἐμὲ καὶ νὰ μοῦ δώσῃ φίλον! Πλὴν τὰ δένδρα εἶναι ἄφωνα. Ὁ ψυχρὸς φλοιός των μὲ ἀπωθεῖ· τίποτε κοινὸν δὲν ἔχει μὲ τὴν καρδίαν μου ἡ ὁποία πάλλει καὶ ἡ ὁποία φλέγεται. Βεβαρημένος ἀπὸ κόπον, ἀπηυδηκὼς νὰ ζῶ, ἀποσύρομαι ἐκ νέου εἰς τὸ καταφύγιόν μου καὶ ἐκθέτω εἰς τὸν Θεὸν τὰ βάσανά μου, ἡ δὲ δέησις ἐπαναφέρει κάποιαν γαλήνην εἰς τὴν ψυχήν μου.

— Ὑποφέρεις λοιπὸν, δυστυχισμένε πτωχέ, ὅλα τὰ δεινά, καὶ τῆς ψυχῆς συνάμα καὶ τοῦ σώματος;

— Τὰ τελευταῖα ταῦτα δὲν εἶναι τὰ σκληρότερα!

— Σὲ ἀφίνουν λοιπὸν ἐνίοτε εἰς ἄνεσιν;

— Ὅλους τοὺς μῆνας αὐξάνουν καὶ ὀλιγοστεύουν μὲ τὸν δρόμον τῆς σελήνης. Ὅταν αὐτὴ ἀρχίζῃ νὰ φαίνεται, συνήθως πάσχω περισσότερον· ἡ νόσος ἀκολούθως καλλιτερεύει καὶ φαίνεται ν' ἀλλάζῃ φύσιν, διότι τὸ δέρμα μου ξηραίνεται καὶ λευκαίνεται καὶ σχεδὸν δὲν αἰσθάνομαι πλέον τὸ κακόν μου· θὰ ἦτο δὲ πάντοτε ὑποφερτὸν, ἂν ἔλειπον αἱ τρομεραὶ ἀϋπνίαι τὰς ὁποίας μοῦ προξενεῖ.

— Καὶ πῶς! οὔτε ὕπνον δὲν ἔχεις;

— Ἀχ! κύριε, αἱ ἀϋπνίαι! αἱ ἀϋπνίαι! δὲν ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσον εἶναι μακρὰ καὶ θλιβερὰ ἡ νύκτα τὴν ὁποίαν ἕνας δυστυχὴς περνᾷ ὁλόληρον χωρὶς νὰ σφαλίσῃ μάτι, καὶ συλλογιζόμενος ἀδιακόπως κατάστασιν φρικαλέαν καὶ μέλλον χωρὶς ἐλπίδα. Ὄχι! κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ καταλάβῃ. Αἱ ἀηδυχίαι μου αὐξάνουν καθ' ὅσον ἡ νὺξ προχωρεῖ, καὶ, ὅταν αὕτη πλησιάζῃ νὰ τελειώσῃ, αἰσθάνομαι τόσην ταραχὴν ὥστε δὲν ἠξεύρω τί θὰ γείνω. Οἱ στοχασμοί μου γίνονται συγκεχυμένοι καὶ διατίθεμαι τόσον παραδόξως ὁποῦ ἐκτὸς ἐκείνων τῶν θλιβερῶν στιγμῶν ποτὲ ἄλλοτε δὲν μοῦ συμβαίνει τὸ τοιοῦτον. Ἄλλοτε μοῦ φαίνεται ὅτι ἀκαταμάχητος δύναμις μὲ σύρει εἰς ἀχανὲς βάραθρον· ἄλλοτε βλέπω μαῦρος κηλίδας ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου· ἐνῷ δὲ τὰς παρατηρῶ, αὐξάνουν μὲ τὴν ὁρμὴν τῆς ἀστραπῆς, ἐξογκοῦνται, ἐνῶ πλησιάζουν πρὸς ἐμὲ, καὶ μετ' ὀλίγον γίνονται ὄρη τὰ ὁποῖα μὲ πλακόνουν μὲ τὸ βάρος των. Ἄλλοτε παλιν βλέπω νὰ ἐβγαίνωσιν ὀλόγυρά μου σύννεφα ἀπὸ τὴν γῆν, καθὼς ὅταν φουσκώσωσι κύματα, τὰ ὁποῖα συμπυκνόνονται καὶ ἀπειλοῦν νὰ μὲ πνίξωσι· καὶ, καθὼς κάμω νὰ σηκωθῶ διὰ νὰ ἀποσπασθῶ ἀπ' αὐτὰς τὰς ἰδέας, αἰσθάνομαι ὡς ν' ἐμποδίζωμαι ἀπὸ δεσμοὺς ἀοράτους οἵτινες μοῦ ἀφαιροῦν τὰς δυνάμεις. Θὰ νομίσεις ἴσως ὅτι εἶναι ὄνειρα· ἀλλ' ὄχι, εἶμαι μὲ τὰ σωστά μου ἔξυπνος· διότι βλέπω πάλιν ἀδιακόπως τὰ ἴδια ἀντικείμενα, καὶ φρικτὴ ἐντύπωσις ὑπερβαίνει ὅλα μου τ' ἄλλα δεινά.

— Ἐνδέχεται νὰ ἔχῃς τὸν πυρετὸν ἐνῷ σὲ τυραννοῦν αἱ ἀϋπνίαι, καὶ αὐτὸς βέβαια σοῦ προξενεῖ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς παραφροσύνης.

— Νομίζεις νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν πυρετόν; Ἀχ! ἄμποτε νὰ ἔλεγες ἀλήθειαν· ἐγὼ ἐφοβούμην ἕως τώρα μήπως αὐτὰ τὰ ὁράματα ἦσαν σύμπτωμα παραφροσύνης, καὶ ὁμολογῶ ὅτι τοῦτο πολὺ μὲ ἀνησύχει. Νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ προήρχοντο πραγματικῶς ἀπὸ τὸν πυρετόν!

— Μὲ κινεῖς εἰς ζωηρὰν συμπάθειαν, διότι ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἠδυνάμην ποτὲ νὰ συλλάβω ἰδέαν καταστάσεως ὁποία εἶναι ἡ ἐδική σου. Φρονῶ ἐν τούτοις ὅτι ἡ κατάστασίς σου θὰ ἦτον ὀλιγώτερον θλιβερὰ ὅταν ἔζῃ ἡ ἀδελφή σου.

— Ἕνας Θεὸς τὸ ἐξεύρει τί ἔχασα μὲ τὸν θάνατον τῆς ἀδελφῆς μου. Ἀλλὰ δὲν φοβεῖσαι εὑρισκόμενος τόσον πλησίον μου. Κάθησαι εἰς αὐτὴν δὰ τὴν πέτραν, ἐγὼ ὑπάγω νὰ σταθῶ ὄπισθεν τῶν φύλλων τοῦ δένδρου, καὶ θέλομεν συνομιλήσει χωρὶς νὰ βλεπώμεθα.

— Καὶ διατί; Ὄχι! δὲν θὰ μ' ἀφήσεις· στάσου πλησίον μου. (Ταῦτα λέγων, ὁ ὁδοιπόρος ἔκαμεν ἀκούσιον κίνημα διὰ νὰ λάβῃ τὴν χεῖρα τοῦ λεπροῦ ὅστις τὴν ἀπέσυρεν ἐνθέρμως).

— Ἀνόητε! ὀλίγον ἔλειπε νὰ πιάσῃς τὴν χεῖρά μου!

— Καὶ μ' αὐτό! ἤθελα τὴν σφίγξει ἀπὸ καρδίας.

— Διὰ πρώτην φορὰν θὰ μοῦ παρεχωρεῖτο τοιαύτη εὐτυχία· διότι ποτὲ δὲν ἐτολμᾶ ἄνθρωπος τὴν χεῖρά μου.

— Ἐκτὸς λοιπὸν τῆς ἀδελφῆς σου, περὶ τῆς ὁποίας μοῦ ἔκαμες λόγον, δὲν εἶχες μὲ κανένα ἄλλον φιλικὴν σχέσιν, δὲν ὑπῆρξε; ἀγαπητὸς εἰς κανένα τῶν ὁμοιωσου;

— Διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν ἔχω πλέον ὁμοιόν μου ἐπὶ τῆς γῆς.

— Μὲ κάμνεις νὰ φρίττω!

— Συγχώρησέ με, οἰκτίρμων ξένε, ἠξεύρεις ὅτι οἱ δυστυχεῖς ἀγαποῦν νὰ ὁμιλῶσι διὰ τὰς δυσυχίας των.

— Ὁμίλει, ὁμίλει, ἄνθρωπε ὁποῦ μ' ἐνδιαφέρεις! Μοῦ εἶπες ὅτι ποτὲ καιρὸν ἔζῃ μαζί σου μία ἀδελφὴ καὶ σ' ἐβοήθει νὰ ὑποφέρῃς τὰ δεινά σου

— Ἦτον ὁ μόνος δεσμὸς διὰ τοῦ ὁποίου ἐξηκολούθουν νὰ ἦμαι συνδεδεμένος μὲ τοὺς ἄλλους θνητοὺς· πλὴν ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ διαῤῥήξῃ τὸν δεσμὸν αὐτὸν καὶ νὰ μ' ἀφήσῃ ἔρημον καὶ μοναχὸν ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου. Ἡ ψυχή της ἦτον ἀξία τοῦ οὐρανοῦ εἰς ὃν ἤδη ἐνοικεῖ καὶ τὸ παράδειγμά της μὲ ὑπεστήριζε κατὰ τῆς ἀθυμίας ἥτις ἀπὸ τοῦ θανάτου της μὲ καταλαμβάνει συνήθως. Μολοντοῦτο δὲν ἐζῶμεν τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην συνένωσιν τῆς ὁποίας ἔχω ἰδέαν καὶ ἥτις ἔπρεπε νὰ ἑνώσῃ φίλους δυστυχεῖς, διότι ἡ φύσις τοῦ πάθους μας μᾶς ἐστέρει τοιαύτην παρηγορίαν. Καὶ ὅταν ἀκόμη συνηρχόμεθα διὰ νὰ κάμωμεν τὴν προσευχήν μας, ἀπεφεύγομεν ἀμοιβαίως νὰ κυττεχθῶμεν, φοβούμενοι μήπως ἡ θέα τοῦ πάθους μας διαταράξῃ τὴν προσευχήν μας, τὰ δὲ βλέμματά μας εἰς τὸν οὐρανὸν μόνον συνηνοῦντο. Μετὰ τὴν προσευχὴν, ἡ ἀδελφή μου ἀπεσύρετο συνήθως εἰς τὸ κελλίον της ἢ ὑπὸ τὰς λεπτοκαρυὰς αἵτινες εὑρίσκονται ἐκεῖ ὁποῦ τελειόνει ὁ κῆπος, καὶ ἐζῶμεν πάντοτε σχεδὸν χωριστά.

— Ἀλλὰ διατὶ ἐπεβάλλετε εἰς ἑαυτοὺς αὐτὴν τὴν σκληρὰν στενοχωρίαν;

— Ὅταν ἡ ἀδελφή μου, προσβληθεῖσα ἀπὸ τὴν κολλητικὴν νόσον τῆς ὁποίας ὅλη μου ἡ οἰκογένεια ὑπῆρξε θῦμα, ἦλθε νὰ συμμερισθῇ τὴν ἐρημίαν μου, δὲν εἴχομεν ἀκόμη ἕως τότε ποτέ μας ἰδωθῆ· ἔφριξε δὲ μεγάλως, βλέπουσά με διὰ πρώτην φοράν. Ὁ φόβος λοιπὸν μὴ τὴν λυπήσω, καὶ τὸ χειρότερον μήπως, πλησιάζων αὐτὴν, αὐξήσω τὸ κακόν της, μ' εἶχεν ἀναγκάσει νὰ παραδεχθῶ αὐτὸ τὸ θλιβερὸν σύστημα τοῦ βίου· διότι ἡ λέπρα εἶχε προσβάλει μόνον τὸ στῆθός της καὶ ἐξηκολούθουν νὰ σώζω κάποιαν ἐλπίδα νὰ τὴν ἴδω ἰατρευμένην. Βλέπεις αὐτὸ τὸ διασωθὲν μέρος τοῦ φράκτου ὁποῦ παρημέλησα· σὐτοῦ τότε ἦτο φραγμὸς ἀπὸ βρύα, τὸν ὁποῖον διετήρουν ἐπιμελῶς καὶ ὅστις ἐχώριζε τὸν κῆπον εἰς δύω μέρη. Οἰκονόμησα ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος στενὸν δρομίσκον, κατὰ τὸ μῆκος τοῦ ὁποίου ἠδυνάμεθα νὰ περιπατῶμεν καὶ νὰ συνομιλῶμεν οἱ δύω μας χωρὶς νὰ βλεπώμεθα καὶ χωρὶς νὰ ἤμεθα πολὺ πλησίον.

— Ἠμποροῦσε τις νὰ πῇ ὅτι ὁ Θεὸς ηὐχαριστεῖτο νὰ φαρμακώνῃ τὰς θλιβερὰς ἀπολαύσεις ὁποῦ σᾶς ἄφινε.

— Τοὐλάχιστον τότε δὲν ἤμην μόνος. Ἡ παρουσία τῆς ἀδελφῆς μου ἀποκατέσταινε ζωηρὸν τὸ κατοίκημα τοῦτο· διότι εἰς τὴν ἐρημίαν μου ἤκουα τὸν κρότον τῶν βημάτων της, καὶ ὅταν, καθὼς ἤρχιζε νὰ φέγγῃ, ὑπήγαινα νὰ κάμω τὴν προσευχήν μου ὑποκάτω αὐτῶν τῶν δένδρων, ἡ θύρα τοῦ πύργου ἠνοίγετο σιγὰ, ἡ δὲ φωνὴ τῆς ἀδελφῆς μου ἐμιγνύετο ἀνεπαισθήτως μὲ τὴν ἐδικήν μου. Τὸ ἑσπέρας πάλιν, ὅταν ἐπότιζα τὸν κῆπόν μου, ἐκείνη ἐπεριπάτει ἐνίοτε, ὅταν ἔδυεν ὁ ἥλιος, ἐδῶ, εἰς τὸ ἴδιον μέρος ὁποῦ σοῦ ὁμιλῶ, καὶ ἔβλεπα τὴν σκιάν της νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ ἔρχεται ἐπάνω εἰς τὰ ἄνθη μου. Ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν τὴν ἔβλεπα, εὕρισκα παντοῦ ἴχνη τῆς παρουσίας της. Τώρα δὲν συμβαίνει πλέον ν' ἀπαντῶ εἰς τὸν δρόμον μου ἄνθος ξεφυλλισμένον ἢ τίποτε κλωνάρια θάμνων τὰ ὁποῖα, καθὼς ἐπερνοῦσεν, ἄρινε καὶ τῆς ἔπιπτον. Εἶμαι ἔρημος. Δὲν ὑπάρχει πλέον ὁλόγυρά μου οὔτε κίνησις οὔτε ζωή, καὶ ὁ δρομίσκος ὅστις ἔφερεν εἰς τὸ ἀγαπητόν της μικρὸν δάσος γίνεται ἤδη ἄφαντος ὑπὸ τὸ χόρτον. Χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι φροντίζει δὶ ἐμὲ, ἐπρόσεχεν ἀδιακόπως εἰς ὅτι ἠμποροῦσε νὰ μοῦ προξενήσῃ εὐχαρίστησιν. Ὅταν ἔμβαινα εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἐθαύμαζα μερικαῖς φοραῖς εὑρίσκων ἀγγεῖα μὲ νέα ἄνθη ἢ ὡραῖόν τινα καρπὸν τὸν ὁποῖον εἶχε περιποιηθῆ μόνη της. Ἐγὼ δὲν ἐτολμοῦσα νὰ τῆς κάμνω τὰς περιποιήσεις ὁποῦ αὐτὴ μοῦ ἔκαμνε, καὶ μάλιστα τὴν εἶχα παρακαλέσει νὰ μὴν ἐμβαίνῃ ποτὲ εἰς τὸ δωμάτιον μου ἀλλὰ ποῖος ἠμπορεῖ νὰ θέσῃ ὅρια εἰς τὴν φιλοστοργίαν μιᾶς ἀδελφῆς; Ἓν μόνον φέρσιμόν της ἠμπορεῖ νὰ σᾶς δώσῃ ἰδέαν τῆς πρὸς ἐμὲ τρυφερᾶς ἀγάπης της. Μίαν νύκτα ἐπεριπατοῦσα μὲ μεγάλα βήματα εἰς τὸ κελλίον μου βασανιζόμενος ἀπὸ τρομεροὺς πόνους. Τὰ μεσάνυκτα, μόλις εἶχ' ἀποθεθῆ ν' ἀναπαυθῶ, ἤκουσα σιγαλὸν κρότον εἰς τὸ ἔμβασμα τοῦ δωματίου. Πλησιάζω, βάζω τὸ αὐτίον μου. Φαντασθῆτε τὸν θαυμασμόν μου! Ἦτον ἔξω ἡ ἀδελφή μου ἥτις ἐδέετο τοῦ Θεοῦ σωστὰ εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας μου. Ἡ φιλοστοργία της τὴν ἐφόβισε νὰ μὲ ταραξῇ, ἀλλ' ἤρχετο ὥστε νὰ ἠμπορέσῃ νὰ μὲ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀνάγκην μου. Τὴν ἤκουσα ἀπαγγέλλουσαν μὲ χαμηλὴν φωνὴν τὸ, Κύριε ἐλέησον. Ἐγονυπέτησα πλησίον τῆς θύρας καὶ, χωρὶς νὰ τὴν διακόψω, ἠκολούθησα νοερῶς τὰ ῥήματά της. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἦταν πλήρεις δακρύων. Ποῖος δὲν ἤθελε συγκινηθῆ ἀπὸ τοιαύτην φιλοστοργίαν; Ὅταν ἐκατάλαβα ὅτι ἡ προσευχή της ἐτελείωσεν· «ὑγίαινε, » ἀδελφή μου, τῆς εἶπα μὲ χαμηλὴν φωνὴν, ὑγίαινε, » τραβήσου, αἰσθάνομαι ὀλίγον καλλίτερα. Νὰ σ' εὐ» λογήσῃ ὁ Θεὸς καὶ νὰ σὲ ἀνταμείψῃ διὰ τὴν ἀδελ» φικὴν ἀγάπην σου.» Ἐτραβίχθη σιωπηλῶς, καὶ ἀναμφιβόλως εἰσήκουσε Κύριος τῆς δεήσεώς της, διότι ἐκοιμήθην τέλος πάντων ὀλίγας ὥρας ἥσυχον ὕπνον.

— Πόσον θλιβεραὶ πρέπει νὰ σοῦ ἐφάνησαν αἱ πρῶται ἡμέραι μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς τῆς ἀκριβῆς ἀδελφῆς!

— Διὰ πολὺν καιρὸν διετέλεσα ὑπὸ ἓν εἶδος ἀναισθησίας ἡ ὁποία μοῦ ἀφαιροῦσε τὴν δύναμιν νὰ αἰσθανθῶ ὅλην τὴν δυστυχίαν μου. Ἀφοῦ τελευταῖον συνῆλθα καὶ ἠμπόρεσα συγχρόνως νὰ κρίνω τὴν θέσιν

μου, ὀλίγον ἔλειψε νὰ τρελλαθῶ. Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ θὰ εἶναι διὰ παντὸς κατὰ διπλοῦν λόγον θλιβερὰ δι' ἐμέ· διότι μοῦ ἐνθυμίζει τὴν μεγίστην τῶν δυστυχιῶν μου καὶ τὸ ἔγκλημα τὸ ὁποῖον ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὴν παρακολουθήσῃ.

— Ἔγκλημα! δὲν ἠμπορῶ νὰ σὲ θεωρήσω ἱκανὸν ἐγκλήματος.

— Καὶ μολοντοῦτο σοῦ λέγω τὴν ἀλήθειαν. Καταλαμβάνω ὅτι, διηγούμενος αὐτὴν τὴν ἐποχὴν τοῦ βίου μου, θὰ χάσω πολὺ εἰς τὴν ὑπόληψίν σου· πλὴν δὲν θέλω νὰ παραστήσω ἐμαυτὸν καλλίτερον ἀφ' ὅ,τι εἶμαι, ἴσως δὲ καὶ σὺ μὲ συμπονέσῃς καταδικάζων με. Μερικαῖς φοραῖς ὅταν μὲ κατελάμβανε μελαγχολία, εἶχε παρουσιασθῆ εἰς τὸν νοῦν μου ἡ ἰδέα ν' ἀφήσω θελληματικῶς αὐτὴν τὴν ζωήν· ἀλλ' ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ μ' εἶχε κάμει πάντοτε νὰ τὴν ἀπομακρύνω, ὁπόταν περιστατικὸν ἀπλούστατον καὶ, κατὰ τὸ φαινόμενον, τὸ ὀλιγώτερον κατάλληλον νὰ μὲ ταράξῃ ὀλίγον ἔλειψε νὰ μὲ χάσῃ διὰ παντός. Πρὸ ὀλίγου εἶχα δοκιμάσει νέαν θλῖψιν. Πρό τινων ἐτῶν μᾶς εἶχαν δώσει ἕνα μικρὸν σκύλον. Αὐτὸν τὸν σκύλον τὸν εἶχεν ἀγαπήσει ἡ ἀδελφή μου, καὶ ὁμολογῶ ὅτι, ἀφοῦ ἐκείνη δὲν ὑπῆρχε πλέον, τὸ κοῦμένον τὸ ζῶον ἦτο δι' ἐμὲ ζωντανὴ παρηγορία. Τὴν ἐκλογήν του ὅτι κατέφυγεν εἰς τὴν διαμονήν μας τὴν ἐχρεωστούσαμεν ἀναμφιβόλως εἰς τὴν δυσμορφίαν του. Τὸν ἐδίωκαν ὅλος ὁ κόσμος, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκίαν τοῦ λεπροῦ ἐξηκολούθει νὰ ἦναι θησαυρός. Ἡ ἀδελφή μου, εὐγνωμονοῦσα εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν χάριν ὁποῦ μᾶς παρεχώρησε δίδων εἰς ἡμᾶς αὐτὸν τὸν φίλον, τὸν εἶχεν ὀνομάσει Θαῦμα, τὸ δὲ ὄνομά του, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν ἀσχημίαν του, καθὼς καὶ ἡ διηνεκὴς εὐθυμία του μᾶς εἶχον συχνάκις ἀποσπάσει ἀπὸ τὰς λύπας μας. Μ' ὅλην τὴν περὶ αὐτοῦ φροντίδα μου, μερικαῖς φοραῖς ἔφευγε καὶ ποτὲ δὲν μοῦ ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν ὅτι τοῦτο ἠμποροῦσε νὰ βλάψῃ ἄνθρωπον. Ἀλλ' ἐν τούτοις μερικοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως ἐταράχθησαν δι' αὐτό, καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἠμποροῦσε νὰ τοὺς ὑπάγῃ τὸν σπόρον τῆς νόσου μου. Ἀποφασίσαντες λοιπὸν, ἐξέθεσαν δι' ἀνάφορᾶς των τὰ παράπονά των εἰς τὸν διοικητὴν ὅστις διέταξε νὰ σκοτωθῇ ἀμέσως ὁ σκύλος μου. Πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς σκληρᾶς ταύτης διαταγῆς ἦλθον ἐν τῷ ἅμα εἰς τὴν κατοικίαν μου στρατιῶται μαζὶ μὲ μερικοὺς κατοίκους. Τοῦ ἐπέρασαν εἰς τὴν παρουσίαν μου ἓν σχοινίον εἰς τὸν λαιμὸν, καὶ τὸν ἔσυραν μεθ' ἑαυτῶν. Καθὼς ἐφθασεν εἰς τὴν θύραν τοῦ κήπου, δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἐμποδίσω τὸν ἑαυτόν μου ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν παρατηρήσῃ ἄλλην μίαν φοράν. Τὸν εἶδα νὰ στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς ἐμέ, ζητῶν βοήθειαν τὴν ὁποίαν δὲν ἠμποροῦσα νὰ τοῦ δώσω. Ἤθελαν νὰ τὸν πνίξωσιν εἰς τὴν Δοὰρ, ἀλλ' ὁ ὄχλος, ὅστις τὸν ἐπρόσμενεν ἔξω, τὸν κατηφάνισε μὲ ταῖς πέτραις. Ἤκουσα τὰς κραυγάς του καὶ ἐμβῆκα πάλιν εἰς τὸν πύργον νεκρὸς μᾶλλον ἢ ζωντανός. Τὰ γόνατά μου ἔτρεμαν, ὥστε δὲν ἠμποροῦσα νὰ σταθῶ εἰς τοὺς πόδας μου· ἔπεσα λοιπὸν εἰς τὴν κλίνην μου εἰς κατάστασιν ἀπερίγραπτον. Ἡ θλῖψις μου δὲν μ' ἐπιτρέψῃ νὰ ἰδῶ εἰς ταύτην τὴν δικαίαν, πλὴν αὐστηρὰν, διαταγὴν εἰμὴ σκληρὰν καὶ ἀνωφελῆ βαρβαρότητα· καὶ μολονότι ἐντρέπομαι σήμερον διὰ τὸ αἴσθημα τὸ ὁποῖον μ' ἐνεψύχωνε τότε, δὲν ἠμπορῶ ἀκόμη νὰ τὸ συλλογισθῶ μὲ κρύον αἷμα. Ἐπέρασα ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς μεγίστην ταραχὴν, διότι ὅ,τι πρὸ ὀλίγου μοῦ ἀπέσπασαν ἦτο δι' ἐμὲ τὸ τελευταῖον ἐμψυχον ὄν, ὥστε αὐτὴ ἡ νέα προσβολὴ εἶχεν ἀνοιξει, παλιν ὅλας τὰς πληγὰς τῆς καρδίας μου.

Τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασίς μου ὅταν τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος, ἦλθα καὶ ἐκάθησα εἰς αὐτὴν δὰ τὴν πέτραν ὁποῦ κάθεσαι. Ἦτο κάμποση ὥρα ὁποῦ ἐσυλλογιζόμην τὴν θλιβερὰν μοῖράν μου ὅταν ἐκεῖ κάτω, πρὸς ἐκείνας τὰς δύω σημύδας ὁποῦ τελειόνουν τὸ περίφραγμα, εἶδα νὰ παρουσιασθῇ ἓν νυμφικὸν ζεῦγος πρὸ ὀλίγου συζευχθεν. Ἐπροχώρησαν εἰς τὸν δρομίσκον διὰ μέσου τοῦ λειμῶνος καὶ ἐπέρασαν πλησίον μου. Ἡ ἡδονικὴ γαλήνη, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει θετικὴ εὐδαιμονία, διετυποῦτο εἰς τὴν φυσιογνωμίαν των. Ἐπεριπατοῦσαν ἀργά, οἱ δὲ βραχίονές των ἦσαν συμπεπλεγμένοι. Αἴφνης εἶδα νὰ σταματήσωσιν. Ἡ νέα ἔκλινε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν κόλπον τοῦ νυμφίου της, ὅστις τὴν ἐθλιψεν ἐνθέρμως εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ἡ καρδία μου τότε ἐκλείσθη Νὰ σοῦ τὸ ὁμολογήσω; Ὁ φθόνος παρεισέδυσε πρώτην φορὰν εἰς τὴν καρδίαν μου. Ποτὲ ἡ εἰκὼν τῆς εὐτυχίας δὲν μοῦ εἶχε παρουσιασθῇ τόσον ἰσχυρά. Τοὺς ἠκολούθησα μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἕως ὁποῦ τελειόνει ὁ λειμὼν καὶ ἐπλησίαζα νὰ τοὺς χάσω ἀπὸ τὴν ὅρασιν μέσα εἰς τὰ δένδρα, ὁπόταν κραυγαὶ ἀγαλλιάσεως προσέβαλαν τὰς ἀκοάς μου. Ἦσαν αἱ οἰκογένειαι των συναθροισμέναι αἵτινες ἤρχοντο νὰ τοὺς συναπαντήσωσι. Καὶ γέροντες, καὶ γυναῖκες, καὶ παιδία, τοὺς ἐπεριεκύκλωναν. Ἤκουα τὸν συγκεχυμένον θόρυβον τῆς χαρᾶς. Ἔβλεπα μεταξὺ τῶν δένδρων τὰ λαμπρὰ χρώματα τῶν φορεμάτων των, καὶ ὅλη ἐκείνη ἡ συνάθροισις ἐφαίνετο περικυκλωμένη ἀπὸ νέφος εὐδαιμονίας. Δὲν ἠμπόρεσα νὰ ὑποφέρω ἐκεῖνο τὸ θέαμα· τὰ βασανιστήρια τοῦ ᾅδου εἶχαν ἐμβῆ εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἀπέστρεψα τὰ βλέμματά μου καὶ ἔτρεξα μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ κελλίον μου. Θεέ μου! πόσον μοῦ ἐφάνη ἔρημον, ζοφερὸν, τρομερόν! Ἐδὼ λοιπὸν, εἶπα κατ' ἐμαυτὸν, εἶναι προσδιωρισμένη διὰ παντὸς ἡ κατοικία μου. Ἐδὼ λοιπὸν, διάγων ἀξιοθρήνητον βίον, θὰ περιμένω τὸ βραδὺ τέλος τῶν ἡμερῶν μου. Ὁ Θεὸς διέχυσε τὴν εὐδαιμονίαν· τὴν διέχυσεν ἀφειδῶς εἰς πᾶσαν ψυχὴν ζῶσαν, καὶ γώ, μόνος ἐγώ! νὰ μὴν ἔχω ὑπερασπιστὴν, νὰ μὴν ἔχω φίλους, νὰ μὴν ἔχω σύντροφον... Ὁποῖον φρικτὸν πεπρωμένον!

Πλήρης τοιούτων θλιβερῶν διαλογισμῶν ἐλησμόνησα ὅτι ὑπάρχει ἓν παρήγορον ὄν, ἐλησμόνησα τὸν ἑαυτόν μου. Διατί, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, μοῦ ἐδόθη τὸ φῶς; διατί ἡ φύσις εἶναι καὶ αὐτὴ ἄδικος καὶ μητρυιὰ μόνον δι' ἐμέ; Ὅμοιος μὲ τὸ ἀποκληρωθὲν τέκνον, ἔχω κάτω τῶν ὀφθαλμῶν μου τὴν πλουσίαν περιουσίαν τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας καὶ ὁ φειδωλὸς Θεὸς μοῦ ἀρνεῖται τὸ μέρος μου. Ὄχι, ὄχι, ἐφώναξα τελευταῖον εἰς ὑπερβολὴν λύσσης, δὲν ὑπάρχει διὰ

σὲ εὐδαιμονία ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπόθανε, δυστυχισμένε, ἀπόθανε! Παρτπολὺ καιρὸν ἐμόλυνες τὴν γῆν μὲ τὴν παρουσίαν σου. Ἄμποτε νὰ σὲ καταπίῃ ζῶντα, καὶ ἴχνος νὰ μὴν ἀφήσῃ τῆς μισητῆς σου ὑπάρξεως! Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἄλογος μανία μου τύφλωνε καὶ βαθμούς, μὲ κατελαβε ἡ ἐπιθυμία τῆς αὐτοχειρίας καὶ ἐπ' αὐτῆς ὅλαι μου αἱ σκέψεις προσηλώθησαν. Συνέλαβα τελευταῖον τὴν ἀπόφασιν νὰ καύσω τὴν κατοικίαν μου, καὶ νὰ γείνω καὶ γὼ τοῦ πυρὸς παρανάλωμα μὲ καθε τι ὁποῦ ἠμποροῦσε ν' ἀφήσῃ ἀνάμνησίν μου. Τεταραγμένος δὲ καὶ μανιώδης ἐβγῆκα εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἐπλανήθην κάμποσην ὥραν εἰς τὸ σκότος, πηριξ τῆς κατοικίας μου. Ἀκούσιο ὁλολυγμοὶ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ κατατεθλιμμένον στῆθός μου καὶ ἐτρόμαζαν ἐμὲ τὸν ἴδιον εἰς τὴν σιγὴν τῆς νυκτὸς. Κατατλυσσασμένος ἐμβῆκα πάλιν εἰς τὴν κατοικίαν μου καὶ ἐκραύγαζα. Καταστροφὴ εἰς ἐσέ, λεπρέ! καταστροφὴ εἰς ἐσέ! Καὶ ὡσὰν ἔπρεπεν ὅλα νὰ συντελέσωσιν εἰς τὸν ἀφανισμόν μου, ἤκουσα τὴν ἠχὼ ἤτις, ἐκ μέσου τῶν ἐρειπίων τοῦ πύργου Bramafan, ἐπανέλαβε καθαρὰ· καταστροφὴ εἰς ἐσέ! Ἐσταμάτησα, φρίττων ὅλος, εἰς τὴν θύραν τοῦ πύργου, καὶ ἡ ἀσθενὴς ἠχὼ τοῦ ὄρους ἐπανέλαβε πολλὴν ὥραν ὑστερώτερα. Καταστροφὴ εἰς ἐσέ!

Ἔπῆρα ἕνα λύχνον, καὶ, ἀποφασισμένος νὰ βάλω πῦρ εἰς τὴν κατοικίαν μου, κατέβην εἰς τὸ χαμηλότερον δωμάτιον φέρων μαζί μου κλήματα καὶ ξηρὰ κλωνάρια. Ἦτο τὸ δωμάτιον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκατοικοῦσεν ἡ ἀδελφή μου καὶ ὅπου δὲν εἶχα ἐμβῆ ἀφοῦ ἀπέθανεν. Ἡ καθέδρα της εὑρίσκετο ἀκόμη καθὼς ὅταν τὴν ἐσήκωσα ἀπ' αὐτὴν διὰ τελευταίαν φοράν. Ἠσθάνθην ῥῖγος φόβου, βλέπων τὸ κάλυμμά της καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ φορέματά της διασκορπισμένα εἰς τὸ δωμάτιον. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοὺς ὁποίους ἐπρόφερε πρὶν ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου ἐνεχαράχθησαν πάλιν εἰς τὴν διάνοιάν μου. « Δὲν θὰ σ' ἐγκαταλείψω ἀποθνήσκουσα, μοῦ ἔλεγεν· ἐνθυμοῦ ὅτι θὰ εἶμαι παροῦσα εἰς τὰς ἀγωνίας σου. » Ἀποθέτων τὸν λύχνον εἰς τὴν τράπεζαν, διέκρινα τὴν ταινίαν τοῦ σταυροῦ τὸν ὁποῖον ἔφερεν εἰς τὸν λαιμόν της καὶ τὸν ὁποῖον εἶχε βάλει ἡ ἰδία ἀνάμεσα εἰς δύω φύλλα τῆς θείας γραφῆς της. Εἰς τὸ θέαμα τοῦτο ὠπισθοπόρησα, τρέμων ὅλος ἅγιον τρόμον. Τὸ βάθος τῆς ἀβύσσου ὅπου ἤμην ἕτοιμος νὰ κρημνισθῶ ἐπαρουσιάσθη αἴφνης εἰς τοὺς ἐξηπατημένους ἕως τότε ὀφθαλμούς μου. Τρέμων, ἔφερα πλησίον μου τὴν ἱερὰν βίβλον. Ἰδού, ἰδού, ἐφώναζα, ἡ βοήθεια τὴν ὁποίαν μοῦ ὑπεσχέθη! Καὶ, ἐνῷ ἐτραβοῦσα ἀπὸ τὴν βίβλον τὸν σταυρὸν, ἠύρα ἐκεῖ ἓν σφραγισμένον γράμμα ὁποῦ ἡ καλή μου ἀδελφὴ εἶχεν ἀφήσει δι' ἐμέ. Τὰ δάκρυά μου, τὰ ὁποῖα ἐβαστοῦσεν ἕως τότε ἡ λύπη, ἐῤῥεύσαν ἄφθονα. Ὅλα μου τὰ ὀλέθρια σχέδια διελύθησαν ἐν τῷ ἅμα. Ἔθλιψα πολλὴν ὥραν εἰς τὴν καρδίαν μου ἐκείνην τὴν πολύτιμον ἐπιστολὴν πρὶν δυνηθῶ νὰ τὴν ἀναγνώσω, καὶ, γονυπετήσας διὰ νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν θείαν εὐσπλαγχνίαν, τὴν ἄνοιξα καὶ ἀνέγνωσα, λύζων, τοὺς λόγους τούτους οἵτινες θὰ εἶναι αἰωνίως χαραγμένοι εἰς τὴν καρδίαν μου. « Ἀδελφέ μου, μετ' ὀλίγον σὲ ἀφίνω ἀλλὰ δὲν θὰ σ' ἐγκαταλείψω. Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔνθα ἐλπίζω νὰ μεταβῶ θέλω ἀγρυπνεῖ ἐπὶ σοῦ. Θέλω ἱκετεύσει τὸν Θεὸν νὰ σοῦ δώσῃ γενναιότητα νὰ ὑποφέρῃς μὲ καρτερίαν τὴν ζωὴν μεχρισοῦ εὐδοκήσῃ νὰ μᾶς ἑνώσῃ εἰς ἄλλον κόσμον. Τότε θέλω δυνηθῇ νὰ σοῦ δείξω ὅλην τὴν φιλοστοργίαν μου· τίποτε πλέον δὲν θὰ μ' ἐμποδίζει νὰ σὲ πλησιάζω, καὶ τίποτε δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ μᾶς χωρίσῃ. Σοῦ ἀφίνω τὸν μικρὸν σταυρὸν τὸν ὁποῖον ἔφερα ἐπάνω μου ἐπὶ ζωῆς. Αὐτὸς τῶν πόνων μου ἐγένετο συχνάκις παρήγορος, καὶ ἄλλος παρ' αὐτὸν ποτὲ δὲν ὑπῆρξε μάρτυς τῶν δακρύων μου· ἐνθυμήσου, ὅταν τὸν ἰδῇς, ὅτι τελευταία μου εὐχὴ ὑπῆρξε νὰ ζήσῃς καὶ ν' ἀποθάνῃς καλὸς χριστιανός. »

Ἀκριβὴ ἐπιστολή! Ποτὲ δὲν θὰ τὴν ἀφήσω ἀπεπάνω μου· θὰ τὴν φέρω μαζί μου καὶ μέσα εἰς τὸν τάφον. Αὐτὴ θὰ μοῦ ἀνοίξει τὰς θύρας τοῦ οὐρανοῦ, τὰς ὁποίας τὸ ἔγκλημά μου ἔμελλε διὰ παντὸς νὰ μοῦ σφαλίσῃ. Ἀφοῦ ἐτελείωσα τὴν ἀνάγνωσιν, μοῦ ἐφάνη ὡς νὰ ἐλειποθύμησα, διότι πᾶν ὅ,τι πρὸ ὀλίγου ἐδοκίμασα εἶχεν ἐξαντλήσει τὰς δυνάμεις μου. Ἔδα νὰ ἐκτυλίσσεται εἰς τὴν ὅρασίν μου νέφος, καὶ διὰ κάμποσην ὥραν ἐλησμόνησα συγχρόνως καὶ τὰ δεινά μου καὶ τὸ αἴσθημα τῆς ὑπάρξεώς μου. Ὅταν συνῆλθα, ἦτο προχωρημένη ἡ νύξ. Καθόσον δὲ ἐγίνοντο καθαραὶ αἱ ἰδέαι μου, ἠσθανόμην ἀόριστόν τινα εἰρήνην. Τὰ συμβαντα τῆς ἑσπέρας μοῦ ἐφαίνοντο ὄνειρον. Τὸ πρῶτόν μου κίνημα ὑπῆρξε νὰ ὑψώσω τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν νὰ τὸν εὐχαριστήσω διότι μ' ἔσωσεν ἀπὸ τὸ μέγιστον τῶν δυστυχημάτων. Ποτὲ ὁ οὐρανὸς δὲν μοῦ εἶχε φανῆ τόσον αἴθριος καὶ ὡραῖος. Λαμπρὸς ἀστὴρ ἔλαμπεν ἐνώπιον τοῦ παραθύρου μου. Τὸν παρετήρησα πολλὴν ὥραν μὲ ἀνέκφραστον χαράν, εὐχαριστῶν τὸν Θεὸν διότι μοῦ παρεχώρει ἀκόμη τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τὸν βλέπω, καὶ ἠσθανόμην μυστικὴν παρηγορίαν, συλλογιζόμενος ὅτι μία τῶν ἀκτίνων του ἦτον ἐν τούτοις προσδιωρισμένη διὰ τὸ θλιβερὸν κελλίον τοῦ Λεπροῦ.

Ἀνέβην εἰς τὸ δωμάτιόν μου ἡσυχώτερος. Ἐξώδευσα τὸ ἐπίλοιπον τῆς νυκτὸς ἀναγινώσκων τὴν βίβλον τοῦ Ἰὼβ, καὶ ὁ ἅγιος ἐνθουσιασμὸς τὸν ὁποῖον μετέδωκεν αὕτη εἰς τὴν ψυχήν μου διέλυσε τελευταῖον ὁλοκληρωτικῶς τὰς μαύρας ἰδέας αἵτινες μ' εἶχον περικυκλώσει. Ὅταν ἔζη ἡ ἀδελφή μου, ποτέ μου δὲν εἶχα αἰσθανθῆ τοιαύτας φρικτὰς στιγμὰς, διότι, διὰ νὰ ἦμαι ἡσυχώτερος, μοῦ ἔφθανε νὰ ἠξεύρω ὅτι εἶναι πλησίον μου, καὶ τὸ νὰ συλλογίζωμαι τὴν φιλοστοργίαν ὁποῦ εἶχε δι' ἐμὲ ἤρκει νὰ μὲ παρηγορῇ καὶ νὰ μοῦ κάμνῃ καρδίαν. Οἰκτίρμων ξένε! Νὰ σὲ φυλάξῃ ὁ Θεὸς νὰ καταντήσῃς ποτὲ νὰ ζήσῃς μόνος! Ἡ ἀδελφή μου, ἡ σύντροφός μου, δὲν ὑπάρχει πλέον· ἀλλ ὁ Θεὸς θέλει μοῦ δώσει τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρω μὲ γενναιότητα τὴν ζωήν. Ἐλπίζω νὰ μοῦ τὴν δώσῃ, διότι τὸν καθικετεύω ἐν συντριβῇ καρδίας.

— Ποίαν ἡλικίαν εἶχεν ἡ ἀδελφή σου ὅταν τὴν ἔχασες;

— Μόλις ἦτον εἰκοσιπέντε ἐτῶν· πλὴν τὰ βάσανα τὴν ἔκαμναν νὰ φαίνεται μεγαλειτέρα. Καίτοι ἀπὸ

τοιαύτην ἀποθανοῦσα νόσον, ἥτις ἠλλοίωσε τοὺς χαρακτῆράς της, θὰ ἦτον ὡραία ἀκόμη ἂν τῆς ἔλειπε μία τρομερὰ ὠχρότης ἡ ὁποία τὴν ἐκαμνεν ἄσχημον. Ἀπεικόνιζε ζωντανὸν θάνατον καὶ δὲν ἠμποροῦσα νὰ τὴν ἰδῶ χωρὶς νὰ φρίξω.

— Πολὺ νέαν τὴν ἔχασες!

— Ἡ ἀσθενὴς καὶ εὐπρόσβλητος κατασκευή της δὲν ἠμποροῦσε ν' ἀντισταθῇ εἰς τόσα δεινὰ, ὅλα μαζί. Πρό τινος καιροῦ ἐκαταλάμβανα ὅτι ἦτον ἄφευκτος ὁ θάνατός της, καὶ τοιαύτη ἦτον ἡ θλιβερά της τύχη ὁποῦ ἠναγκαζόμην νὰ τὸν ἐπιθυμῶ. Βλέπων αὐτὴν μαραινομένην καὶ φθειρομένην καθ' ἑκάστην, παρετήρουν μὲ ὀλεθρίαν τινὰ χαρὰν προσεγγίζον τὸ τέρμα τῶν δεινῶν της. Ἡ ἀδυναμία της ἐν πρώτοις ἕνα μῆνα πρὸ τοῦ θανάτου της εἶχεν αὐξήσει· συχναὶ λειποθυμίαι ἀπειλοῦσαν τὴν ζωήν της ἀπὸ ὥραν εἰς ὥραν. Μίαν δ' ἑσπέραν (περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αὐγούστου) τὴν εἶδα τόσον ἀδυνατισμένην, ὁποῦ δὲν ἠθέλησα νὰ τὴν ἀφήσω. Ἐκάθητο εἰς τὴν καθέδραν της, διότι πρό τινων ἡμερῶν δὲν ἠμποροῦσε πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὴν κλίνην. Ἐκάθησα καὶ 'γὼ πλησίον της, καὶ εἰς τὸ βαθύτατον σκότος συνωμιλήσαμεν τὴν τελευταίαν συνομιλίαν μας. Τὰ δάκρυά μου δὲν ἠμποροῦσαν νὰ καύσωσι, διότι σκληρὸν προαίσθημα μ' ἐβασάνιζεν. Διατί κλαίεις; μοῦ ἔλεγε, διατί λυπεῖσαι ἔτση; Δὲν θὰ σ' ἐγκαταλείψω ἀποθνήσκουσα, καὶ θὰ εἶμαι παροῦσα εἰς τὰς ἀγωνίας σου.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς μοῦ ἐξέφρασεν ἐπιθυμίαν νὰ μεταφερθῇ ἐκτὸς τοῦ πύργου, καὶ νὰ κάμῃ τὴν προς ευχήν της εἰς τῶν λεπτοκαρυῶν τὸ μικρὸν δάσος της· ἐκεῖ ἐπερνοῦσε τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς καλοκαιρίας. «Θέλω, ἔλεγε, ν' ἀποθάνω βλέπουσα τὸν οὐρανόν·» πλὴν δὲν ἐπίστευα ὅτι ἤγγικεν ἡ ὥρα. Τὴν ἐπῆρα εἰς τὰς ἀγκάλας μου, θέλων νὰ τὴν ὑπαγω βαστακτήν. «Μὲ τὴν χεῖρα μόνον βάσταζέ με, μοῦ εἶπεν, ἴσως ἔχω ἀκόμη τὴν δύναμιν νὰ περιπατῶ.» Τὴν ὡδήγησα βραδέως μέχρι τῶν λεπτοκαρυῶν. Τῆς ἐσχημάτισα ἓν προσκέφαλον μὲ φύλλα ξηρὰ τὰ ὁποῖα ἐσύναξε μόνη της, καὶ, ἀφοῦ τὴν ἐσκέπασα μὲ ἓν σκέπασμα διὰ νὰ τὴν προφυλάξω ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν τῆς νυκτὸς, ἔλαβα θέσιν πλησίον της· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἦναι μόνη εἰς τὴν τελευταίαν νοιρὰν προσευχήν της, ἀπεμακρύνθην χωρὶς νὰ τὴν χάσω ἀπὸ τὴν ὅρασιν. Ἔβλεπα τὸ σκέπασμά της ὑψούμενον κατὰ καιρὸν, καὶ τὰς λευκὰς χεῖράς της διευθυνομένας πρὸς τὸν οὐρανόν. Καθὼς δ' ἐπλησίασα εἰς τὸ δάσος, μοῦ ἐζήτησε νερόν. Τῆς ἔφερα μὲ τὸ ποτήριόν της. Ἔβρεξε τὰ χείλη της, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε νὰ πίῃ. Αἰσθάνομαι τὸ τέλος μου, μοῦ εἶπεν ἀποστρέφουσα τὴν κεφαλὴν, ἡ δίψα μου θὰ εἶναι σβεσμένη διὰ παντός. Βάσταζέ με, ἀδελφέ μου, βοήθει τὴν ἀδελφήν σου νὰ δ ιαβῇ τὴν ἐπιθυμητὴν, πλὴν φρικτὴν, ταύτην δίοδον. Βάσταζέ με, λέγε τὸν ἄμωμον. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ τελευταῖοι λόγοι τοὺς ὁποίους μοῦ ἀπεύθυνεν. Ἐστήριξα τὴν κεφαλήν της εἰς τὸν κόλπον μου καὶ ἀπήγγειλα τὸν ἄμωμον. «Πέρασε εἰς τὴν αἰωνιότητα! ἀκριβή μου ἀδελφὴ, τῆς ἔλεγα· ἐλευθερώσου ἀπὸ τὴν ζωήν· ἄφες τὸ λείψανόν σου εἰς τὰς ἀγκάλας μου!» Τρεῖς ὥρας τὴν ἐβάσταξα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀγωνιζομένην τὸν τελευταῖον τῆς φύσεως ἀγῶνα· ἐπὶ τέλους ἐσβυσεν ἥσυχα, καὶ ἡ ψυχή της ἀπεσπάσθη ἐλευθέρως ἀπὸ τὴν γῆν.

Ἀφοῦ ὁ Λεπρὸς ἐτελείωσεν αὐτὴν τὴν διήγησιν, ἐσκέπασε τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖράς του, ἐνῷ ἡ θλίψις ἀφαιροῦσεν ἀπὸ τὸν ὁδοιπόρον τὴν φωνήν. Μετὰ μικρὰν σιωπὴν ὁ Λεπρὸς ἐσηκώθη. «Ξένε, εἶπεν, ὅταν σοῦ ἔλθῃ λύπη ἢ ἀθυμία, συλλογίσου τὸν ἐρημίτην τῆς Ἀόστης· δὲν τὸν ἐπεσκέφθης ἀνωφελῶς.»

Ἐπεριπάτησαν μαζὶ πρὸς τὴν θύραν τοῦ κήπου. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθῃ, ὁ στρατιωτικὸς ἔβαλεν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρά του τὸ χειρόκτιόν του· ποτὲ δὲν ἔσφιγξες χεῖρα ἀνθρώπου, εἶπεν εἰς τὸν Λεπρὸν, κάμε μου τὴν χάριν νὰ σφίγξῃς τὴν ἰδικήν μου· εἶναι φίλου ὅστις ἐνδιαφέρεται θερμῶς εἰς τὴν τύχην σου. Ὁ Λεπρὸς ὠπισθοπόρησε μερικὰ βήματα μὲ κάποιαν φρίκην, καὶ, ὑψόνων τοὺς ὀρθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν· Εὐεργετικὲ Θεέ! ἐκραύγασεν, ὑπερευλόγησε τοῦτον τὸν οἰκτίρμονα ξένον!

Κάμε μου λοιπὸν μίαν ἄλλην χάριν, εἶπε πάλιν ὁ ὁδοιπόρος. Εἰμ' ἕτοιμος νὰ φύγω, καὶ δὲν θὰ ἰδωθῶμεν ἴσως παραπολὺ καιρόν. Δὲν ἠμπορούσαμεν τάχα μὲ τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις νὰ γράφωμεν ἐνίοτε πρὸς ἀλλήλους; Τοιαύτη σχέσις ἴσως σὲ ἀντέκοπτεν ἀπὸ τὰς ἀδιακόπους σκέψεις σου, εἰς ἐμὲ δὲ θὰ ἐπροξενοῦσε μεγάλην εὐχαρίστησιν. Ὁ Λεπρὸς ἐσκέφθη πρὸς ὥραν, ἐπὶ τέλους δὲ, διατὶ νὰ ζητῶ ν' ἀπατῶ ἐμαυτόν; εἶπεν. Δὲν πρέπει νὰ ἔχω ἄλλην συναναστροφὴν εἰμὴ τὸν ἑαυτόν μου, καὶ ἄλλον φίλον εἰμὴ τὸν Θεόν. Εἰς αὐτὸν θὰ ἰδωθῶμεν πάλιν.

Ὑγίαινε, γενναῖε ξένε, εὐτύχει . . . ὑγίαινε διὰ πάντα. Ὁ ὁδοιπόρος ἐξῆλθεν. Ὁ Λεπρὸς ἐσφάλισε τὴν θύραν καὶ ἔσπρωξε τοὺς μοχλούς.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΕΡΩΤΟΣ.

Ἐπὶ τῆς Ἱπποτικῆς τοῦ μέσου αἰῶνος ἐποχῆς, ὅτε ὁ ἔρως δὲν εὐχαριστεῖτο δισμένων προσφιλὲς ἐν τῇ καρδίᾳ μυστήριον, ἀλλ' ἐπεδεικνύετο τοῖς πᾶσιν ἐμφανῶς, οἱ δὲ ἐρωτόβλητοι ἱππότες παγκόσμιον θηρεύοντες δόξαν, ἐπειρῶντο νὰ δηλῶσι τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐμφωλεύοντος πάθους τὴν ἀκμὴν δι' ἐπιτόλμων ἀνδραγαθημάτων· ὅτε αἱ δέσποιναι ἦσαν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ κόσμος τῶν δημοσίων ἀγώνων, ὁ δ' ἔρως ἡ μόνη περισπούδαστος ὑπόθεσις παρὰ τοῖς εὐπατρίδαις ὑψηλὰ καὶ ἀμφίβαλα ζητήματα ἐρωτολογικὰ συνεζητοῦντο ἐν συνελεύσεσιν ἐμφιγενέσι καὶ καθίσταντο θέμα πολλάκις ποιητικῶν συναγωνισμῶν τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀκμαζόντων ῥαψῳδῶν. Ὡς ἐν παραδείγματι μνημονεύομεν τῶν ἑξῆς ἐρωτολογικῶν ζη-

τημάτων, θέμα συζητήσεων καὶ ὑπόθεσις ποιημάτων γενομένων.

Τί ἂν εἴη ἀνεκτότερον, ὁ θάνατος ἢ ἡ ἀστασία τῆς περιλημμένης;

Αἱρετώτερον ἔστι σοι νὰ μὲ ἴδῃς πλησιάζοντα τὴν ἐρωμένην σου καθ' ὅσον σὺ ἀπομακρύνεσαι ἢ ἀποχωροῦντα σοῦ προσερχομένου.

Τίς μᾶλλον δυσανασχετεῖ, ὁ σύζυγος, οὗ ἡ γυνὴ, ἢ ὁ ἐραστὴς, οὗ ἡ ἐρωμένη ἀπιστεῖ;

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ὅτε ὁ ἔρως ἐθεωρεῖτο ὡς πηγὴ ἐξευγενισμοῦ τοῦ χαρακτῆρος, ὅτε καὶ ἐπίσκοποι ἔψαλλον τὸν ἔπαινον αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀπαίδευτοι καὶ σχολάζοντες νόες τῆς φευδαλικῆς εὐγενείας διέκειντο ἐν ἀμηχανίᾳ ἐκ τῆς ἐλλείψεως διανοητικῶν ψυχαγωγημάτων, αἱ ἐρωτογενεῖς ἀμφιβολίαι καὶ δυσκολίαι ἐγέννησαν τὰς ἐρωτοδικίας καὶ τὴν πρὸς διεκδίκασιν αὐτῶν καθίδρυσιν ἐρωτικῶν δικαστηρίων. Πρῶτον τοιοῦτο συνεστάθη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐν Προβιγκίᾳ κατὰ τὸν δωδέκατον Α. Χ. αἰῶνα. Τὰ δικαστήρια ταῦτα συνεκροτοῦντο ἐξ Ἱπποτῶν, ποιητῶν καὶ δεσποινῶν ἀποφαινομένων περὶ τοῦ ὑποβαλλομένου τῇ κρίσει αὐτῶν ζητήματος, μετὰ συζητήσεις παραπλησίας ταῖς τῶν βουλευτικῶν σωμάτων, δι' ἀποφασεων ἐρωτικῶν.

Τὰ δικαστήρια ταῦτα ἀρίκοντο εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης αὐτῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ Καρόλου τοῦ ΣΤ'. τῇ ἐπενεργείᾳ τῆς συζύγου αὐτοῦ τῆς ἀπὸ Βαυαρίας Ἰσαβέλλης. Τὸ δικαστήριον ταύτης συνεστάθη τῷ 1380. Ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. καθιδρύθη ὑπὸ τοῦ Καρδιναλίου Ῥιχελιέως ἀκαδημία τοῦ ἔρωτος ἐν Ῥουέλῃ κατὰ μίμησιν τῶν ἐρωτικῶν δικαστηρίων. Πρόεδρος αὐτῆς ἀνεδείχθη ἡ Πριγκιπὶς Μαρία Γονζάγης καὶ γενικὸς ἐπίτροπος ἡ δεσποινὶς Σκουδερῦ.

Περαίνομεν τὸ γράμμα ἐπιφέροντες τὴν ὑπὸ τῆς Κομήσης Καμπανίας ἐκδοθεῖσαν περίεργον ἀπόφασιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, *ἂν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ συζύγων ἔρως ἀληθής.*

Λέγομεν καὶ βεβαιοῦμεν, διὰ τῶν ὧδε περιειλημμένων, ὅτι ὁ ἔρως δὲν δύναται νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ δίκαια αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐν συζυγίᾳ συνεστηκότων. Οἱ μὲν ἀλλήλους ἐρῶντες πάντες ὁμονοοῦσι κατ' ἀμοιβὴν καὶ ἑκουσίως, οὐδενὸς καταναγκάζοντος ἢ ὑποχρεοῦντος αὐτοὺς, οἱ δ' εἰς γάμου κοινωνίαν ἐληλυθότες ὑποχρεοῦνται νὰ ὑπείκωσιν ἀλλήλοις καὶ νὰ μὴ ἀπαρνῆται ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τὸ θέλημα. Ἡ ἐν πάσῃ συνέσει, καὶ τῇ δοκιμασίᾳ πλείστων ἄλλων δεσποινῶν, ἐκδοθεῖσα αὕτη ἀπόφασις ἔστω ὑμῖν ἀκράδαντον καὶ ἀναντίῤῥητον δόγμα. Ἐκρίθη τῷ 1174. τρίτῃ Καλενδῶν Μαΐου, Ἰνδικτιῶνος ἑβδόμης.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΒΙΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΣΣΗΣ ΙΩΣΗΦΙΝΗΣ

ΠΡΩΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ.

Ἡ Δέσποινα αὕτη ἐγεννήθη ἐν Μαρτινίκῃ τὴν 24 Ἰουνίου 1763. Μικρὰν ἔτι ἔφερεν ὁ πατὴρ εἰς Γαλλίαν τὴν Ἰωσηφίνην, ἵνα συζεύξῃ αὐτὴν μὲ τὸν ὑποκόμητα Βωχαρναίσιν, ζητήσαντα τὴν νέαν ἐνῷ διέτριβεν ἐν Μαρτινίκῃ, ὡς γενικὸς διοικητὴς τῶν Ἀντιλλῶν. Ἦτον φυσικῶς λίαν ὡραία, καὶ πολλῶν κάτοχος προτερημάτων δι' ἀπαραμίλλου χάριτος διεκρίνετο τῶν ὁμοφύλων αὐτῆς ἐφ' ὅρου ζωῆς. Ὑπανδρευθεῖσα ἔτεκεν τῷ ὑποκόμητι συζύγῳ τέκνα δύο, Εὐγένιον καὶ Ὀρτενσίαν· ἦτον δὲ τόσον φιλομήτωρ ὥστε ἀσθενοῦσης τῆς μητρὸς ἐν Μαρτινίκῃ, ἄφησε καὶ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς, ἐν ᾗ διέπρεπε καὶ ἴσχυε, τὴν λαμπρότητα, καὶ τὸν αὐτῆς πολυπόθητον υἱόν, καὶ παραλαβοῦσα τὸ θυγάτριον Ὀρτενσίαν μ τέβη νὰ περιποιηθῇ τὴν μητέρα, διαμείνασα παρ' αὐτῇ τρία ὅλα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1787—1790. Αἱ ἐν Γαλλίᾳ δὲ τότε ἐκραγεῖσαι ταραχαὶ ὑπεχρέωσαν τὴν Ἰωσηφίναν νὰ ἐπιστρέψῃ πάραυτα εἰς αὐτὴν, ἔνθα ἔφθασε ἐκ πολλῶν προφανῶν καὶ μεγάλων κινδύνων μόλις διασωθεῖσα. Ἡ μέλλουσα λαμπρὰ αὐτῆς τύχη εἶχε προφητευθῆ παραδόξως, καὶ δὲν ἀμφίβαλλε περὶ τῆς πληρώσεως τῶν προῤῥηθέντων· ὁ σύζυγος αὐτῆς ἦτον, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπαναστάσεως, πασιφανῶς δημοκρατικός. Ἡ θεσις δ' αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ καλοκἀγαθία τῆς Ἰωσηφίνης ἀφ' ἑτέρου κατέστησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ φυγαδευτήριον τῶν διωκομένων δυστυχῶν. Ἀκμάσαντος πλὴν τοῦ χρόνου τοῦ τρόμου ὁ ὑποκόμης Βωχαρναίσης ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ τῆς Γαλλίας ἀνδρείως τὴν πατρίδα προασπίσας ἐφυλακίσθη παρὰ τοῦ ἐπαναστατικοῦ κριτηρίου καὶ ἀπεκεφαλίσθη. Ἡ αὐτὴ τύχη ἦτον ἀπεφασισμένη καὶ διὰ τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ἀλλὰ εἶχε τόσον ἀδυνατήσει ἕνεκα τοῦ ἀδίκου θανάτου τοῦ συζύγου, ὥστε δὲν ἠδύνατο οὐδὲ βῆμα νὰ μετατοπήσῃ καὶ τούτου ἕνεκα ἐσώθη ἐκ τῆς λαιμητόμου. Μετὰ τοῦ ἀπηνοῦς Ῥοβεσπιέρου τὸν θάνατον ἡ Ἰωσηφίνα ἀπελύθη τῆς φυλακῆς ὑπὸ τοῦ Τελιένου, ὅπερ οὐδέποτε ἐλησμόνησεν αὕτη, ὁ δὲ υἱὸς Εὐγένιος ἀφώρισεν αὐτῷ ἄδραν διὰ βίου σύνταξιν.

Εἰς τὸν Βαῤῥᾶν ὤφειλεν ἡ Ἰωσηφίνα τὴν ἀπόδοσιν μέρους τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου της, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ μετὰ τὴν 13 Βανδεμιαίρου μηνὸς, συνηντήθη μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Βοναπάρτου, ὅστις καὶ πρότερον διέκειτο εὔνους αὐτῇ ἕνεκα τοῦ ἑξῆς συμβάντος. Ἀποφασισθείσης τῆς ἀφοπλίσεως τῶν πολιτῶν, δεκαπενταετὲς παιδάριον παρασταθὲν ἐνώπιον τοῦ Βοναπάρτου ἐζήτησε μετὰ σπουδαιότητος πολλῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὸ ξίφος. Τὸ παιδίον τοῦτο ἦτον ὁ Εὐ-

γένιος· τὸν υἱϊκὸν ζῆλον τοῦ ὁποίου θαυμάσας ὁ Βοναπάρτης, ἔδειξεν ἄφεσιν νὰ γνωρισθῇ μετὰ τῆς μητρὸς, καὶ τούτου γενομένου ἀφοσιώθη ἔπειτα εἰς αὐτήν. Ἐνυμφεύθη αὐτὴν τῷ 1796 καὶ οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ σέβηται καὶ νὰ τιμᾷ αὐτὴν καθ' ὑπερβολήν. Ἠκολούθησεν εἰς Ἰταλίαν τὸν ἥρωα, καὶ διετέλει ἀεί ποτε παρ' αὐτῷ ὡς δαίμων ἀγαθός· ἔσχε καὶ διετήρει μεγίστην ἐπ' αὐτοῦ ἐπιῤῥοὴν, τὴν δὲ πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν αὐτοῦ, καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς τὸ ἐράσμιον, δεικνύουσιν αἱ πρὸς αὐτὴν ἐπιστολαί του. Ἦτον εὔνους καὶ εὐπρόσιτος πᾶσι τῆς δὶ αὐτῆς ἐπιζητοῦσι τὴν προστασίαν ἢ τὸ ἔλεος τοῦ Ναπολέοντος. Ἡ Ἰωσηφίνα μετεχειρίζετο τὴν ἐπιῤῥοὴν αὐτῆς ὑπὲρ πολλῶν μεταναστῶν, ἐνεψύχου τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν, καὶ ἐπροστάτευε καὶ τοὺς ἐλαχίστους καλλιτέχνας, ἐὰν ἦσαν ἄξιοι. «Ἐγὼ μὲν, ἔλεγεν αὐτῇ ὁ Ναπολέων, κερδίζω μάχας, Σὺ δὲ καρδίας.» Καὶ ὄντως ὁ Ναπολέων δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ εὕρῃ γυναῖκα ἔχουσαν συνάμα πάντα τὰ προτερήματα τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος καὶ ἱκανὴν διὰ τοῦτο συνοδὸν εἰς τὸ στάδιον αὐτοῦ, εἰς ἀνώτερον τῆς Ἰωσηφίνης βαθμόν. Ὁ Πολιγνιὰκ καὶ ὁ Ριβιέρος ὤφειλαν εἰς αὐτὴν τὴν ζωήν των. Ἡ αὐλὴ τῆς αὐτοκρατορίσσης ἐθαυμάζετο τόσον ὅσον ἡ δέσποινα αὕτη ἠγαπᾶτο ἐν Γαλλίᾳ· ἐρίλει δὲ τὴν ἐπίδειξιν. Ὅτε ὁ Ναπολέων ἐνεδείχθη αὐτοκράτωρ ἐγένετο αὐτῷ λόγος περὶ διαζυγίου, πλὴν οὗτος ἀπέῤῥιψε τὴν πρότασιν, ἡ δὲ Ἰωσηφίνα ἐστέφθη καὶ ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Μεδιολάνοις. Ὅτε δὲ ὁ Ναπολέων ἔδειξεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ νυμφευθῇ ἡγεμονίδα πορφυρογέννητον ἐλυπήθη μὲν ἡ σύζυγος αὐτοῦ τὰ μέγιστα, ἀλλὰ ἐνέδωκεν εἰς ὅ,τι ἐνόμιζεν ὅτι συμφέρει εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ Αὐτόν· ὅθεν ἀπεσύρθη εἰς τὴν ὡραίαν αὐτῆς ἔπαυλιν Μαλμαιζὸν φέρουσα τίτλον αὐτοκράτειρα βασίλισσα χήρα (Imperatrice reine douairiére) ἔνθα παρηκολούθησαν αὐτὴν τὸ σέβας καὶ ἡ ἀγάπη πάντων τῶν Γάλλων, ὀνομαζόντων ταύτην Ἄστρον τοῦ Ναπολέοντος. Ἐπέπρωτο διὰ νὰ ἴδῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ θρόνου, ἐφ' ὃν ποτε ἐκάθησε. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ τῆς Πρωσσίας Βασιλεὺς ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἰωσηφίναν πολλάκις εἰς Μαλμαῖζον δείξαντες, διὰ τούτου ὅτι ἐσέβοντο τὰς ἀρετὰς αὐτῆς. Ἡ μοῖρα δὲ τοῦ Ναπολέοντος ὑπώρυξε τὰς δυνάμεις της, ἐξελθοῦσα δὲ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκρυολόγησε καὶ ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῶν ἑαυτῆς τέκνων τῇ 29 Μαΐου 1814. Αἱ πανύστατοι δὲ λέξεις αὐτῆς ἦσαν «ἡ νῆσος Ἔλβα! — ὁ Ναπολέων!» Τὸ σῶμα τῆς πρώην αὐτοκρατορίσσης ἐκηδεύθη ἐν Ῥουέλῃ μετὰ μεγάλης πομπῆς, εἰς ἣν ὁ στρατηγὸς Σάκκεν ἀντιπροσώπευε τὸν Ἀλέξανδρον. Ἑπτὰ μετὰ ταῦτα ἔτη ἔλαβον ἄδειαν τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ ἀνήγειρον μνημεῖον εἰς τιμὴν ἐκείνης ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ὠνομάζετο ὁ Φύλιξ Ἄγγελος τῆς Γαλλίας. Ἡ Ἰωσηφίνη ἦτον ὡραία, τὸ σχῆμα αὐτῆς μεγαλοπρεπὲς καὶ εὐγενέστατον, πλὴν τὰ μέγιστα τῶν θελγήτρων της ἦσαν ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγαθωσύνη τῆς καρδίας αὐτῆς. Βιβλία ὅλα ὑπάρχουσι περιγράφοντα πολλὰ περιστατικὰ τοῦ βίου τῆς ἐπισήμου ταύτης Δεσποίνης.

Ὁ Ναὸς τοῦ Βραδενβούργου.